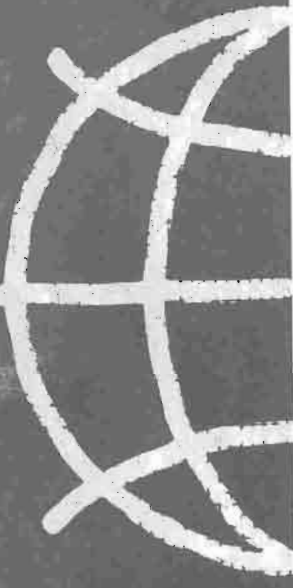

dünyaya bakış

Aylık Sosyalist Çeviri Dergisi

Fiyatı 1500 TL. *(KDV Dahil)*

- Marks'a Göre Enternasyonalizm: Gelenekler Günümüz / *E. Papaioannou*
- Yenilenmenin İtici Güçleri /*G. McLennan*
- Sosyalist İşbirliği: Yeni Aşama/ *V. Medvedyev*
- Gelecek Özlemi/ *J. Anguita*
- Sosyal Adaletsizliğe Karşı İşçi Sınıfı

EYLÜL 1988 **5**

dünyaya bakış

Aylık Sosyalist Çeviri Dergisi

Dünyaya Bakış, Aylık Sosyalist Çeviri Dergisi
Sahibi: Haziran Basım Yayın ve Ticaret A.Ş. adına Şefik Çalık ☐ **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:** Zeki Demirhisar ☐ **Yönetim Yeri:** Piyerloti Cad. Dostluk Yurdu Sok. No.8 Selimbey İş Hanı, K.2 Çemberlitaş-İstanbul ☐ **Dizgi:** EKOL/Basın Yayın Tanıtım ☐ **Kapak Baskı:** Kent Basımevi ☐ **İç Baskı:** Anıl Ofset ☐ **Dağıtım:** Yaygın Dağıtım Ltd. Şti. Molla Fenari sok. no: 5 tel: 513 77 10 Cağaloğlu / İST.
Abone Koşulları: (Yurtiçi) 6 aylık 7000 TL., 1 yıllık 14.000 TL.; (Yurtdışı) 6 aylık 20 DM, 1 yıllık 40 DM
Hesap No: 2933 Yapı ve Kredi Bankası, Çemberlitaş Şubesi/İstanbul
Döviz Hesap No: 30100/30498 TC. Ziraat Bankası Çemberlitaş Şubesi-İstanbul

İÇİNDEKİLER

MARKS'A GÖRE ENTERNASYONALİZM: GELENEKLER VE GÜNÜMÜZ

Ezekias Papaioannou(*)
Kıbrıs Emekçi Halkının İlerici Partisi (AKEL) MK Genel Sekreteri

Karl Marks 170 yıl önce doğdu ve 19. yüzyılın ortalarında proleter enternasyonalizmine ilişkin düşüncelerini açıkladığında çevresinde yalnızca bir avuç insan bulunuyordu. Günümüzde ise tüm dünyada onun ''Bütün ülkelerin işçileri birleşin'' çağrısına 1 Mayıs gününde milyonlarca insan yanıt veriyor. Tek başına bu olgu bile, emekçilerin uluslararası dayanışmasına ilişkin ilk kez bilimsel sosyalizmin kurucuları tarafından dile getirilen düşüncelerin, gerçekten dünya çapında yayılmış olduğunun inandırıcı kanıtı değil midir? Enternasyonalizm yüzmilyonlarca insanın kalbini kazanmış ve toplumsal ilerlemenin, barış savaşımı ve ulusal kurtuluş hareketinin etkili bir itici gücü haline gelmiştir.

Bu, bizler için, egemenliğini (o da yabancı işgal ve emperyalizme bağımlılıkla sınırlandırılmış bir egemenlik) görece kısa bir süre önce kazanmış, küçük bir ülkenin komünistleri için özel bir önem taşımaktadır. Sosyalist ülkelerin, komünistlerin ve demokratik hareketlerin gösterdikleri uluslararası destek, Kıbrıs halkının, emperyalist gericiliğin uluslararası çapta örgütlenmiş çevreleriyle karşı karşıya geldiği kurtuluş savaşımında olağanüstü önem taşıyan bir etmen olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Gerçekten, günümüzün karşılıklı bağımlı ve çelişkili dünyasında, devletlerarası ilişkilere yayılmış yoğun uluslararası ekonomik, politik, askersel, ideolojik ve kültürel bağlar ağının dışında kalan herhangi bir ülke ya da halk var mıdır?

Bu bağlar içinde proleter enternasyonalizminin yeri nedir? Öteki enternasyonalist görüşlerle ilgisi nedir? Marks'ın yaşamış olduğu dönemle aynı mıdır? Ya da, belki temelden değişmiştir ve öyleyse hangi yönde değişmiştir? Bunlar doktriner sorular değildir; bunların pratikte verilen toplumsal savaşım üzerinde doğrudan etkide bulunduklarına inanıyoruz. Komünistlerin politik çizgilerinin belirlenmesi ve uygulanması, onların ülke içinde ve dışında gerçek ve potansiyel bağlaşıklarıyla ilişkilerinin doğası bu sorulara getirilen yanıtlara bağlı kalmaktadır.

Diyalektik Gelişme: Ütopyadan Bilime

Proleter enternasyonalizmi uzun ve karmaşık bir yoldan geçmiştir. Bu yol, işçilerin dünyadaki yerlerine ilişkin bulanık bir kavramdan iç tutarlığa sahip bir ideolojik ilkeler sistemine, çalışan insanların dünya çapındaki kardeşliğine dahil olmaya ilişkin romantik bir duygudan bilimsel bir teoriye, değişik ülkelerden emekçilerin çıkar ve amaçlarının açık bir bilincine uzanmaktadır. Ve burada, *Marks'ın yaratıcı yaklaşı-*

(*) E.Papaioannou, yazısı dizgideyken, 10 Nisan günü yaşamını yitirdi.-Ed.

mı bir çağı belirlemiştir. O, kendi başına ve Friedrick Engels ile birlikte, devrimci güçler açısından günümüze kadar anlamını koruyan proleter dayanışmasının bütün temel ilkeler dizisini formüle etmiştir.

Proleter enternasyonalizminin evrimi işçi sınıfı hareketinin içinde geliştiği tarihsel koşulların damgasını taşımaktadır. Emekçi halkın 19. yüzyılın ilk yarısındaki sınıf hareketleri proleterlerin savaşımının uluslararası olduğunu göstermişti. Ancak o dönemde değişik ülkelerdeki (sayıca az, ulusal sınırlarla bölünmüş ve politik bakımdan örgütsüz) işçi sınıfı ulusal ayrılıklara bakmaksızın, ortak çıkar ve amaçları olduğunun farkına açıkça varmış değildi.

Uluslararası dayanışmaya ilişkin düşünceler, bir bütün olarak sosyalizme ilişkin düşünceler gibi, ütopyacılığın etkisi altındaydı. Bunlar Dünya Cumhuriyeti, Uluslar Konfederasyonu ve benzeri kozmopolit projelerde ifadesini buluyordu. Bu düşünceler, ezilen sınıflara değil de, bir bütün olarak burjuva toplumuna sesleniyor, uluslararası bir güç olarak birleşmiş emekçilerin savaşımını öngörmüyor ve "bütün insanlar kardeştir" belgisini öne süren reformistlerin faaliyetiyle sınırlı kalıyordu.

Bu "boş duygusallığın"(1) tersine,Marksizm *kapitalizm koşullarında sınıflar arası ilişkilerin gerçek durumuna ilişkin analizi ışığında, enternasyonalist bir kavrayışı* öne koydu. Marks, proletaryanın tarihsel ve sosyal bir özelliği olarak enternasyonalizmin, işçilerin enternasyonalist kaynaşmasını gerekli kıldığını, bunun da toplumun gelişmesini belirleyen nesnel etmenler tarafından dayatıldığını kanıtladı. Bu etmenler nelerdir? Hâlâ varlıklarını sürdürüyorlar mı?

Marks, proleter enternasyonalizminin burjuva toplumsal ilişkiler sistemi içindeki değişik ülkelerin işçilerinin ortak ekonomik ve toplumsal koşulları tarafından belirlendiği görüşündeydi. Bu koşullar işçi sınıfının ulusal müfrezelerinin ortak eylemini gerekli kılan ortak bir sınıf karşıtının varlığı, yaşamsal çıkarlarda ve amaçlarda birlik ve insan soyunu sömürünün her biçiminden kurtarma ve toplumsal adalet üzerine temellenmiş bir toplumu kurma enternasyonalist misyonu idi. Bu etmenler değişmeden kalmış mıdır? Elbette hayır.

Emekçiler ve çalışma koşulları değişmiştir. Sözgelimi Marks'ın kendi toplumsal araştırmaları için temel olgular aldığı 19. yüzyıl ortalarının klasik kapitalist ülkesi olan İngiltere'den bir işçi, bugün torunlarının yaşadığı koşullarda ortaya çıkan değişiklikleri fantastik olarak nitelerdi. Gerçekten de, toplumsal açıdan ezilmiş ve her türlü haktan yoksun olan o işçinin, bugünün çoğunlukla arabası, renkli televizyonu ve başka çekici tüketim malları olan, o zamanlar hayal bile edilemeyecek yurttaşlık haklarına sahip, kendi siyasal ve sendikal örgütlerinin koruması altında olan bugünün İngiliz işçisi ile hangi ortak yanı olabilir? Her ikisinde belki de tek ortak olan şey, işçinin o gün de, bugün de kapitalist sömürü altında olması, toplumsal olarak ve sonuçta politik bakımdan da özgür olamamasıdır. Kapitalizmin zaman olarak birkaç kuşak boyunca, mekan olarak ise, toplumda egemen kaldığı her yerde, işçiye değişmemiş olarak verdiği şey budur.

İşçi sınıfının karşıtı da değişmiştir. Daha güçlüdür, birlik içindedir, ustalaşmıştır. Ama toplumsal doğası biraz olsun değişmiş midir? Bir damla değişmemiştir. Burju-

---

(1) K.Marks, F.Engels, "Londra'da Uluslar Festivali", **Toplu Eserler**, C.6, s.6

vazi o gün de, bugün de, bir sömürücüler sınıfıdır ve koşullarında meydana gelen değişiklikler (sermayenin uluslararasılaşması, uluslarötesi şirketlerin ortaya çıkışı, emperyalist bütünleşme ve gerici güçlerin eylemlerinin dünya çapında uyumlandırılması), işçi sınıfının uluslararası birliğine duyulan gerekliliği yalnızca artırmıştır. İşçi sınıfı ile sermaye arasındaki ilişkiler *antagonistik* olmaya devam etmektedir. Ve süregiden değişiklikler, her iki tarafı da, kendi uluslararası sınıf dayanışmalarını sonuna kadar güçlendirmeye zorlayarak, aralarındaki savaşımı daha da keskinleştirmektedir.

İşçi sınıfının tarihsel misyonu da, enternasyonal kalmakta ama işçi sınıfının değişik müfrezeleri bu misyonu gerçekleştirmenin değişik aşamalarında bulunmaktadır. Bu misyon bölünmezdir: İşçi sınıfının değişik misyonları, sözgelimi sosyalist ülkelerle kapitalist ülkeler emekçilerinin farklı misyonları yoktur. Farklılıklar yalnızca kapitalizden sosyalizme geçişin akışındaki zaman farklılığından kaynaklanmakta ve bütün ülkelerin işçi sınıfının çıkar ve amaçlardaki ortaklığını hiçbir şekilde zayıflatmamaktadır.

Deneyimi Toparlamak, Yeniyi Oluşturmak

Gerçekte dünya tanınmayacak ölçüde değişmiştir. İşçi sınıfı hareketi ve bir bütün olarak insanlık yeni sorunlarla yüz yüzedir ve toplumun devrimci yenilenmesinin somut biçim ve perspektifleri şimdi, 19. yüzyılda Marksistlerin gördüklerinden farklı bir ışık altında belirmektedir. Ancak bu değişikliklerin hiçbiri proleter enternasyonalizminden kopuş anlamına gelmemektedir. Tersine, *komünistler ile tüm öteki ilerici ve barışçı güçlerin birliğine,* işçi sınıfı hareketinin enternasyonalist geleneklerinin derinleştirilmesine ve geliştirilmesine duyulan gereksinim daha da artmıştır. Marks'ın şu sözleri bugün daha da anlamlıdır: "Değişik ülkelerden emekçiler arasında var olması gereken ve bütün kurtuluş savaşımlarında onları birbirlerine sağlamca arka çıkmaya zorlayan bu kardeşlik bağının unutulması onların bölük pörçük çabalarının ortak bozgunu ile cezalandırılacaktır."(2)

Yetişkin yaşamı -ve bu onyılları bulunmaktadır- işçi sınıfıyla,antifaşist ve ulusal kurtuluşçu hareketlerle yakından bağlı bir insan olarak ben, Marks'ın ne denli haklı olduğunu kendi deneyimlerimden biliyorum.

Biz, Enternasyonalist Tugayların hâlâ hayatta olan üyeleri, İspanya İçsavaşı'ndaki yenilginin acısını bugüne kadar içimizde duymaya devam ettik. Bunun başlıca nedeni, elbette, ülkedeki antifaşist ve demokratik güçler arasında birliğin bulunmamasıydı. Ama yalnızca bu kadar da değil. Bu, kuşkusuz aynı zamanda, uluslararası dayanışmanın en yüce örneklerini ve muazzam olanaklarını da ortaya koyan bir savaştı. Yine de, İspanyol antifaşistlerine gösterilen uluslararası destek yetersizdi. Eğer sosyal demokratlar, tüm işçiler ve tüm demokratik parti ve örgütler, Sovyetler Birliği ile birçok ülkenin komünistlerininki kadar derin ve etkin bir dayanışma gösterseydiler, İspanya Cumhuriyeti mutlaka zafere ulaşırdı.

Kıbrıs, bu çerçevede öğretici bir örnektir. Değişik ülkelerin gerici çevrelerinin çıkarlarının nasıl sıkı bir biçimde örtüştüğünü ve onların kendi politikalarını uluslararası arenada nasıl yoğun bir biçimde koordine ettiklerini açıkça göstermektedir. Kıb-

---

(2) K.Marks, F.Engels, "Emekçiler Uluslararası Birliği'nin Açılış Konuşması", **Seçme Eserler** (Üç Ciltlik) İngilizce, C.2, s.17

rıs sorunu, şu etkenlerin son derece karmaşık karşılıklı etkileşimi sonucunda ortaya çıkmıştır: Kıbrıslı ve Yunanlı gericilerin pervasız eylemi, Türk askeri müdahalesi, adada askersel üsleri bulunan İngiltere'nin entrikaları ve ABD ile NATO'nun tertipleri. Bu etmenlerin somut politik hedefleri her bakımdan aynı olmaktan çok uzaktır, ama ortak bir paydaya sahiptir: Askerselleştirilmiş Kıbrıs'ı bölgesel ve global stratejisinin önemli bir unsuru olarak gören uluslararası emperyalizmin çıkarları. Adadaki askersel üsler Arap ülkelerine ve sosyalist ülkelere yönelik bir tehdit oluşturmakta ve geniş bir bölgede emperyalizmin neoglobalist gereksinimlerine hizmet etmektedir. İşte bu nedenle, Kıbrıs'ın askersizleştirilmesi uluslararası önem taşımaktadır. İşte bu nedenle, bu savaşıma yönelik genişleyen bir uluslararası dayanışma hareketi vardır.

Tarihte ve günümüzde enternasyonalizmin toplumsal ilerleme açısından taşıdığı önemin Marks'tan bu yana daha da arttığını gösteren bir dizi başka örnek vardır. Ve bu doğaldır, çünkü proleter enternasyonalizmi boş bir düş değildir. Proleter enternasyonalizmi sosyalizm teorisinin bir unsuru ya da yönü olmanın ötesindedir: İşçi sınıfının hem teorik, hem de pratik tüm devrimci faaliyetinin içine sinmiştir. Marks proleter enternasyonalizmini böyle görüyordu; onun öğretisi de, işçi sınıfının uluslararası deneyiminden süzerek ve işçi sınıfının uluslararası çıkarlarının bir ifadesi olarak yaratılmış ve geliştirilmiştir. Bu anlamda Marksizmin tüm tarihi, toplumsal pratiğin bütün yeni unsurlarında sürekli olarak vücut bulan proleter enternasyonalizminin doğuş ve gelişim tarihidir.

Uluslararası Olan ile Ulusal Olan Arasındaki Bağıntı

Sosyalist düşüncenin tarihinde ilk kez Marks, işçi sınıfı hareketinde ulusal olan ile uluslararası olan arasındaki karşılıklı ilişki sorununu formüle etti ve sorunun çözümüne bilimsel yaklaşım gösterdi. Bu sorunun ortaya çıkışı bir yanıyla, halkların ekonomik ve toplumsal yaşamının uluslararasılaşması tarafından, bir başka yanıyla da, halkların özgürlük ve bağımsızlık için savaşımının yükselişi ile belirleniyordu.

Komünistlerin ulusal ve uluslararası görevlere, birbirleriyle yakın ilişki içinde bulunan görevler olarak bakma geleneği Marks'tan kaynaklanmaktadır ve bu, toplumsal öz bakımından aynı, biçim açısından ise çok farklı olan uluslararası işçi sınıfı hareketinin nesnel diyalektiğini yansıtan bir yaklaşımdır. Bu gelişimde uluslararası olan ile ulusal olanın bileşimi, tüm uluslar ve dönemler için geçerli, bir ve tek olarak verilmemiştir. Tarihsel çağlara, ülkenin toplumsal sistemin niteliğine, ekonomik ve toplumsal gelişmenin düzeyine ve başka somut koşullar ile özgül özelliklere bağlıdır.

Marksizm, devrimci teorinin genel ilkelerinin herbir somut tarihsel duruma yaratıcı bir şekilde uygulanmasını, tek tek ülkelerin ve halkların ulusal özelliklerinin inceden inceye göz önüne alınmasını, savaşımın yeni yöntemlerinin, işçi sınıfı ile onun politik ve sendikal örgütlerinin uluslararası işbirliğinin yeni biçimlerinin aranmasını zorunlu kılar.

Marks'a göre, emekçilerin dayanışması onların yurtseverliğinin ayrılmaz bir parçasıdır. Marks, yalnızca proleter enternasyonalizmine değil, aynı zamanda halkın yurtseverliğine de düşman bir ideoloji olarak gördüğü burjuva milliyetçiliğini reddetti. işçi sınıfının *ulusal çıkarların ve halkın yurtsever duygularının gerçek sözcüsü* olduğunu, işçi sınıfının zaferinden sonra ulusun birliğinin yıkılmayacağını, tersine yeni politik ve toplumsal ilkeler temelinde örgütlenip güçlendirileceğini sürekli vurguladı.

Marks ve Engels, emekçi halkın uluslararası dayanışma ilkeleri karşısında tutarlı bir konum aldılar ve bu ilkelerin milliyetçilik ve şovenizm ile uzlaşmaz olduğunu gösterdiler. Aynı zamanda da, proleter enternasyonalizmin yerine ulusal nihilizmin geçirilmesine yönelik değişik denemelere karşı da mücadele ettiler. Onların, başka halkları ezen bir halkın özgür olamayacağı düşüncesi bugün de anlamını korumaktadır. Marks ve Engels, değişik sosyalist akımların enternasyonalizmini yaptıkları işe göre, devrimci savaşımda ne ölçüde yer aldıklarına bakarak değerlendirdiler ve çığlık çığlığa yapılan açıklamalara karşı eleştirel bir konum aldılar.

Mark ve Engels, Birinci Enternasyonal'in ideolojik ve politik liderleri olarak, Enternasyonal'in yüce amacının "değişik ülkelerden emekçilerin kendilerini yalnızca kardeş ve kurtuluş ordusu yoldaşları olarak *hissetmelerini* değil, aynı zamanda da öyle *davranmalarını* sağlamak" olduğunu belirtiyorlardı.(3)

Lenin, Marks'ın enternasyonalist düşüncelerini geliştirmek için çok şey yaptı. Bütünsel bir proleter enternasyonalizmi öğretisi yaratmakla kalmadı, ama aynı zamanda Marksizmin bütün bileşenleri ile organik bağı içinde, bu öğretiyi başarılı bir şekilde, politik örgütlenme doktrini ve işçi sınıfının devrimci faaliyetine çevirdi. Marks'ın proleter enternasyonalizmi düşüncelerini Rusya sosyal demokrasisinin temel politikalarının tanımlanmasına, strateji ve taktikleriyle yeni tip bir parti kurucuğuna uyguladı; işçi sınıfının milliyetler sorunu üzerine programını ve politikasını, proleter partiler arasındaki ilişkilerin ve onların uluslararası işbirliğinin ilke ve normlarını formüle etti.

Uluslararası olanla ulusal olanı diyalektik bir birlik içinde ele alan Lenin, Marksist partinin politikasında, değişik tarihsel durumlarda bunları doğru biçimde birleştirip birleştiremediklerinin temel denek taşı devrimci pratiktir diyordu. Bu düşünce, emekçi halkın enternasyonalist dayanışmasının önemini zayıflatmak bir yana, aksine güçlendirmekte ve işçi sınıfı hareketinde ulusal etmenin rolünü artırarak, komünistlerin önüne halkın çoğunluğunu kazanmak için savaşımı yoğunlaştırma gerekliliğini koymaktadır. Ülkenin politik ve toplumsal yaşamında belirleyici bir etkide bulunmak amacıyla mücadele eden bir işçi sınıfı partisi, doğaldır ki, ulusal çaptaki sorunlara büyük dikkat ayıracaktır. Solcu unsurların, AKEL'in yurtseverlik görevini yerine getirmesini, milliyetçi bir eğilim olarak sunma çabalarını saçma bularak reddediyoruz.

Deneyim, bizim gibi bir ülkede ulusal sorunu tam anlamıyla gözönüne almayı beceremeyen herhangi bir politik partinin sekter bir grup olarak toplumsal yalıtlanmışlığa itileceğini gösteriyor. Bu nedenle, AKEL daha kuruluşundan başlayarak, halkımızın sömürgeci boyunduruktan kurtuluş, politik hak ve özgürlükler, ekonomik ve toplumsal ilerleme savaşımının ve işçilerin, memurların, ve köylülerin tüm öteki çalışan insanların çıkarları için verilen savaşımın başını çekmiştir. Kurulduğu günden bugüne kadar partimiz, halkı birleştirmek için çok çalışmış ve birleşik bir Kıbrıs'ın yorulmaz ve tutarlı bir savunucusu, toplumsal ilerlemenin gereklerine yanıt veren antiemperyalist yurtsever birliğin bayraktarı olarak davranmıştır. AKEL'in faaliyeti, işçilerin, köylülerin ve öteki emekçilerin tahammül edilemez yoksulluktan ve yokluktan kurtulmalarına ve onların bilinçli savaşçılar ve politik yaşamın aktif katılım-

---

(3) "Geçici Genel Konseyin Delegeleri İçin Talimatlar Değişik Sorular", Agy., C.2, s.78

cıları düzeyine yükselmelerine yardım etmiştir.

AKEL, Marksizm-Leninizm düşüncelerine derin bağlılığı, emekçi halkın savaşımının ön sıralarında yer alan komünistlerin özverileri sayesinde binleree üyesi olan güçlü bir partidir. Faaliyetimizi iyileştirmeyi ve çalışma biçim, yöntem ve tarzımızı, propagandamızın dilini ve kalitesini, özellikle emekçiler, gençler, kadınlar ve emekçi aydınlar olmak üzere değişik toplumsal tabakalara yaklaşımlarımızı belirlerken, ülkedeki ve dünyadaki değişiklikleri gerektiği gibi gözönüne almayı amaçlıyoruz.

Ardıcıl Yurtsever Tutum

Komünistler örgütlenmelerinin gücü, bilimsel dünya görüşleri ve uluslararası işçi hareketiyle ilişkileri sayesinde genel demokratik harekete önemli katkılarda bulunmuşlardır. Ama, komünistlerin kendileri de birşeyler, yani görüşleri ve politikaları için itkiler, demokrasi savaşımında deneyim, toplumsal savaşım sürecinde yığınlarca yaratılan yeni eylem biçimleri kazanmışlardır.

AKEL şu anda, Kıbrıs'tan Türk birliklerinin ve öteki yabancı birliklerin geri çekilmesi, tüm yabancı üslerin kaldırılması, Rum ve Türk Kıbrıslıların yakınlaşması, Kıbrıs konusunun herhangi bir emperyalist karışma olmadan, adil ve kalıcı biçimde çözümü, yani gerçekten bağımsız, bağlantısız ve askersizleştirilmiş bir Kıbrıs için savaşıyor. Partinin ardıcıl yurtsever tutumu, halkın çıkarlarını korumadaki çabaları, geçtiğimiz Şubat ayındaki cumhurbaşkanlığı seçiminde demokratik, yurtsever güçlerin zaferine belirleyici bir katkıda bulundu. Yaşam AKEL'in Kasım 1986'daki 16. Kongresi'nin almış olduğu demokratik, yurtsever güçlerin olanaklı en geniş birliğini sağlama ve bunlar arasından, halkın çıkarlarını savunma ve Kıbrıs sorununu çıkmazdan kurtarma konusunda yetenekli ortak bir aday çıkarma kararının doğruluğunu gösterdi. Yorgo Vasilyu'nun cumhurbaşkanlığına seçilmesi, gericiliğin yenilgisi anlamına gelmektedir ve toplumun yaşamsal çıkarlarına yanıt veren bir hükümet politikası olasılığını gündeme getirmektedir.

Partimiz, ulusal sorunlarımızın uluslararası işçi hareketinin genel görevleri çerçevesinde çözümü için çalışmaktadır. Biz, komünistlerin savaşım çizgisinin yalnızca iç politik güçlerin yer alımı değil, aynı zamanda, uluslararası arenadaki güçler dengesinin ve tüm dünyadaki antiemperyalist hareketin çıkarlarının da gözönüne alınmasıyla belirlendiğine inanıyoruz.

Tarihsel deneyim gösteriyor ki, halkın yüce ulusal çıkarlarının en tam ve derinliğine karşılanması, ancak bu amaçlar uğrundaki savaşımın, öteki ülkelerin çıkarları için savaşımla el ele ve onlarla dayanışma içinde yürütülmesi ile mümkündür. Enternasyonalist geleneklere sadık olan partimiz, dünyanın ilerici güçleri ile, nükleer bir felaketin önlenmesi ve tüm halkların özgürlük ve bağımsızlığının sağlanması amacıyla uluslararası işbirliğini sürekli güçlendirmiştir. Biz bunu aynı zamanda bir yurtseverlik görevimiz olarak da görüyoruz. AKEL'in SBKP ve Sovyetler Birliği'nin, aynı zamanda sosyalist topluluğun öteki ülkelerinin ardıcıl bir dostu olduğu ve olmaya da devam edeceği belirtilmelidir. Partimiz, Lenin'in partisinin 27. Kongresi'nin yalnızca Sovyet halkının değil, aynı zamanda tüm insanlığın yolunu aydınlatan tarihsel kararlarını destekliyor.

SSCB'nin önemli bir politik girişimine, Kıbrıs sorununun adil çözümüne yönelik

ilkeleri koyan 21 Ocak 1986 Açıklaması'na büyük değer biçiyoruz. Kıbrıs hükümeti ile parlamentosunun her ikisinin de bu açıklamayı selamlaması, söz konusu açıklamanın olumlu niteliğini ve taşıdığı önemi ortaya koyuyor. Bu açıklama, adil bir çözümün Kıbrıs'ın bağımsızlığını, egemenliğini, bütünlük ve bağlantısızlığını, tüm yabancı birliklerin adadan çekilmesini, üslerin kaldırılmasını, ülkenin tamamen silahlardan arındırılmasının sağlanması gerektiğini vurguluyor ve sorunun iç yönünün, BM aracılığıyla, Kıbrıslıların kendi aralarında, dış yönünün ise BM çerçevesinde çözümlenmesinin desteklenmesini dile getiriyor. Kıbrıs sorununun çözümü, Mihail Gorbaçov'un geçen Mart ayındaki Yugoslavya gezisi sırasında öne sürdüğü Akdeniz'deki durumu iyileştirmeye yönelik yeni Sovyet önerisi ile de güçlendiriliyor.

AKEL, 1987'de Sofya'da toplanan Kıbrıs'la Uluslararası Dayanışma Konferansı gibi, Kıbrıs'ın savaşımıyla gösterilen her dayanışmaya büyük önem veriyor. Biz de kendi payımıza, Ortadoğu, Güney Afrika, Latin Amerika ve öteki bölgelerin, emperyalizmin, yeni sömürgeciliğin ırkçılığın ve Siyonizmin saldırgan politikasına karşı savaşımını destekliyoruz.

Çağımızda emekçiler arasındaki enternasyonalist ilişkiler, Marks'ın yaşadığı döneme oranla dallanıp budaklanmış ve çeşitlenmiştir. Ancak, oldukça uzaktaki o dönemde doğmuş olan gelenekler zayıflamamış, tam tersine daha güçlenmiştir ve bu, toplumsal ilerlemenin gereklerine ve tüm ülkelerden emekçilerin çıkarlarına yanıt veren bir çizgidir.

Birliğe Giden Yol

Enternasyonalist geleneklerin, proleter enternasyonalizmi temelinde doğan ve gelişen uluslararası komünist hareketin birliğine can veren bir kaynak olmaya devam ettiğine inanıyoruz. Uluslararası komünist hareket, proleter enternasyonalizmi temelinde doğmuş ve gelişmiştir, komünist partilerin savaşımının ayrılmaz bir parçasıdır ve bu partilerin düzenli olarak ilerlemelerinin özgül bir niteliği ve zorunlu önkoşuludur.

Bu birlik kavramı ve biçimleri, elbette her zaman somuttur ve tarihsel olarak belirlenmiştir. Bu Marks'ın döneminde de bilinen bir olguydu. Komünistlerin Birliği'nin ve Birinci Enternasyonal'in programatik belgeleri devrimci işçileri kendine ait bir tüzüğü ve ortak yönetici merkeziyle tek bir uluslararası örgütlenmeye yöneltirken, zamanın akışı içinde, değişen koşullara uygun olarak Marks ve Engels, proletaryayı her bir ülkede, özgül yerel koşullar ışığında davranan ulusal işçi partilerinin oluşumuna doğru yönlendirdiler.

İşçi sınıfı hareketinin nicel ve nitel büyüyüşü ve dünyada genel politik ve toplumsal ortamdaki değişimler proletaryanın örgütlenmesinde yeni biçimlerin, işçiler arasındaki uluslararası ilişkilerde ise yeni yeni tarzların geliştirilmesini gerekli kılıyor. I. Enternasyonal, bilimsel sosyalizmin işçi sınıfı hareketiyle birleşmesinin koşullarını yaratarak ve uluslararası proletaryanın politik ve ideolojik birliğinin temelini döşeyerek, tarihsel görevlerini tamamladı.

Birinci Enternasyonal'in dağılması değişik ülkelerden işçileri birleştirmenin örgütsel biçimlerinden yalnızca birinin aşılmasını belirledi ve böylece, Engels'in deyişiyle, uluslararası işçi sınıfı hareketi, "daha güçlü bir birlik ve dayanışma bağlaşıklığına, ey-

lemde ve politikada ortaklığa''[4] geçti.

Hareketin daha yüksek bir olgunluk aşamasında, komünist ve işçi partileri arasındaki ilişkilerin derinlemesine yeniden yapılandırılması sözkonusu oldu ve birliğin biçimlerinin yenilenmesi sürdü. Komünist partilerin bölgesel toplantıları, antiemperyalist mücadelenin strateji ve taktiklerine ilişkin değişik sorunlar üzerine ikili ve çok taraflı danışma toplantıları, ortak dış politika girişimleri, savaşan halklarla uluslararası dayanışma kampanyaları ve değişik ülkelerden Marksist bilim adamlarının yaratıcı işbirliği gibi uluslararası bağların oluşturulmasında ve başarıyla pratiğe geçirilmesinde görüleceği gibi, bu, şimdiden anlamlı sonuçlar vermektedir.

Bu demokratik biçimler ve kardeş partilerin bağımsızlık ve eşitliği, bu partilerin koşulları ve savaşım deneyimlerindeki çeşitliliğiyle, onların devrimci ve demokratik harekette sağlam konumlar elde etme çabalarıyla uyum içindedir ve proleter enternasyonalizmi normlarına hiçbir şekilde ters düşmemektedir. Kimsenin gerçek üzerinde tekele sahip olduğunu iddia etmediği uluslararası komünist harekette biçimlenmekte olan yoldaşça tartışma havası nesnel olarak, komünist partilerin birbirlerine yaklaşmalarına ve çeşitlilik içinde birliği sağlamalarına yardımcı olmaktadır. AKEL, insanlığın karşı karşıya olduğu kilit sorunları tartışmak ve kendi ilişkilerinin gelişimi üzerine görüş değiş tokuşunda bulunmak amacıyla komünist ve işçi partilerinin uluslararası bir toplantısı için gerekli önkoşulların olgunlaşmış olduğu görüşündedir.

Günümüzde, komünistlerin uluslararası kaynaşması görevi, ortaya çıkan ve hareketin gelişmesi üzerinde de etkisini gösteren yeni ekonomik, toplumsal ve politik etmenlerle güncelleşmiştir. Bu etmenler arasında öncelikle nükleer tehdit, bilimsel ve teknolojik devrimin eşi görülmemiş toplumsal ve uluslararası sonuçları, ortak ekolojik tehlike, enformasyon ve başka her tür iletişim alanındaki temelden yeni durum ve sanayi bakımından gelişmiş ülkelerle, devasa borç yükü altındaki azgelişmiş ülkeler arasındaki derinleşen uçurum sayılabilir.

Böyle bir durumda ve global çözümler ile insanlığın yaşaması için birlik gerekliliği varken, sınıfsal içerikli bir proleter enternasyonalizmine yer var mıdır? Bir kere daha Marks'a başvuralım: Onun öğretisinin *hümanizmi* şimdi özellikle öne çıkmaktadır, çünkü bu öğreti gerçekte insanlığın kurtuluşuna adanmıştır ve bu da, ''insan için en üstün varlığın insan olduğunu ilan eden teorinin bakış açısından da'' olanaklıdır.[5] Devrimin nihai amacı, der Marks, insanı özgürlüğüne kavuşturmak ve insanlığı kurtuluşuna ulaştırmaktır. Proleter enternasyonalizmini hümanist kılan, onun öteki hümanist dünya görüşleri ile karşılıklı ilişkiye girmesine yardımcı olan ve komünistlerin, kendini insan uygarlığının yaşamını korumaya adamış tüm öteki güçlerle uluslararası işbirliğini olanaklı kılan işte bu amaçtır.

Biz, Sovyet komünistlerinin, öncelik birincisinde olmak üzere, genel insani ve sosyal sınıfsal değerlerin diyalektik bir birleşimi olan yeni politik düşünce tarzının ilkelerini formüle etmelerini sağlayan başlıca etmenin SBKP'nin tutarlı enternasyonalizmi olduğu düşüncesindeyiz. Bu bakımdan yeni düşüncenin gelişmesi, komünistlerin daha güçlü enternasyonal birliğinin yolunu döşüyor, uluslararası birliğimizin bi-

---

(4) K.Marks, F.Engels, **Werke**, Bd. 19, s.124
(5) K.Marks, F.Engels, **Toplu Eserler**, C.3, s.187

çim ve içeriklerinin zenginleşmesine yardımcı oluyor ve onun, dünya çapındaki kurtuluş savaşımındaki ve tüm insanlığı ilgilendiren ortak sorunların çözümündeki yerini ve rolünü ortaya çıkarıyor. Bu evrimin ardındaki itici etkenlerden birinin, tüm barış ve demokrasi güçleriyle işbirliğini güçlendirme gereğine ilişkin olarak, her zamankinden daha çok sayıda komünist partisi arasında artan bir görüş birliği bulunuyor olması anlamlıdır. Bunun inandırıcı bir kanıtı, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin 70. yıldönümü nedeniyle Moskova'da yâpılan parti ve hareket temsilcilerinin toplantısı olmuştur.

Böylece, emekçi halkın Marks tarafından kurulan enternasyonal dayanışma geleneklerinin canlı ve gelişmekte olduğunu, büyük insancıl misyonunu yerine getirmeye hâlâ devam ettiğini söylemek son derece yerinde olacaktır.

YENİLENMENİN İTİCİ GÜÇLERİ

Gordon McLennan(*)
Büyük Britanya Komünist Partisi Genel Sekreteri

İngiliz halkı şu anda Sovyetler Birliği'nde sürmekte olan canlı değişikliklerin çok iyi farkındadır. İngiliz Televizyonunun ya da belli başlı bir gazetenin oradaki gelişmeleri yansıtmadığı, haber vermediği ya da yorumlamadığı gün hemen hemen yok gibidir. Şimdi, politikacılar ve politik aktivistler arasında "glasnost" ve "perestroyka" sözleri bizim dilimizin bir parçası olarak kullanılmaktadır.

Bu gelişmelerle ilgili yorumlar ve röportajlar, genelde olumludur. Glasnost ve perestroyka daha çok Mihail Gorbaçov ve onun Genel Sekreterliği dönemiyle nitelenmekte ve her ikisi de, bir çok nedenden dolayı olumlu karşılanmaktadır.

Çok uzun bir süreden beri İngiliz halkının çoğunluğunda Sovyetler Birliği'nde demokrasinin büyük ölçüde geliştirilmesi gerektiği görüşü vardı. SSCB'nin ileri teknolojinin geliştirilmesi ve uygulanması bakımından ve tüketim mallarının kalitesi açısından, gelişmiş kapitalist ülkelerin gerisinde kaldığı da açıktır. Ancak görüşüme göre, Gorbaçov'la bağlantılı köklü değişimlerin olumlu karşılanmasının başlıca nedeni İngiltere'de Sovyet halkına karşı dostluk duyulması, faşizme karşı savaşımdaki İngiliz-Sovyet dostluğunun hatırlanması, glasnost ve perestroyka'nın sonuçlarından birinin de İngiliz-Sovyet dostluğunu, ticaret ve işbirliğini artırmak olması dileğidir.

İngiliz halkının sosyalist fikirleri destekleyen kesimi (İşçi Partisi üyeleri, aktif sendikacılar, öteki sosyalistler, komünistler vb.) glasnost ve perestroyka'yı sosyalizmin Sovyetler Birliği'ndeki zenginleştirilmesi olarak görmektedir. Ve Sovyetler Birliği sosyalizm imajının bir temsilcisi olarak görüldüğü için, bu zenginleşme tüm dünyadaki komünist ve sosyalistlere yardım etmektedir. Biz bu süreçleri selamlıyoruz. Sosyalizmin deformasyonu, işlenen suçlar, yozlaşma, ekonomide durgunlaşmanın neden olduğu gerilik, tüm bunlar sosyalist fikirlerin savunulmasına bir engel teşkil etmiştir. Glasnost ve perestroyka, Sovyetler Birliği halkı için özellikle önemli olmanın yanısıra, sosyalizmin dünya ölçeğinde görünümü ve etkisi için de gereklidir.

(*) **Gordon McLennan:** 1924'de Glasgow'da doğdu, 1940'ta Genç Komünistler Birliği'ne girdi ve onun yönetiminde ve İskoçya Sendikalar Kongresinin Gençlik danışma komitesinde çalıştı. 1943'ten beri Büyük Britanya Komünist Partisi (BBKP) üyesidir. BBKP Glasgow örgütü ve Partinin İskoçya örgütü sekreterliği görevlerinde bulundu. BBKP'nin Yürütme Komitesi ve Politbürosuna üye oldu. 1966'dan 1975'e kadar partinin ulusal organizatörü olarak çalıştıktan sonra, 1975 Mart'ında BBKP Genel Sekreteri seçildi.

İngiliz yığınsal iletişim araçlarının Sovyetler Birliği'ndeki olayları geniş ve daha dengeli bir tablo halinde sunmaları, onun için çizdikleri "düşman görünümü"nden vazgeçmiş oldukları anlamına gelmiyor. Şimdi yaptıklarının daha az göze çarptığı, daha az keskin ve daha az öç alıcı olduğu doğrudur. Ancak hükümet çevrelerinde ve basın kesiminde, Sovyetler Birliği'nin düşman olarak kaldığı ve sosyalizmin Sovyetler Birliği'nde ya da bir başka yerde başarılamamış olduğu temel anlayışı sürmektedir. Onlar, kapitalizmin sosyalizmden oldukça üstün bir sistem olduğunu ve onun, İngiltere'nin sözümona "bağımsız" nükleer önleyiciliğinin korunması da içinde, kuvvet konumlarından, askersel olarak savunulması gerektiğini savunmaktadırlar.

İngiltere'deki başlıca politik partiler ve bağlaşık partiler (Sosyal demokratlar ve Liberaller) NATO'nun güçlendirilmesini savunmayı sürdürmektedirler. Sovyetler Birliği ile Amerika arasında stratejik silahlarda yüzde 50'lik bir indirim sağlanması için yapılan görüşmelerin kesilmesi ve Sovyet-Amerikan ilişkilerinin kötüleşmesi durumunda bu basına da yansıyacaktır ve basın, eskisi gibi, Sovyetler Birliği'ne ilişkin bir soğuk savaş imgesine dönebilecektir.

Fakat dünya dönmektedir ve bugün antisovyet efsanesiyle uğraşanlar ve Sovyetler Birliği hakkında önyargılı haberler sunmayı isteyenler için büyük zorluklar mevcuttur. Sovyet halkının yaşam gerçeğine ilişkin daha fazla haber çıkması bu zorlukları artırmaktadır. Glasnost, işte bu nedenle uluslararası açıdan son derece önemlidir.

Glasnost ve perestroyka'nın Sovyetler Birliği içindeki gelişmeleri, Gorbaçov'un parlak bir savunucusu olduğu barış ve silahsızlanma girişimlerinin etkisini yükseltti. 18 aylık moratoryum, nükleer silahsız bir dünya görünümü ve Sovyetler Birliği'nin, Reykjavik çıkmazına son vermek için, ayrı görüşmelerde ele alınmak üzere INF sorunun Reykjavik paketinden çıkarılmasına hazır olduğunu söylemesi, tüm bunlar bu alandaki yeni politik düşünme tarzının etkileyici göstergeleridir.

Sovyetler Birliği'nin, ABD'den daha fazla sayıda nükleer füzeden vazgeçerek, INF anlaşmasının kazanılması için ve SDI alanındaki araştırmalara bile ilişkin ("Yıldız Savaşları" programının geliştirilmesine değil) bir anlaşma yolu bulmaya yönelik önemli ödünler vermeye hazır olduğunu göstermesi Sovyet yönetiminde yapıcı bir yaklaşımın egemen olduğunun bir başka kanıtıdır.

İngiliz kamuoyunun, tek tek kişilerin ve aynı zamanda da politik partilerin bu sorunları nasıl değerlendirdiğini anlamak açısından şunun altını çizmek ilginçtir: Genelde düzenin ve Muhafazakâr Parti'nin görüşlerini yansıtan ana günlük gazete olarak görülen **Daily Telegraph,** 1987 sonunda, okuyucularının oylarıyla Gorbaçov'u "yılın adamı" seçti. O zamandan beri INF İngiltere'de çok geniş bir kabul görmektedir. Bu, ilk başta Amerikan Cruise füzelerinin ülkemizden kaldırılması anlamına gelebilir. Fakat, bundan çok daha geniş bir anlam taşımaktadır. Milyonlarca insan bunu, daha bir çok nükleer silahın yıkıcı etkilerini bertaraf etme ve nükleer silahlardan arındırılmış bir dünyayı gerçeklik yapma olanağına ilişkin soruyla bağlı görmektedir.

Ünlü "British Social Attitudes Report"un (İngiliz Sosyal Eğilimleri Raporu) 1987 basımına göre, Washington'daki son doruk görüşmelerinden önce bile İngiliz kamuoyunda şu eğilim ortaya çıkmıştı: Soğuk savaş döneminde yaratılmış olan SSCB korkusu giderek zayıflıyor. Hangi ülkenin dünya barışı için daha büyük tehlike oluşturduğu şeklindeki soruya, araştırmaya katılanların yüzde 17'si ABD, yüzde 18'i SSCB,

yüzde 54'ü de her ikisi şeklinde yanıt vermişlerdir.

Başka bir deyişle, 1984-1987 arasında, ABD'yi barışa karşı bir tehdit olarak *görenlerin* sayısı yüzde 6 artmış ve SSCB'yi barışa karşı bir tehdit olarak *görmeyenlerin* sayısı ise yüzde 8 büyümüştür. Kuşku yok ki, aynı soru bugün Washington zirvesinden sonra sorulduğunda, eğilimler daha ileri bir gelişme gösterecektir. Aynı kamuoyu yoklamasının daha ilginç bir sonucu da, görüşü alınanların yüzde 60'ının İngiltere'nin, topraklarımızda konuşlandırılan ABD füzeleri yüzünden daha az güvenlikli olduğunu hissetmesidir.

Barış hareketimizin son gelişmeler ve zirve görüşmeleriyle ilgili olarak göstermiş olduğu tepki çok olumludur. İngiltere'deki ve sanırım, başka kapitalist ülkelerdeki barış hareketinde, bu hareketin bunalım, tehlike anlarına, silahsızlanma olanağının olduğu anlardakinden daha iyi tepki gösterdiği yolunda bir görüş hakimdir. Barış hareketinin, örneğin nötron bombası gibi yeni tip silahların geliştirilmesine ya da en son ortaya çıkan, Batı Avrupa'ya Cruise ve Pershing füzeleri yerleştirilmesine karşı tepkisi hatırlandığında, bu saptama doğrulanmaktadır. Bu nedenle, NSK'nin (Nükleer Silahsızlanma Kampanyası) Londra'da toplanan son konferansının temel belgisinin "birşeyler başardık" olmasını görmek güzel... Bu, NSK'nin INF anlaşmasını mümkün kılmak için katkıda bulunduğu, kendini bu sürecin bir parçası olarak hissettiği ve kabul ettiği anlamına gelmektedir. NSK, şimdi, kampanyayı daha da genişletiyor: Birincisi, Trident ve başka İngiliz nükleer silahlarının artırılmaması için; ikincisi, geniş bir deneme yasağı konulması için ve üçüncüsü de, genel olarak Washington zirvesini izleyen silahsızlanma sürecini desteklemek için kampanyalar yürütüyor.

NSK'nin 17 Şubattaki 30. kuruluş yıldönümünde yayınlanan Bültende NSK Genel Sekreteri Meg Beresford şöyle diyor: "Kuruluş yıldönümümüz, INF başarısıyla damgalanıyor ve stratejik silahlarda daha fazla indirim yapılması ve başka bir süperler doruğu için umut duyabileceğimiz bir zamana rastlıyor. Fakat kendini beğenmişlik ve başarılarımızla yetinme zamanı değildir." Aynı bültende, tüm İngiltere'deki NSK grupları, 26-27 Nisan'da Danimarka'nın Kolding kentinde toplanan NATO Nükleer Planlama Grup toplantısı öncesinde, İngiltere Savunma Bakanı George Younger'a hitaben yazılmış bir mektuba kitlesel imza toplamaya çağrılıyor. Mektubun taslak metninde şunlar yer alıyor:

"Sizi, aşağıdakileri gerçekleştirerek, Reagan ve Gorbaçov tarafından imzalanan INF anlaşmasıyla başlatılan silahsızlanma sürecini sürdürmeye çağırıyoruz:

1. Denizler de içinde olmak üzere, NATO etki alanında nükleer ya da nükleer yetenekte başka silahlar konuşlandırmayarak;

2. Nükleer ve konvansiyonel öteki silah sınıflarını, asker ve donanımı (örneğin tanklar, denizaltılar) da kapsayan çifte sıfır seçeneğini güvenceye bağlamak için görüşmeleri sürdürerek;

3. Avrupa'nın tümü için, askersizleştirmeye ve Avrupa'yı Doğu ve Batı bağlaşmaları olarak ayıran blok sistemin sona erdirilmesine dayalı, yeni bir ortak güvenlik oluşturulmasına doğru hareket etmeye yönelik politik görüşme ve tartışmalara başlayarak.

"Özellikle, İngiltere, hemen Trident programını bir yana bırakarak ve nükleer silahların ya da nükleer kapasite taşıyan gemi ya da uçakların yeniden konuşlandırılmasına izin vermeyi reddederek kısa vadede bir katkıda bulunmalıdır.

"Biz, Cruise ve Pershing füzelerinin konuşlandırılmasına karşı yükselttiğimiz protestoda olduğu gibi, nükleer silahların Avrupa'da kalmasına ve yeni konuşlandırılmalara da aynı canlılıkla karşı koymaya söz veriyoruz."

Partimiz barış hareketindeki bu süreçle çok yakından ilişkilidir ve bu kampanya ile,barış ve silahsızlanma için savaşım yürütmeyi uluslararası komünist dayanışmanın başlıca ve temel bir ifadesi olarak görmektedir. Biz Mihail Gorbaçov'un nükleer silahlar var olduğu sürece dünyanın bir felaketin eşiğinde durmakta olduğu görüşünü paylaşıyoruz.

9-10 Ocak 1988 tarihinde yapılan Yürütme Komitemizin toplantısında partinin uluslararası sekreteri Yoldaş Gerry Pocock, "INF Anlaşması ve Barış Hareketinin Perspektifleri" üzerine bir rapor sundu. Pocock, söz konusu raporda şunu açıkladı: "Partimiz barış hareketini güçlendirecek ve bizzat kendi silahsızlanma etkinliklerimizi sürdürecektir."

Yoldaş Pocock'un ortaya koyduğu bu yeni durum, nüfusun daha geniş kesimlerini yeni barış politikasına seferber etmek için daha geniş açınımların varlığıyla karakterize ediliyor. Pocock, sunduğu raporda, yeni durumun altı özelliğine işaret etti:

1. Silahlanma yarışının frenlenmesi ve gerçek silahsızlanma önlemlerinin elde edilmesi şimdi daha geniş bir şekilde arzulanmakta ve olanaklı görülmektedir.

2. SSCB ve ABD arasındaki görüşmeler ve tartışmalar, 1984-1985 dönemiyle karşılaştırıldığında daha istikrarlı bir zemine oturtulmuştur.

3. Birleşmiş Milletler Silahsızlanma ve Gelişme Konferansı, kaynakların savaşa ve silahlara israfı ile, pek çok ülkeyi etkileyen yoksulluk ve azgelişmişliğin vahim sonuçları arasında yeni bir anlayış düzeyine işaret etmiştir.

4. Dünyanın farklı kesimlerinde hükümetlerin bağımsız barış girişimlerinde bir artış olmaktadır.

5. Sosyalist ülkelerin girişimleri ve önerileri ile Sovyetler Birliği'nin barış girişimlerinde karakterize edilen yeni anlayış ve esneklik.

6. Yeni bir etkinlik ve etkililik düzeyine ulaşmış olan yığınsal barış hareketlerinin oynadığı rol.

Yoldaş Pocock şöyle dedi: "Somutlarsak, kamuoyunun anlayış ve desteğini kazanmak amacıyla yığınsal bir kampanya olmadığı sürece, bir Amerikan-Sovyet anlaşması ardından bile, Trident'lerin kaldırılması söz konusu olmayacaktır. Nükleer silahlar, İngiltere'yi silahsızlanmanın bir katılımcısı değil, engelleyicisi yapıyor."

Yürütme Komitesi, bundan sonra aşağıdaki önerileri onayladı:

1. INF Anlaşması'nın hızla onaylanması ve bütünüyle uygulanması için kampanya yürütmek.

2. Cruise'lerin kaldırılmasını sağlamak ve bunların, hava ve deniz üslerine yeniden konuşlandırılmaması için yürütülen kampanyaları desteklemek.

3. Üçüncü Dünya'nın, Pasifik ve Hint Okyanusu'nun nükleer silahlarla donatılmasına karşı yürütülen kampanyaları desteklemek.

4. NSK'nin Paskalya etkinliklerini desteklemek.

5. ANS (Avrupa Nükleer Silahsızlanma) hareketi içinde yer almayı sürdürmek.

Komünist partinin bu büyük sorunlardaki konumu budur. Geniş işçi hareketinin konumu nedir? Uzun yıllardan beri savaş tehlikesini ortadan kaldırmak için, barış ve silahsızlanma için savaşımda aldığı açık tutumdan dolayı İngiliz işçi hareketi büyük bir saygınlığa sahiptir ve bence bunu hak etmiştir. Uzun bir süreden beri İngiltere Sendikalar Konfederasyonu ve tek tek sendikalar, İngiltere'nin tek taraflı nükleer silahsızlanmasını ve silahlanma yarışını sona erdirmek için uluslararası girişimleri desteklemektedir. Son genel seçimlerde, İşçi Partisi İngiltere'nin nükleer silahlarını ıskartaya çıkartmayı, Cruise füzelerinin kaldırılmasını ve tüm ABD nükleer üslerin kapatılmasını öngören, nükleer olmayan bir savunma politikasını savundu.

Bu tutumu öteki gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sendikalar ve sosyal demokrat partilerin tutumlarıyla karşılaştırmayacağım, ancak İngiliz sendikalarının ve İşçi Partisi'nin konumunun, Batıdaki pek çok sendika ve işçi hareketi platformlarıyla karşılaştırıldığında daha iyi olduğu inancındayım. Bu, komünist partinin ve sendikalardaki komünistlerin etkinliklerinden ve bir bütün olarak barış hareketinin sürekli faaliyetlerinden bağımsız değildir.

İngiltere emekçi sınıfının yığınsal partisi olan İşçi Partisi sosyal demokrat bir partidir. Biz İşçi Partisi ile, komünist partiler ve sosyalist ülkelerdeki hükümetler arasındaki sıkı ilişkilerin İngiliz-Sovyet ilişkilerinde ve İngiltere ile öteki sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerde çok olumlu bir unsur olduğu görüşündeyiz. Aynı şekilde, sendikal hareketlerimizin ilişkileri de olumludur.

Bugün uluslararası dayanışma tüm ülkelerden, tüm kıtalardan, tüm politik ve öteki görüşlerden insanların, bu görüşleri için yarışabildikleri, savaşsız, yaşam koşullarına ve yaşamın kendisine yönelik bir tehdidin olmadığı bir barış dünyasına erişmek için çalışabilecekleri ortamı yaratmak için çabalamayı da içeriyor. Bundan dolayı biz İngiliz komünistleri İngiliz halkının ve dünya halklarının karşı karşıya olduğu en önemli sorunun bir nükleer savaş olasılığını bertaraf etmek olduğuna inanıyoruz. Bu sorun kuşkusuz, tek başına İngiltere'de çözülemez. Bu nedenle, kendi barış hareketimizi desteklerken, uluslararası barış eylemlerinin temel bir unsuru olan, dünyanın öteki kesimlerinde aynı duygulara sahip olanlarla işbirliği içinde hareket etmeyi de dikkate alıyoruz. Biz, Batı Avrupa'dan nükleer silahları temizlemek isteyenlerle beraberiz ve bu amaca sahip öteki barış hareketleri ve aktivistleriyle işbirliği yapıyoruz. Uluslararası komünist hareket içinde, komünistlerin uluslararası oturumlarında yaptığımız her konuşmada her zaman bu sorunu vurguluyoruz. Kuşkusuz, Sovyetler Birliği'nin bu sorundaki tutumuna büyük bir değer biçiyoruz. Bu tutum SBKP'nin ve Sovyetler Birliği hükümetinin enternasyonalizminin başlıca ifadesidir.

İngiliz komünistleri her zaman, ülkemizin emperyalizmin başlıca ülkelerinden biri olduğunun bilincindeydi ve İngiliz emperyalizminin kurbanlarıyla işbirliği içinde olmayı gözetti. Bu nedenle, İrlandalı yoldaşlarımızla, İrlanda'daki sendikal hareket ve öteki demokratik hareketlerle dayanışmamız eylemlerimizin doğal bir parçasıdır. Aynı şekilde, Güney Afrika'nın bağımsızlık hareketleriyle dayanışma her zaman bizim politik öncelikler gündemimizin en üst sırasında yeraldı. Güney Afrika Komünist Partisi Ulusal Başkanı Joe Slova yoldaş, İngiltere'deki ırkayrımcılığı karşıtı hareketin önemli bir dayanışma faaliyeti ve Güney Afrika'daki harekete çok büyük bir katkı

örneği olduğu değerlendirmesini yapmıştır. Şili halkının Pinochet diktatörlüğüne karşı verdiği savaşıma olan desteğimiz gibi, Nikaragua halkıyla dayanışma da etkinliklerimizin önemli bir parçasıdır. FKÖ'nün Ortadoğu'da adil bir çözüm için yürüttüğü çabaları desteklemekteyiz ve bir ilke olarak, Türkiye'deki yoldaşlarımızla dayanışmamızı da dile getiriyor ve Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi liderlerine uygulanan baskıyı protesto ediyoruz.

İngiliz madencilerinin 1984-1985'teki tarihsel grevleri sırasında öteki kapitalist ülkelerden komünistlerin ve işçi sınıfı hareketinin öteki kesimlerinin olağanüstü dayanışmasına tanık olduk. Bu ülkelerin madenlerde, çelik, otomobil ve öteki sanayi dallarında ve hizmet sektöründe çalışanlar, işlerini ve koşullarını korumak için kavgaya atıldıklarında ve İngiltere'den destek istediklerinde, daha önce görmüş olduğumuz bu dayanışmanın karşılığını vermeye her zaman hazırız. Bunu sadece, bu çalışanlarla geleneksel sınıf bağlaşıklığımızdan dolayı değil, bugün İngiltere'deki işçilerin ve öteki kapitalist ülkelerdeki işçilerin sık sık aynı karşıtla -farklı kıtalardaki pek çok ülkede faaliyet gösteren güçlü kapitalist çok uluslu şirketlere karşı- savaşa girdiğinden dolayı böyle yapıyoruz.

Dünya'da daha kalıcı bir barış, silahsızlanma, demokrasi ve ulusal bağımsızlık yönündeki gelişmeler sosyalistler ve komünistler için büyük önem taşıyor. Onların bir araya gelmesi, sorunları tartışması ve uyum içinde hareket etmesi için daha iyi koşullar yaratılmaktadır. Bu sürecin olanaklılığı ve gelecek için taşıdığı umut açısından,Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü kutlamaları sırasında Moskova'da toplanan Konferans'tan daha iyi bir örnek yoktur. Orada tüm dünyadan 178 politik parti ve örgütten komünistler, sosyal demokratlar, sosyalistler, yeşiller ve ulusal bağımsızlık hareketlerinin üyeleri özgür ve açık bir şekilde sorunları karşılıklı tartışmak için bir araya gelmiştik. Bu toplantı dünyadaki ilerici güçler arasındaki ilişkiler tarihinde belki de hiç benzeri olmayan bir biraraya gelişti. Konferansta, işbirliği ve tartışmanın nasıl ileriye götürülebileceği üstüne bazı öneriler geldi. Biz İngiliz komünistleri Avrupa'da ve başka yerlerde bunun böyle olmasını diliyoruz.

Fakat şöyle bir soru gündeme gelmekte: Eğer böylesi bir konferans uluslararası düzeyde toplanabiliyor ve böylesi tartışmalar sosyalistler, komünistler, öteki solcular ve demokratik hareketler arasında bu düzeyde olabiliyorsa, neden tek tek ülkelerde, ya da daha doğrusu, bölgesel bir tabanda, örneğin Batı Avrupa'da olamıyor? DAC'den Sosyalist Birlik Partisi ve FAC'den Sosyal Demokrat Parti tarafından bir örnek ortaya kondu. Onların son tartışmalarından, tüm komünistleri ve sosyalistleri ilgilendiren, "İdeolojilerin Savaşımı ve Ortak Güvenlik" üzerine ortak bir belge çıktı. Bu alanda geleceğin içerdiği olanaklar çok umut verici ve coşturucudur. Ve Moskova'daki konferansın yönetilme biçimi, oluşturulan atmosfer hepimiz için çok önemli bir derstir. Hepimizin birleştiği amaçlar ve eğilimler için savaşımda, bunları nasıl kazanacağımıza ilişkin görüşlerimiz hem pratik, hem de felsefi bakımdan farklı olsa bile, işçi sınıfı hareketinin birliği, sosyalist ve komünistlerin birliği, geniş sol güçlerin birliği ve demokratik birlik olanaklıdır.

Enternasyonalizmin temel bir ölçüsü, kendi işçi sınıfınızı uluslararası ilerici konumlara kazanabilme derecesidir. Bu anlamda, Büyük Britanya Komünist Partisi ve öteki solcular İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden ve faşizmin ezilmesinden bu yana çok önemli sonuçlar elde etmiş bulunuyorlar. Ancak, söz konusu bu yıllarda çok

göze çarpan bir biçimde soğuk savaş ve antisovyet etkinlikler egemendi ki bunlar, İngiltere'de antikomünizmle eşanlamdaydı. İngiliz komünistleri her zaman Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin dostu oldular ve Sovyetler Birliği'ndeki kazanımları savundular. Çok iyi bilindiği gibi, biz önemli konularda, Sovyetler Birliği içindeki bazı gelişmelerle bağlı olarak, eleştirel bir tutum almayı gerekli ve doğru buluyoruz. Fakat İngiliz halkının anlayışı komünistlerin Sovyetler Birliği'nde ve başka her yerde sosyalizmin bağlaşığı ve dostu oldukları şeklindedir ve bu doğrudur. Sovyetler Birliği'ne karşı soğuk savaş propagandasınınyapıldığı, Sovyetler Birliği'nin yanlış tanıtıldığı, İngiltere ve Batı Avrupa'nın bir Sovyet saldırısı tehlikesiyle karşı karşıya olduğu efsanesinin yaratıldığı yıllar, anlaşılır biçimde komünistlere ve komünist partiye karşı düşmanlık, önyargı ve uzlaşmazlığı körükledi.

İngiltere başbakanının, Sovyetler Birliği Komünist Partisi lideri ile iş yapabileceğini söylediği bir ortamın, yeni bir atmosferin gelişmesine büyük önem vermekteyiz. Margaret Thatcher geçen yıl Sovyetler Birliği'ni ziyaret etti ve bu, yığınsal iletişim araçlarında eşi görülmemiş biçimde ele alındı. Daha yakın bir zamanda da, Mihail Gorbaçov'la, Onun Washington doruk toplantısına giderken uğradığı Brize Norton'da görüştü. Bu ziyaretlerin, bu tartışmaların yarattığı atmosfer ve yaklaşım ile, ticaret ve kültürel ilişkilerdeki sonuç alıcı gelişmeler İngiliz komünistlerinin, ülkemiz barış hareketinin,demokrasi ve işçi hareketinin etkinlikleri açısından daha iyi koşullar yarattı.

Geçen birkaç yılın uluslararası gelişmelerini olumlu karşılıyoruz,çünkü bu gelişmeler dünyayı, hepimizin daha iyi yaşayacağı bir gelecek için, çocuklarımız ve tüm insanlık için daha iyi açılımlar içeren bir yer haline getiriyor. Ancak biz aynı zamanda bu sürecin öteki önemli sonuçlarını da selamlamaktayız. Yani, komünistlere karşı önyargı, düşmanlık ve uzlaşmazlığın giderek zayıflamasıyla birlikte, ülkemizde neler yapılmalı şeklindeki görüşlerimizin rasyonel düşüncelere ulaşabileceği koşulların gelişmesini de memnuniyetle karşılıyoruz.

Buraya kadar söylediklerimden açık ki, İngiltere ve Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilerin gelişmesi İngiliz komünistlerin çalışması için önemlidir. Ancak, İngiliz halkının bizim çalışmalarımıza ilişkin temel değerlendirmesi, İngiltere'de onların koşullarını iyileştirmek için neler yaptığımıza bakarak şekillenecektir. Onlar, komünistlerin sadece barış ve silahsızlanma için değil, yığınsal işsizlik, imalat sanayinin kapanması ve milyonlarca İngilterelinin konut, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yoksun olması konularıyla ilgili olarak da neler yaptığını soruyorlar. Komünistler İngiliz halkının bu sorunları ve ilgilerine nasıl yanıt veriyorlar ve Thatcher hükümetinin saldırılarını püskürtmek için, özellikle emekçilerin hareketine nasıl önderlik ediyorlar; İngiliz emekçilerinin ilgilendiği sınav budur. Biz gündelik çalışmamızda bu sınavı göğüslemek ve böylelikle, İngiltere'nin politik çizgisinde köklü bir değişimin koşullarını yaratmak istiyoruz.

Komünist Parti'nin kendini her zaman işçi hareketinin ayrılmaz bir parçası, onun Marksist müfrezesi olarak gördüğü İngiltere koşullarında, sadece komünistler değil, tüm emekçiler, sendikalar ve demokratik hareket de bir meydan okumayla karşı karşıyadır. Büyük Britanya Komünist Partisi'nin 1987 Kasımında toplanan 40.Ulusal Kongresi'nin ana konusu bu meydan okumaya nasıl karşılık verileceğiydi. İngiltere'de son onyıllardaki politik gelişmeler uluslararası gelişmelerin temel eğilimine ve hızına karşıt bir yönde olmuştur. Uluslararasında barış ve silahsızlanma savaşımında, ulusal kur-

tuluş hareketinde, özellikle de Güney Afrika, Latin Amerika ve bir dizi ülkede demokratik güçlerin pekişmesinde yeni başarılar kazanılmıştır. Ancak aynı dönemde İngiltere ters yönde hareket etmiştir (bu, Batıdaki öteki belli başlı ülkeler için de geçerlidir). İngiltere'de, sadece halkımızın sosyal ve ekonomik koşullarına değil, uzun bir geçmişi olan demokratik ve sendikal haklara da saldırılar olmuştur. Otoriter hükümetlere yönelik güçlü ve artan eğilimleri gören geniş halk kesimleri arasında, bu saldırılar kaygılara neden olmuştur. Thatcher'in yönetimindeki İngiltere, aynı zamanda, Güney Afrika'daki ırkayrımını beslemek için yardım eden belli başlı güçlerden biri olmuştur. Aynı şekilde, İngiliz hükümetinin Nikaragua'yla ilgili gerici eylemleri, Amerika'nınkilerin hemen ardından gelmektedir. Aynı şey Şili ve başka yerlerdeki demokratik güçlerle ilgili olarak da söz konusudur.

Bu nedenle, bizim bu yüzyılın son yıllarında umut verici uluslararası ileri gelişmelere katkımız İngiliz hükümetinin bu ve öteki konulardaki politik tutumunu değiştirmek yönünde olmuştur. İngiltere'nin, dünya arenasında olumlu rol oynayacak bir hükümete ihtiyacı vardır. Ve 1980'lerin sonu ya da 1990'ların başında İngiltere'de böyle bir hükümetin seçilmesi için çalışmak ve bunu sağlamak bizim görevimizdir. Bu sadece uluslararası açıdan gerekli olmakla kalmamakta, aynı zamanda İngiliz halkının çıkarları açısından da yaşamsal nitelik taşımaktadır.

SOSYALİST İŞBİRLİĞİ: YENİ AŞAMA

Vadim Medvedyev
SBKP MK Sekreteri

Dünya sosyalizmi, tarihinin çok sorumlu bir döneminde bulunuyor. Bu sorumluluğun ölçüsünü belirleyen sosyalizmin yazgısıdır, tek tek her sosyalist ülkenin ve hepsinin birlikte zamanın çağrısına verdikleri yanıttır ve son çözümlemede, toplumsal düzenimizin sahip olduğu dev potansiyel olanakların ne derece kullanılabileceğidir. Sorumluluğun ölçüsünün belirlenmesinde genel insani görevlerin -uygarlığı koruma, savaşsız ve silahsız bir geleceği güvence altına alma, yeni ve adil bir uluslararası düzen kurma, evrensel sorunları birlikte çözme zorunluluğu- boyutları ve önemleri de rol oynamaktadır.

Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilmekte olan perestroyka, toplumsal yaşamın tüm yönlerinin yenilenmesi yalnızca iç gelişim süreçleriyle ilgili değildir. Bu politika, SBKP'nin uluslararası arenada ve bu arada, öteki sosyalist ülkelerde işbirliği gibi önemli bir konudaki faaliyetlerini de belirlemektedir. Kuşkusuz, karşılıklı etkileşimimizin düzeyi ve niteliği yalnızca bize bağlı değildir; ortaklarımıza, onların çağdaş sorunları ve eğilimlerine, sosyalizmin gelişim yollarını nasıl gördüklerine de bağlıdır. Şunu memnuniyetle görmekteyiz ki, bugün pek çok sosyalist ülke böyle bir arayışın içindedir. Koşulların ve gelişim düzeyinin tüm farklılığına, içinde bulunulan aşamaların doğal olarak çakışmamasına karşın, bu arayışta önemli derecede yakınlık ve benzerlik vardır. Bu ise, hem kendi ülkesinin sosyo-ekonomik ilerlemesini hızlandırmanın, hem de kardeş ülkeler arasındaki işbirliğinin gücünü çok daha artırmanın zorunlu olduğunun anlaşılmasından kaynaklanmaktadır. M.Gorbaçov'un da belirttiği gibi, böyle bir işbirliği potansiyellerimizin toplanması değil, çarpımı sonucunu vermektedir.

Yenilenmenin Diyalektiği

Dünya sosyalist sistemi, güçlü bir uluslararası hareket ve uygarlığın önemli bir bileşeni olarak, beşinci onyıllık dönemine girmektedir. Sosyalizm, büyük tarihsel dönüşümleri gerçekleştirmeye, sömürüyü kaldırmaya, insanların ve ulusların eşitliğini, emekçilerin sosyal yönden koruma altına alınmasını sağlamaya yetenekli olduğunu açıkça göstermiştir.

Bilindiği gibi, dünya sosyalist sisteminin oluşması basit bir süreç değildi, dev bo-

yutlardaki tarihsel olaylara dayanıyordu. Bu ülkelerin çoğunluğunda yeni düzenin sağlam ekonomik temelleri kuruldu, istikrarlı politik sistemler oluştu, sosyalist yaşam tarzı benimsendi. Sosyalist kazanımlar geri döndürülemez bir hale geldi.

Bununla birlikte, dünya sosyalizminin hareketinin gelişme basamakları doğrultusunda sürekli bir yükseliş çizgisi izlediğini söylemek sorunu basitleştirmek olurdu. "Sosyalizm hazır bir sistem değildir"[1] biçiminde ifade edilen Leninci düşüncenin haklılığını yaşam açıkça göstermektedir. Sosyalizmin temellerinin kurulması, toplumun otomatik olarak hızlı ve kesin ilerlemesini güvence altına almamaktadır. Yaratıcılık olmadan, görüşler yaygın biçimde birbirleriyle karşılaştırılmadan, aktif bir yapıcı faaliyet olmadan, sürekli yenilenmeden gelişmenin olması düşünülemez. Sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğinin de böylesi gereksinimleri vardır.

Böyle bir sonuca varmak, herhalde dünya sosyalizminin çağdaş gelişme aşamasında özellikle anlamlıdır. Bizce, şimdiki dönemin bir dizi ayırdedici ilkesel özelliği vardır. Bunlar sosyalist toplulukta doğmakta olan eğilimlerin ortak bir analizinin yapılmasını, işbirliğinin çeşitli yönlerinin kollektif olarak tartışılmasını, peşin fikirler olmadan değerlendirmelere gidilmesini, mevcut sorunların optimal çözüm yollarının aranmasını gerektirmektedir.

Bize göre, sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğinin yeni aşamasının önkoşulları ve özü nedir?

Bu önkoşullar, *birincisi, kardeş ülkelerin iç gelişim süreçlerinin analizine dayanmaktadır.* Bilindiği gibi, 70'li yılların ikinci yarısından itibaren, SSCB'de ve öteki bazı sosyalist ülkelerde, farklı düzeylerde de olsa, ekonomik, sosyo-politik ve ideolojik alanlarda zorluklar artmaya başladı. Bu eğilimleri kırma ve yeni bir düzeye yükselme görevi tüm boyutlarıyla gündeme geldi. İşbirliğimizi aktifleştirip, niteliksel olarak daha yüksek bir düzeye getirebilirsek, bu görevin yapılması yolunda epeyce mesafe katetmiş olacağız.

İkincisi bu, sosyalist ülkeler arasındaki ilişkilerin biçim ve yöntemlerinin yenilenmesi zorunluluğuyla bağlıdır. M.Gorbaçov'un belirttiği gibi, dünya sosyalizminin oluşma süreci genel olarak tamamlanmıştır. Biz ise eskisi gibi, dünya sosyalizminin ilk aşamasında ortaya çıkmış olan ilişki biçimlerini kullanmaya devam ediyorduk.

Ekonomide, mamul malların değişimi geleneği ağırlıktaydı. Sovyet tarafı açısından bu, çoğunlukla yakıt, enerji ve hammadde kaynakları akışı biçimindeydi.

İdeoloji, bilim ve kültürde, dünya sosyalizminin ortak deneyiminin, birlikte girişilen arayışların, entellektüel emeğin toplamının ve çarpımının yarattığı dev olanaklardan yeterince yararlanılamadı.

Ve herhalde en önemlisi, politik alandaki ilişkilerin, daha Sovyetler Birliği'nin sosyalist kuruculuk deneyimine sahip tek ülke olduğu, onun deneyiminin kesin model sayıldığı dönemden kalma ilişkiler sistemine dayanıyor olmasıydı. Bu durum ortaklarımızın insiyatiflerini sınırladı, tek tek her ülkenin özelliklerine gösterilen dikkati azalttı, toplumsal örgütlenme biçimlerinin çeşitliliğinin ve zenginliğinin ortaya çıkmasını engelledi.

---

(1) V.I.Lenin, **Toplu Yapıtlar** (Ing.), C.19, s.43

Nihayet, *bir etken daha: Sosyalizmin gelişmesinin evrensel koşulları radikal olarak değişikliğe uğramıştır.* İçinde bulunduğu dönüşüm sınırında, uygarlığı karakterize eden yeni gerçekliklerin titizlikle göz önüne alınması sorunu yakıcı biçimde gündeme gelmiştir. Kapitalizmin genel krizinin, bu sistemin geleceği için hiçbir şans tanımadığının düşünüldüğü, iki sistemin keskin bir tarzda birbirinin karşısına konulduğu, sosyalizmin kendini sürekli bir kuşatma altında hisettiği dönemlerden kalmış olan, eskimiş kapalılık ve yabancılaşma geleneklerinin geçersizliği ortaya çıkmıştır.

Bütün bunlar yeni düşünceye dayanan bir stratejinin yaratılmasını, bütün devletlerin birbirine bağımlılığının yeni bir tarzda anlaşılmasını, uluslararası ekonomik ilişkilere aktif katılımın zorunluluğunu ve sosyalist işbirliğinin öncelikli olarak geliştirilmesini dayattı.

Ekonomik Yardımlaşma Konseyi (EYK) üyesi sosyalist ülkeler kardeş partilerinin yöneticilerinin 1986 Kasım'ında Moskova'da yaptıkları görüşme bu konuda izlenecek kollektif doğrultunun belirlenmesinde önemli bir aşama oldu. Bu görüşmede, yeni koşullara göre sosyalist devletlerin aralarındaki ilişkilerin ilkeleri ortaya kondu, işbirliğinin ana çizgileri saptandı. Sosyalist ülkeler arasındaki tüm politik ilişkiler sistemini eşit haklılık, tam bağımsızlık, sorumluluk ve ortak çıkarların kollektif olarak gözetilmesi temelinde kurmanın; ekonomik ilişkilerde karşılıklı yarar ve yardımlaşma ilkelerine kesinlikle uymanın; uluslararası konularda her bir ülkenin insiyatifini ortaklaşa belirlenmiş doğrultuyla organik olarak uyumlaştırmanın zorunlu olduğu vurgulandı.

Sosyalist kuruculuk deneyiminin değiştokuşu ve Lenin'in şu ünlü deyişine uygun olarak, ortak bir çabayla genelleştirilmesi ideolojik işbirliğinin merkezine yerleştirildi: "*Bütün* ülkelerin proletaryalarının devrimci işbirliğinden çıkacak olan bütünsel sosyalizm ancak bir dizi çabalarla -ki bu çabalardan her biri, kendi başına tek yönlü olacak ve belirli bir uyumsuzluk taşıyacaktır- kurulacaktır."(2) Burada arayışların ve çalışma ölçütlerinin en yüksek yargıcı toplumsal-politik pratiktir; daha somut konuşmak gerekirse, sosyo-ekonomik gelişmenin hızlandırılması, sosyalizmin pratikte güçlendirilmesidir. Yeri gelmişken, partimizin böyle bir yaklaşımı aktif olarak uyguladığını belirtelim: Son zamanlarda SBKP'nin tüm önemli kararları -ekonomik reformdan, seçim sistemindeki değişmelere kadar- dostlarımızın deneyiminin çok yönlü incelenmesi temelinde hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

sayılabilecek bir mesafe vardır. Ama bugün bu amaçların gerçekleştirilmesi yolunda önemli gelişmeler olduğunu kaydetmek için yeterli temele sahibiz.

Varşova Anlaşması Örgütü (VAÖ) ve EYK üyesi sosyalist ülkeler arasındaki *işbirliğinde kollektiflik öğesi* oldukça güçlenmiştir. İşbirliğinin yeni biçimleri, yeni kurumları ve herşeyden önce EYK üyelerindeki yönetici partilerin liderleri arasında görüşmeler yapılması uygulaması gündeme gelmiştir. VAÖ üyesi devletlerin Politik Danışma Komitesi'nin oturumlarındaki ve uluslararası, ideolojik, örgütsel-partisel, ekonomik konularda MK sekreterlerinin toplantılarındaki atmosfer değişmiş, daha açık ve verimli bir hale gelmiştir.

VAÖ kapsamında dışişleri ve savunma bakanları komitelerinin çalışmaları daha

---

(2) Agy., C.27, s.346

eşgüdümlü ve etkin olarak yapılmaktadır; silahsızlanma konularında çoktaraflı bir enformasyon grubu ve özel bir komisyon kurulmuştur ve başarılı bir şekilde çalışmaktadır. Birliğimizin her üyesinin insiyatifi artmıştır. Kardeş ülkelerin, büyük uluslararası yankı uyandıran dış politika önerileri bunu kanıtlamaktadır.

İkili ve çoktaraflı görüşmelerin özü ve karakteri değişmiştir. Bu görüşmelerin merkezinde sosyalist kuruculuğun güncel, önemli sorunları, eylem koordinasyonu, kollektif olarak ortak konumlar yaratılması çabası vardır. Yoldaşça tartışmaların yoğunlaşması, görüşlerin birbiriyle kıyaslanması ve deneyim alışverişi bu toplantılar açısından karakterize edici özelliklerdendir.

Yenilik ideolojik alanda da ortaya çıkmaktadır. SBKP ve PBİP tarafından imzalanan, ideoloji, bilim ve kültür alanlarında işbirliği deklarasyonu, bu konudaki yenilenme doğrultularıyla ilgili olarak belirli bir fikir vermektedir. Bu konuda şunu söylemek yeterli olacaktır: Söz konusu deklarasyon sayesinde, yalnızca belirtilen alanlarda ilişkilerin aktifleştirilmesiyle yetinmedik, aynı zamanda ilişkilerimizin tarihindeki "boş sayfalar"ın giderilmesi gibi, karmaşık sorunları da çözmeye başladık.

Pratikte bütün sosyalist ülkelerin arasındaki ilişkiler başarılı bir şekilde gelişmektedir. Biz, EYK ve VAÖ üyesi olanlarla öteki sosyalist ülkeler arasında engeller olduğuna inanmıyoruz. SBKP tüm komünist partilerle dürüst, açık ilişkilerden, komünist partiler arası yoldaşça görüş alış-verişinden yanadır. SSCB'nin, bağlaşıklarıyla ve Yugoslavya, Çin, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti ile ilişkilerinin daha verimli ve çokyönlü bir hale gelmesi, deyim yerindeyse, aradaki mesafenin azalması bizi sevindirmektedir. Bu ilkesel çizgimizi bundan sonra da kesinlikle sürdüreceğiz.

Sonuç olarak, yeni yaklaşımların aktif etkisiyle, sosyalist işbirliğinin dev potansiyeli gittikçe genişlemekte, politik, ekonomik ve insancıl bağlardan oluşan yelpaze baştan aşağı yenilenmektedir.

Ekonomik Bütünleşmenin Derinleşmesi İçin

Sosyalist devletler arasındaki ekonomik ilişkilerin yenilenmesi özel bir önem taşımaktadır. Bu ilişkilerin değerlendirilmesi konusuna geniş tarihsel bir bakış açısından yaklaşmaktayız. EYK'nin yaklaşmakta olan 40. kuruluş yıldönümü, kollektif işbirliğinin sonuçlarının analizi, kazanımların ve başarısızlıkların objektif değerlendirilmesi için ayrı bir gerekçe oluşturmaktadır.

İşbirliğimiz, nicel yönüyle ele alındığında, sonuç çarpıcıdır: EYK üyesi ülkelerin ortak ticari ilişkileri yılda 200 milyar rubleyi aşmıştır. Yani, 40 yıl içinde 40 kat artmıştır. Ortak teknik politika temelinde, bilgisayar tekniği ve nükleer enerji istasyonları donatımı, üretimi ve kullanımı konusunda, ekonomik tesislerin yapımı ve yenilenmesi alanında dev programlar gerçekleştirilmektedir. Sosyalist bütünleşme için gerekli olan temel, uzun yıllar boyunca geliştirilmiştir. Koordinasyonu sağlayan ve aracılık görevini üstlenen pek çok örgüt vardır; uluslararası bankalar ve kurumlar, ortak ulaşım ve haberleşme sistemleri bulunmaktadır. Başlıca malların dağıtımları, fiyatları ve tarifeleri uyumlu olarak belirlenmektedir. Bir başka deyişle, *bütünleşme sürecinin gelişmesi için yeterince sağlam bir temel yaratılmıştır.*

Yazık ki, bu çok önemli alanda da olumsuz eğilimler ortaya çıkmıştır. EYK kapsamı içindeki ekonomik işbirliğinin tüm gelişim çizgisinin "artı" işaretleriyle gösterildiği

olmuştur. Bizde böyle bir anlayışla çok söz edildi, kitaplar, makaleler ve tezler yazıldı. Ama sosyalist bütünleşme sürecine ilişkin bilimsel anlayışın düzeyi düşük kaldı. Teori yaşamı yakalayamadı, onun gerisinden gitti.

Örneğin, uluslararası sosyalist işbölümünün oluşmasındaki ilk aşamayı hatırlayalım. SSCB'de, birbirine paralel olarak gelişen iki uluslararası pazar -kapitalist ve sosyalist- teorisi ileri sürülmüştü. Teoriye göre bu pazarlar birbirine tümüyle karşıt ilkeler temelinde, özerk olarak gelişmeliydiler. "Özgün fiyat temeli" konsepti ortaya çıktı. Bu konseptin merkezine SSCB toptan fiyatlarının konulması tasarlanıyordu. 60'lı yılların başında tartışılan konular arasında dünya sosyalist ekonomisinin tek bir merkezden planlanması fikri de vardı. Bu tür görüşler yalnızca ekonomik işbirliğinin gelişimini karmaşıklaştırdı ve haksız söylentilerin ortaya çıkması sonucunu doğurdu.

Kardeş ülkeler arası işbirliğinin bütünleşmeye dayanan önemli başarılarını kabul etmekle birlikte, herhalde Batı Avrupa'nın bütünleşmesine ilgisiz kalmak da doğru olmayacaktır. Biz Batı Avrupa bütünleşme deneyiminde uzun yıllar boyunca sosyal çelişkilerin, rekabet mücadelesinin bulunduğunun altını çizdik, yalnızca olumsuz noktaları gördük. Bu arada şunu da belirtelim ki, karşılaştırmalı ekonomik potansiyelleri açısından EYK ülkelerinin toplam ticareti AET ülkelerininkinden çok daha azdır, hatta 1987'de ticaret hacmi bir miktar düşmüştür. Topluluğumuz içinde mühendislik ürünlerinin dışsatımı özellikle zayıf kalmaktadır, bu alanda üretici işbirliğinin düzeyi düşüktür. AET ile karşılaştırılırsa, EYK içindeki işbölümü mekanizmasının oldukça eskimiş olduğu görülür. Sektörler içindeki uzmanlaşmanın ve üretim kooperasyonunun yetersiz gelişimi sonuçta, sosyalist ülkelerin çoğunluğunun karşılıklı ticaretlerinin üretim hacimleri artışının gerisinde kalmasını doğurdu (üretim hacimlerinin artış hızının yavaşlamasına karşın, sonuç böyle oldu).(3) Bazı ülkelerde, kimi karmaşık ürün türlerini bile tek başına imal etme girişimleri oluyor ve bu, kaçınılmaz olarak, bilimsel-teknik ve ekonomik yönden geri kalma, uluslararası pazarlarda rekabet gücünün zayıflaması sonucuna yol açıyor.

Bir başka eğilim de şudur: Bilimsel-teknik sorunların çoğunu Batı'dan teknoloji ve kredi alarak çözmek. Elbette bazı durumlarda bu zorunlu ve haklıdır. Ama Batıya kredi ve teknoloji yönünden bağımlılığın ve bunun olası sosyo-ekonomik sonuçlarının yaratacağı tehlike de küçümsenemez.

Sonuç olarak herşey şunu gösteriyor: Sosyalist ülkeler *hızla, deyim yerindeyse "yedi millik adımlarla", en yeni teknik temelinde sektör içi uzmanlaşmayı ve üretim işbirliğini geliştirmeli, bütünleşmenin eskimiş ekonomik mekanizmasını yeniden düzenlemelidir.*

EYK üyesi ülkelerin bilimsel-teknik ilerlemesinin 2000 yılına kadarki bütünsel programı bu doğrultudaki çalışmalar açısından bir dönüm noktası oldu. Bu programın kabul edilmesi hem sosyalist ülkelerin iç gereksinimlerinin, hem de dünya ekonomisinde gerçekleşen evrensel süreçlerin bir yansıması olmuştur. Bu bütünsel programın uygulanmasında kimi zorluklar vardır, ama eminiz ki, bunlar işbirliği deneyiminin zenginleşmesi ölçüsünde aşılacaktır.

EYK'nin 1987 Ekim'indeki 43. (olağanüstü) oturumunun kararları bütünleşmeye

(3) Geçen beş yıllık plan döneminde EYK ülkelerinin ulusal gelirlerinin ve aralarındaki ticaretin ortalama yıllık fiziksel hacim artışı yüzde 3'dü.

iyi bir itki yaratmıştır. Sosyalist ekonomik entegrasyonun nitel olarak yeni bir düzeyine ulaşılması yolunda önemli bir adım atılmıştır. Pratik acil görevler belirlenmiştir. Örneğin, bunlar arasında 1991-2005 dönemine yönelik uluslararası sosyalist işbölümünün kollektif bir anlayışının hazırlanması ve ayrıca EYK'nin Avrupalı üye ülkelerinin Vietnam, Küba ve Moğolistan'la çokyönlü işbirliğine yönelik özel kapsamlı bir program oluşturulması vardır.

EYK'nin 43. oturumunun önemli bir sonucu, ekonomik ilişkilerin düzenlenmesinde, birbiriyle bağlı şu üç düzeyde, yani devletler arası, sektörler arası ve tek tek işletmeler arası düzeylerde yaklaşılması üstüne ilkesel bir karara varılması olmuştur. *İşletmelerin dolaysız ekonomik bağları,* bizce, üretici uzmanlaşmasının ve işbirliğinin başarı kazanmasını sağlayacak temel kaynak olacaktır.

Bu konuda, bir grup sosyalist ülkenin, deneme amacıyla, ulusal paralarını karşılıklı ödemeler, sözleşme fiyatları, ulusal pazarlarda faaliyet serbestliği vb. için kullanması yolunda öne sürülen öneri ilginçtir.

EYK'nin kurulmasıyla *ekonomik ilişkiler mekanizmasının en derin biçimde yenilenmesinin başlatıldığını* söylemek mümkündür. Ancak bu, şu anda herşeyin açık olduğu ve geriye yalnızca belirlenen programı yaşama geçirmenin kaldığı anlamına gelmiyor. Teorik ve pratik çalışmayı elbirliğiyle geliştirme görevi de gündemdedir.

Örneğin, ortak bir sosyalist pazarın oluşturulması konusunu ele alalım. Açıktır ki, bu yoldaki ilerleyişimiz belirli bir zaman alacaktır ve başta iç dolaşım alanı olmak üzere, meta-para mekanizmasının ciddi biçimde geliştirilmesini gerektirecektir. Ekonomik yönetim yöntemlerine geçiş, finans-kredi sisteminin, fiyatların ve ekonomik kaldıraçların aktif olarak kullanılmasını öngörmektedir. Karşılıklı çıkarlar temelinde bir dizi döviz-finans sorununun çözülmesi, esnek sözleşme fiyatlarına yolun açılması, dövizlerin karşılıklı değişimi için koşulların hazırlanması gündemdedir. Daha pek çok sorun birlikte özümsemeyi ve ortak çabaları gerekli kılmaktadır.

Bu doğrultuda SSCB'de büyük önlemler alınmaktadır. 1986 Ağustos'unda dış ekonomik ilişkilerin yönetiminin geliştirilmesi yolunda politik kararlar alınmıştır. Bu kararlar ülkemizde gerçekleştirilen ekonomik reformun organik bir parçasıdır, tam ekonomik bağımsızlık temelinde dolaysız üretim bağlarının geliştirilmesi için ilkesel olarak yeni olanaklar yaratmakta, dış ticaretin devlet tekelinde olması ilkesine ilişkin yerleşik anlayışın ve uygulamanın yeniden ele alınmasını öngörmektedir. Bir dizi bakanlığa ve işletmeye dış ekonomik faaliyetleri için geniş haklar tanınmıştır. Gümrük kuralları kolaylaştırılmıştır, sınır ticareti ve dolaysız mal değişimi yaygınlaşmaktadır. Yurttaşların yurtdışına iş ve özel gezileriyle ilgili işlemler oldukça basitleştirilmiştir.

SBKP dış ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi konularında herşeyin yolunda gitmediğinin bilincindedir. İç ve dış ekonomik mekanizmaların ve fiyat belirleme ilkelerinin bağları henüz tamamlanmamıştır. Dış ekonomik ilişkilerin tadına daha varamamış olan ve yeterli becerileri bulunmayan ekonomi kadrolarının çalışmasında hantallığın etkisi büyüktür. Kısacası, bu çalışmayı çağdaş görevlerin düzeyini yükseltmek için daha çok çaba gerekmektedir.

Bir Eylem Kılavuzu Olarak Teori

İşbirliğinin yeni aşamasını değerlendirirken, onun özgün bir geçiş döneminde bu-

lunduğunu söylemek mümkündür. Önemli politik kararlar alınmış, ilk adımlar atılmıştır, pratik alanda bir ilerleme sağlanmıştır. Ancak eski yaklaşımları reddederken, yeni yaklaşımlara her yönden ve tüm doğrultularda aynı hızla gittiğimiz söylenemez.

Kuşkusuz, bunun nedeni çoktur. Bunlar arasında bilimin geri kalmışlığı ve teorik düşüncenin donukluğu da vardır. Ne yazık ki, toplum bilimimizin pekçok değerlendirme ve sonuçları geçmişin izlerini taşımaktadır, toplumsal hareketin gerisinde kalmaktadır, günümüzün görevlerine yanıt vermemektedir. SBKP MK Şubat (1988) Plenumu'nda belirtildiği gibi, yeni düşünceyle ilgili sorunların bilimsel özümsenmesi başlangıç aşamasında bulunmaktadır. Başka zamanlarda doğmuş olan anlayış ve şemalardan kesinlikle kurtulmak, Marksizm-Leninizm klasiklerinin teorik mirasını yeni bir tarzda incelemek, ana doğrultulardaki araştırmaları aktifleştirmek gerekmektedir.

Teoriyi bulunması gereken doğal konuma döndürmekten öte, gerçek bir *teorik atılım* yapılması görevi de yakıcı biçimde gündeme gelmektedir. Bunun için sosyalist ülkelerin bilim adamlarının ortak faaliyetleri ve enternasyonalist çabaları gereklidir. Bilginin bir güç ölçüsü haline geldiği enformasyon çağında, görüşlerin, bakış açılarının cesurca birbiriyle karşılaştırılması, olumlu deneyimlerin incelenmesi ve kullanılması zorunludur. Ulusal sınırlarımızın içine çekilerek teorik atılım yapamayacağımız açıktır. Sosyalist işbirliğinin yeni aşaması, bağların güçlendirilmesi, birbirimizin bilimsel potansiyelini tanımamız açısından verimli koşullar yaratmakta, olanakları artırmakta, ortak faaliyet alanını genişletmektedir.

V.I.Lenin, genel ilkesel sorunları çözmeden somut, özel, pratik sorunların çözülemeyeceğini söylüyordu. Sosyalist ülkelerin işbirliğine bu açıdan yaklaşırken, dünya sosyalizminin merkezi sorunlarına yeni bir bakışla eğilmek, sosyal ilerlemenin yollarına ilişkin görüşlerimizi yenilemek zorundayız.

Günümüzün karşılıklı bağımlı dünyasının tüm gelişme çizgisi, bilimsel-teknik devrimin etkisi altında eski ve yeni toplumsal düzenlerin geçirdiği çelişkili değişimler, iki sistemin arasındaki yarışmaya, *tüm bir tarihsel dönemi, tüm bir çağı kaplayan bir süreç* olarak bakan Leninci görüş açısının doğruluğunu göstermektedir. Kapitalizmin mekanik olarak ve kısa sürede yerini sosyalizme terkedeceği türünden görüşlerin çağdaş dünyanın canlı pratiğine uymadığı, giderek açık bir hale gelmektedir. Barış içinde birarada yaşamayı iki sistemin paralel gelişimleri olarak değerlendiren görüşler de gerçekliklerle uyuşmamaktadır. Tarih kesinlikle birbirinden soyutlanmış iki akım olarak ikiye ayrılmamıştır (bazen böyle görünmesi aldatıcıdır). Tarih birbirinden bağımsız iki ayrı kaynaktan akmamaktadır. Sosyal açıdan birbirleriyle çelişkili olan bu iki sistem de, sistemlere giren ülkeler de kaçınılmaz olarak birbirlerini etkilemektedir. Kesin bir dille ifade edersek, bu süreç Büyük Ekim Devrimi'nden hemen sonra başlamıştır ve onyıllar geçtikçe hız kazanmaktadır.

Bu konuyla ilgili olarak, önemli sorunlar gündeme gelmektedir: Böylesi bir karşılıklı etkileşimin insan uygarlığının temellerini güçlendirmesi için, ona yapıcı bir karakter kazandırılması nasıl mümkün olacaktır? Karşılıklı etkileşimin biçimleri nasıl belirlenmelidir ki, bu biçimler içinde sosyalizm hem uluslararası işbölümüne en aktif tarzda katılsın, hem de kendi sosyalist özünü korusun, kendi insancıl ideallerinin dünya çapındaki etkisini artırmayı başarsın?

Çağdaş dünyanın gelişme süreçlerini ve perspektiflerini tanımlamaya yarayan teo-

rik yaklaşımlar zincirini de, yine böyle bir bakış açısından yeniden özümsemeye kararlıyız.

Toplumbilimcilerimiz, uzun süre sosyal ilerlemeden söz ederken, temel olarak politik, devrimci, sınıfsal mücadeleyi göz önüne alıyorlardı. Oysa *çağdaş dünyadaki devrimci değişiklikler, birbiriyle bağlı pekçok boyutlarda artmaktadır.* Politik, devrimci, sınıfsal mücadele vardır; iki sistem arasındaki rekabet, yarışma, karşılıklı etkileşim vardır; gelişmiş kapitalist ülkeler ile gelişmekte olan dünya arasında derin çelişkiler vardır. Tekniğin, teknolojinin ve bilginin devrimcileşmesi de söz konusudur ve bu, ekonomik yaşamın örgütlenmesinde, toplumun sosyal yapısında ve insanın onun içindeki konumunda yankısını bulmaktadır. Böyle bir bütünsellik içinde, ilerlemenin özü ve sosyal içeriği üstüne, onun neye mal olacağı ve olası alternatifleri üstüne, bir olanağın gerçekleştirilmesinin bir diğerini engellediği koşullarda yeni topluma doğru ilerleyişin diyalektiği üstüne çeşitli sorular gündeme gelmektedir.

Biz, sosyalist işbirliğinin ana yasallıklarıyla ilgili görüşlerin de yeniden ele alınması, bu temelde genelle özelin diyalektiğinin aydınlatılması gerektiğinden yola çıkıyoruz. Şu anda açık olan ancak şöylesi genel bir yanıttır: *Yaşamın tüm renk zenginliği içindeki hareketi ne derece doğalsa, sosyalizmin biçimlerinin çeşitliliği de o derece doğaldır.* Sömürüyü ve haksızlığı ortadan kaldırmayı, insanların yaşam koşullarını iyileştirmeyi, demokrasinin ve sosyal eşitliğin derinleştirilmesini, insanın yüceltilmesini başaran; rasyonel bir ekonomi ve yüksek emek üretkenliği örnekleri veren her sosyalizm biçimi iyidir.

Dünya sosyalizminin ekonomisi ile ilgili sorunlara özel bir dikkat verilmelidir. Şunu görmezlikten gelemeyiz: Bizim sosyalist üretim tarzıyla, ona özgü yasalar ve kategorilerle, bunların karşılıklı etkileşimi üzerine yaklaşımlarımız çoğunlukla tek yönlü bir şekilde, sosyalist ülkelerin gerçek deneyimini yeterince hesaba almadan, ekonomik gelişmenin farklı yollarını, sosyalizmin temel ilkesinin uygulama çaba ve yöntemleri yelpazesini gözönüne almadan oluştu.

Sosyalist mülkiyetin karakterini ve biçimlerini daha derinlemesine kavramak, işbirliğinin, bireysel emek faaliyetinin çok çeşitli biçimlerinin gerçek yerini belirlemek gerekiyor. Bu konularda öteki kardeş ülkelerin teorik birikimlerine ve pratik deneyimine özen gösterilmelidir.

SBKP MK Haziran (1987) Plenumu şunu vurgulamıştır: Perestroyka'nın anlamı son çözümlemede, çıkarların hesaba katılmasına, çıkarlara etki edilmesine, çıkarların yönetilmesine ve çıkarlarla yönetilmeye dayanmaktadır. Bizde, kişinin, kollektifin, sosyal grubun ve toplumun çıkarlarının uyumlaştırılması üzerine çok şey yazılmaktadır. Ama bu sorunun gerçek çözümü henüz bulunamamıştır, dolayısıyla yüksek üretkenliğe sahip emeğe yönelik, sosyalizme özgü teşvik yöntemleri bulunamamıştır.

İdeoloji alanında bir dizi önemli teorik sorun vardır. Bunlardan bir tanesine (tarihin karmaşık, yer yer trajik dönüm noktalarının daha ciddi ve derinlemesine özümsenmesi, tarihteki "boş sayfalar"ın giderilmesi gereksinimine) değinmiştik. Şimdi Sovyet toplumbilimcileri arasında, yenilenmenin genel ruhunu yansıtan, *sosyalist devlet düzenini* konu alan tartışmalar yaygınlaşmış durumdadır. Emekçilerin yönetime katılmasından özyönetime geçişe ilişkin olarak, sosyalist demokrasinin geliştirilmesi

konsepti ileri sürülmüştür. Bürokratizmin sosyal kökleri ve ortadan kaldırılma yolları üzerine araştırmalar büyük bir güncelllik kazanmaktadır. Uluslar arasındaki ilişkilerin, kamuoyunun incelenme metodolojisinin, çalışma kollektifleri sosyolojisinin, aile, gençlik ve dine ilişkin sorunların analizinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu ve öteki güncel sorunların teorik olarak çözümlenmesi, perestroyka'yı daha iyi anlamamızı sağlamakta, sosyalist toplum üstüne eski yaklaşımlarımızın sınırlılığını ve onun yeni, çağdaş biçimlerde örgütlenmesi zorunluluğunu kavramamıza yardımcı olmaktadır.

Kuşkusuz, burada ortaya konulan, sosyalist ülkeler toplumbilimcilerinin ortak arayışları ve birleşik çabaları açısından sınırı olmayan bir alandır. Ortak araştırma çalışmalarının ve bilimsel kurumların karşılıklı etkileşiminin daha etkin kılınması için pek çok kaynak vardır. SBKP MK'ne bağlı Toplumsal Bilimler Akademisi'nde bir Sosyalist Kuruculuk Deneyim Alışverişi Enstitüsü kurmakla, SBKP bu doğrultuda ilk adımı atmıştır. Kardeş ülkelerin en değerli bilimsel güçlerinin bu enstitüdeki çalışmalara geniş olarak katılmaları için çaba harcayacağız. Açıktır ki, günümüz koşullarında sosyalizmin gelişmesine ilişkin köklü sorunlar üstüne, sosyalist ülkeler toplumbilimcileri arasında geniş kapsamlı bir görüş alışverişini gerçekleştirme zamanı gelmiştir.

Perestroyka politikasını kararlılıkla izleyen partimiz, sosyalizmin bir toplumsal düzen ve bir dünya sistemi olarak dev bir potansiyele sahip olduğuna inanmaktadır. SBKP ulusal parti konferansına hazırlanmaktadır. Konferans, parti ve ülke yaşamında, Sovyet toplumunun sosyalist yenilenmesinde önemli bir aşama olacaktır. Biz, dostlarımızla ve müttefiklerimizle birlikte, sosyalizmin olanaklarının daha iyi ortaya çıkması, sosyalist devletler topluluğunun güçlenmesi ve uluslararası konulardaki olumlu etkisinin artması için herşeyi yapmaya kararlıyız.

GELECEK ÖZLEMİ

"Solun Yanıtı: Güçlü bir Komünist Partisi" İspanya Komünist Partisi'nin 19-21 Şubat 1988'de Madrid'de yapılan 12. Kongresinin tema'sı buydu. Partinin 62 bin üyesini temsil eden 619 delege Merkez Komitesi'nin raporunu tartıştı; partinin barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme mücadelesindeki görevlerini tanımlayan politik belgeleri onayladı ve yeni bir Merkez Komitesi seçti. Merkez Komitesi üyeleri ilk toplantılarında Julio Anguita'yı İKP Genel Sekreterliğine getirdiler.

*Julio Anguita, kongrenin kapanışından birkaç saat sonra İKP'nin lideri olarak ilk mülakatını **World Marxist Review** dergisi'ne verdi.*

Julio Anguita(*)
İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri

Bunalımın Belirtilerinin Üstesinden Gelmek

☐ Merkez Komitesi'nin 12. Kongreye sunulan raporunda, önceki kongresinden beri İKP'nin, tarihindeki en büyük sarsıntıyı geçirdiği ve "gerçek bir dağılma tehlikesi" atlattığı belirtildi. Bu bunalımın nedenlerini özetler misiniz? Bütün bunların üstesinden tamamen gelinmiş midir?

☐ İKP'nin 11. Kongresi'ne (Aralık 1983) ben başkanlık ettim ve böylece partiye muhalif bir grup yoldaş arasında ortaya çıkan sorunlara daha yakından tanık olabildim. Bu, ideolojik çatışmayla ilintili bir muhalefetten çok, başta İKP aygıtını ve kadrolarından bir kısmını kapsayan bir tür parlamenter muhalefetti. O zamanlar farklı gruplar arasındaki çatışmalar çok keskindi ve zaman zaman bir iç savaşı andırıyordu.

(*) **Julio Anguita:** İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri. İspanya Komünist Partisi'nin Şubat 1988'de 12. Kongresi'nde oluşturulan Merkez Komitesince Genel Sekreterliğe seçildi.

Julio Anguita, Kasım 1941'de Fuengirola'da (Malaga eyaleti) bir asker ailesinin çocuğu olarak doğdu. Öğretmen okulunu bitirdikten sonra, bir süre öğretmenlik yaptı, daha sonra Barselona Üniversitesi Modern ve Yakın Çağ Tarihi Kürsüsü'nde eğitimine devam etti. Cordoba'da öğretmen olarak çalıştı.

Julio Anguita gençlik yıllarından beri politik faaliyetlere katıldı ve 1972 yılında İKP'ne girdi. 1975 yılında Cordoba belediye komitesine, dört yıl sonra da, bu büyük İspanyol kentinin belediye başkanlığına seçildi ve 1986 yılına kadar bu görevini sürdürdü. "Kızıl Halife" olarak bilinen Julio Anguita aynı zamanda Andalusia özerk bölgesinde Birleşik Sol seçim koalisyonunun başkanıydı. Sol Birlik 1986 yılında yapılan eyalet parlamento seçimlerinde oyların yüzde 18'ini aldı ve Andalusia'da önde gelen sol güç olduğunu kanıtladı.

Julio Anguita, İKP'nin Aralık 1983'te yapılan 11. Kongresinden Parti Merkez Komitesi ve MK Yürütme Kurulu üyeliğine seçildi.

Birçok sorun, doğal olarak, II. Kongre'den çok önce ortaya çıktı. Bu en başta Franko'dan sonraki "sivil toplum" döneminde İKP'nın canlanmayı başaramamasıyla bağlıdır. Teorik konularda zayıftık ve topluma sunacak toplumsal alternatiflerimiz yoktu. O zamanki liderler seçimlerle meşgullerdi ve çeşitli taktik oyunlar hazırlıyorlardı. İKP'de, komünist partinin içine çok kapanık olduğunu ileri süren eski Genel Sekreter Santiago Carillo'nun görüşleri egemendi. Gerçi genel olarak aramızda kabul edilen görüşler sonradan, örneğin Sovyet perestroyka'sınca doğrulanan kimi sonuçları içeriyordu, ama derinlemesine analizlerden çok, sorunlara yüzeysel bakıştan kaynaklanıyordu.

Üstelik kimileri, İKP ve İspanya Sosyalist İşçi Partisi (İSİP) temelinde, teorisyenlerin "sosyal ilerleme bloku" olarak tanımladıkları bir blok oluşturmayı tasarlıyorlardı. Önceki genel sekreteri destekleyenler komünist partisinin bu blokun temel direğini oluşturacağı kanısındaydılar. Onlar, 1920'deki ayrılığı[1] gidermek gerektiğinden bile sözetmeye başladılar, ki bu, aslında komünist partinin varlığının sona ermesi demekti.

O zaman özellikle de partinin ağır bir darbe yemiş olduğu Catalonia'da, birçok yoldaş, İKP'den ayrıldı. Toplumsal gelişmenin birçok sorununa yanıt bulamadık. Sonunda şöyle oldu: İKP'nin bir bölümü tümüyle çarpıtılmış geçmişe döndü, diğer ülkelerde geliştirilen anlayışların tam bir kopyası olan konumlarda kaldı, diğerleri ise dikkatlerini geleceğe verdiler, ancak gerekli teorik itkiden yoksundular ve bir diğer bölümü de tümüyle kendi içine kapandı.

Ayrıca partiyi kişiselleştirilmiş bir politika anlayışına mahkum eden bir pratik ortaya çıktı. Bir tür lidere itaat durumu gelişti. II. Kongre işte bu koşullarda toplandı ve kaçınılmaz olarak Santiago Carillo grubunun İKP'nden ihracıyla sonuçlandı.[2]

Parti üyesi olarak kalanların kimileri de, ne yazık ki, Carilloculuğun alışkanlık haline gelmiş, kökleşmiş unsurlarını taşıyorlardı. Açıktır ki, bir kişiyi ihraç etmek onun sembolü olduğu her şeye son verebilmek için yeterli değildir. İtiraf etmeliyiz ki, partimizde hala belli sapmalar mevcuttur. Ama bağlaşıklık politikamız geliştikçe bunlar geri plana itiliyorlar.

Hâlâ, seçimlerden korku ve seçimleri ne pahasına olursa olsun kazanma duygusu vardır. Kimilerinin dediği gibi "bulaşıcı hastalık" korkusuyla, bizi toplumun sorunlarıyla cesaretle ilgilenmekten ve onun güçlü bir parçası olmaktan alakoyan önyargılar hâlâ söz konusudur. Komünist partiyi kuşkusuz kimliğini yitirmeden, toplumu dönüştürebilecek ve toplumsal sorunlara etkin bir şekilde müdahale edebilecek bir güç haline getirmeye karşı hâlâ bir isteksizlik vardır. Bu durum, bir Sol Birlik[3] kurulmasına ilişkin kendi planımıza, bu birlik içinde "yutulabileceğimiz ve eriyebileceğimiz" korkusuyla, ikircimli yaklaşımımızla doğrulanıyor.

Sorun, iman ve afaroz ilkesinin geçerli olduğu kiliseyi andıran, kendi içine kapalı

---

(1) İKP, İSİP'ndeki bunalımın sonucunda, 15 Nisan 1920'de kuruldu. (Derginin notu)

(2) Bu grup Şubat 1987'de İspanya İşçi Partisi-Komünist Birlik'i kurdu. (Derginin notu)

(3) Sol Birlik, İKP'nin yanısıra İspanya Halkları Komünist Partisi'ni, Sosyalist Eylem Partisi'ni ve Cumhuriyetçi Sol örgütünü içine alıyor. 1986 yılında yapılan seçimlerde Sol Birlik 7 milletvekilliği kazandı. Haziran 1987'de Avrupa Parlamentosu, özerk bölgelerin yönetimleri ve belediye meclisleri için yapılan seçimlerde Sol Birlik yaklaşık 1.3 milyon oy aldı (Derginin notu)

bir parti anlayışında yatmaktadır. Kanımca, ileriçi olan ama partimizin politikasıyla da çakışmayan konumlara sahip aydınlarla ilişki konusunda ortaya çıkan sorunlar da dahil, pekçok sorunun anahtarı buradadır. Oysa sanayi işçileri de İKP'ni terkettiler ve bu da, partinin o zamanlar sunduğu modelin makul olmadığını doğruluyordu.

Biz, şimdi klasik sınıfsal parti kavramını canlandırmaya çalışıyoruz. En azından ben bunun için çaba harcıyorum (Şu anda kendi adıma konuşuyorum, çünkü henüz genel sekreter oldum ve başkaları adına konuşamam). Söz konusu olan, toplum önünde sorumluluğunu üstlenen, topluma teorik bir platform sunan ve kendi çalışmalarını "düşünce eylemdir" ilkesi temelinde kuran bir partidir. Onarmamız gereken ilke özellikle budur.

Politikamızın Kilit Yönleri

□ **İKP'nin 12. Kongresi bitmiş bulunuyor. Bu kongreyle, komünistlerin umutları gerçekleşti mi? Parti birliği güçlendi mi? Politik bakımdan daha olgun bir duruma geldi mi? Partinin toplumdaki rolü ve yeri açısından daha iyi bir anlayış geliştirdi mi?**

□ Evet, geliştirdi. Demokratik, derinlemesine ve açık bir tartışma kongrenin üç eksene dayanan kesin bir politikanın ana doğrultusunu belirlemesini olanaklı kıldı. Birincisi, komünist partinin yaşayabilirliği ve varoluş nedeni üzerinde kuşku yaratan görüşlerin tersine, İKP'nin güçlendirilmesidir. İkincisi, Komünist Parti'nin öteki sol güçlerle birlikte, içinde yer alacağı seçim sürecinin kurallarına uyarlanmış bir Sol Birlik stratejisinin tasarlanması ve aynı zamanda önümüzdeki beş yıl içinde ortak kurumsal faaliyet alanlarının saptanmasıdır. Üçüncüsü ise komünistlerin birliğidir.

□ **Yaptığımız sıralamaya göre, öncelikli hedef İKP'nin güçlendirilmesi oluyor. Bu çabayı nasıl nasıl yorumluyorsunuz? Gelişmiş bir kapitalist ülkede faaliyet gösteren çağdaş bir komünist parti için genelde, sizin formül ya da modeliniz nedir?**

□ Bir komünist partinin başka bir örgütten farklı olduğu şeklindeki açık temel önermeden yola çıkmalıyız inancındayım. Bana göre parti, herşeyden çok toplumun devrimci dönüşümü için mücadele edenler tarafından sahip çıkılan ve birliği teşvik eden bir politik teoriyi temsil eder. Bu insanlar, ortak ve uyumlu çabalara götüren bir ilk adım olarak, tek bir politika, tek örgüt ve birleşik somut eylem gerçekleştirmek amacıyla, ortak politik görüşleri temelinde biraraya gelirler.

Kanımca "tabu" konular olmaksızın, açık ve dürüst tartışma modern bir komünist partinin başta gelen dikkat çekici özelliğidir: Herşey görüşülebilir, herşey tartışılabilir. Politikasını geliştirmek için parti yalnızca her sorunu açıkça tartışmakla kalmamalı, ama aynı zamanda kendisini ifade etmenin, anlatmanın kendine özgü yollarını da aramalıdır. Bu demektir ki, toplumla diyaloğumuzda çoğu zaman başkaları için açık olmayan, anlaşılmaz dilimizi terketmek zorundayız.

Son olarak, örgüt konusu... Örgüt yalnızca tartışmak yapmak için değil, aynı zamanda gündelik işi gerçekleştirmek için de gereklidir. Tartışma parti çalışmasından, özellikle de yoldaşlar arasındaki bağların korunmasından, yıldönümlerinin kutlanmasından, üyelik kartlarının verilmesinden, vb. vazgeçmek demek değildir. Kanımca, bu unsurlar da kapitalist ülkeler komünist partilerinin örgütsel yapısında yer almalıdır.

Partiyi nasıl güçlendiririz? Tüm parti yönetimiyle birlikte ben de İKP'nin, 12. Kong-

re'de göze çarpan demokratik ruh içinde gelişmeye devam etmesini istiyoruz. Ama biz davaya kendini adamışlığa, yetkin ve gayretli çalışmaya ve disipline değer verilmesini de istiyoruz. Disiplin yönetsel önlemlerle teşvik edilmemelidir; bu, komünistlerin demokratik merkeziyetçilik temelinde alınan, çoğunluğun kararlarına özgürce ve isteyerek uyması şeklindeki yorumlama tarzı olarak görülmelidir.

Gerçekler sürekli olarak incelenmeden parti sağlamlaştırılamaz. Bu demektir ki, günümüzde İspanya toplumunun ekonomik temeli ve özgül modeli, sosyal yapı ile, endüstriyel ve sosyal ilişkiler üstüne tartışma ve analiz tüm sıradan örgütlerin ve İKP'nin tüm üyelerinin hedefi olmalıdır. Parti toplum içindeki yerini böyle sağlamlaştırabilir.

Ayrıca partimiz Antonio Gramsci'nin yorumladığı şekilde ideolojik hegemonyasından asla vazgeçmeyecektir. Yani, partimizin güncel politik sorunlara kesin, açık ve doğru yanıtlar bulmalıdır ki, bu yanıtlar öteki politik güçler, hareketler ve kişiler tarafından kabul edilebilsin.

Komünist partinin varlığının tarihsel bakımdan gerekli olduğuna inanç da (ki bu konu özellikle şimdi tartışılıyor) partinin sağlamlaşması açısından da önemlidir. Biz komünist partinin çalışmalarının, Avrupa'da ve tüm dünyada olduğu gibi, İspanya'da da güncel ve gerekli olduğunu kesinlikle ifade ediyoruz.

Bugün, İKP'nin 12. Kongresi'nden sonra, partinin güçlendirilmesi, partinin her bir üyesinin dünya komünizmi davasının savaşçısı olması demektir. Diğer bir deyişle, her komünist içinde bulunduğu çevrede, grupta ya da fabrikada ve Sol Birlik içinde, İspanya Komünist Partisi bayrağı altında çalışma yürütmelidir.

Kısacası, İKP ekonomik, politik, ideolojik ve kültürel sorunların analizinde ve gündelik mücadelede gerçek bir öncü, hedefimiz ve sık sık "gelecek özlemi" olarak betimlediğim şeyin kaynağı olan topluma doğru ilerlememizi sağlayacak bir öncü durumuna gelmelidir.

☐ **Kongredeki görüşmelerden anlaşıldığı üzere İspanya komünist hareketinin kilit sorunu olan, komünistlerin birliğinin yeniden sağlanması sorununa kısaca değinir misiniz? Görülüyor ki, bunun nasıl sağlanacağı konusunda farklı görüşler vardır. Komünist birliğin yeniden sağlanmasını nasıl anlıyorsunuz?**

Bu gerçekten "sıcak" ve çok önemli bir konu. Andalusia'dan(4) görebildiğim kadarıyla, bu konu hâlâ tartışılıyor ve bununla henüz ciddi olarak uğraşabilmiş değiliz. Yolumuzun üzerinde duran engeller arasında, "liderin otoritesine itaat"in sonuçları da bulunuyor ve bu, birçok sorunun kişisel özellikler kazanmasına yol açıyor. Kişilerin tutkuları önemli rol oynuyor ve çatışmalar doğuyor. Bu da, "lidere itaat" kompleksinden kurtulunmasını önemli kılıyor.

Kongrede komünistlerin birliğinin ivedilikle sağlanması istendi. Politik anlayışlar geliştirmemiz ve buna göre faaliyet yürütmemiz, birleşik, örgütsel ve pratik çalışma yapabilmemiz için buna gereksinimimiz vardır kanısındayım. Bu unsurların herhangi birinden kuşku duyulacak olursa, komünistlerin birliği sona erer. Tersine, komünist bir örgütten çok, tekrar İSİP'ne benzeyen, farklı akımların karışımı olan politik bir oluşum ortaya çıkar.

---

(4) Julio Anguita İKP Genel Sekreterliğine seçilmeden önce özerk Andalusia bölgesinde Sol Birliğin başkanı idi. (Derginin notu)

Bu birliği nasıl yeniden sağlayabiliriz? Bana göre bu çaba, en azından, (bu noktayı vurgulamak istiyorum) ayrılan yoldaşların yeniden Komünist Parti'ye dönmelerini amaçlamaktadır. Bu dönüş bir bütünleşme ya da yutma demek değildir.

Temelden yeni bir dönüm noktasına gelmiş bulunuyoruz. Projelerin yerini ortak eylem alıyor. Bir tartışma yapıldı ve memnuniyetle belirtiyorum ki, tartışma sürecinde, herkes birliğin güçlendirilmesi ve bu uğurda ilerlemek gerektiği görüşünde birleşti. Biz bu konuyu İspanya Halkları Komünist Partisi ile de tartışmaya devam etmek niyetindeyiz. Doğal olarak bu konu, Sol Birliğin faaliyetleri sorununu da ilgilendiriyor.

Komünist kimliğimizi koruyarak, kendimizi aramızda yaygın olan kimi mistik, "dinsel" anlayışlardan ve formüllerden uzak tutmamız gerekiyor. Örgütsüzlük durumuna dönüş, kabul edemeyeceğimiz birşeydir. "Bir kapıdan üç kişi girerken, yedi kişinin öteki kapıdan çıkması" gibi bir duruma yeniden dönülmesine izin veremeyiz. Partide açılmış olan yarayı çok dikkatli bir şekilde tedavi etmek gerekiyor.

Her durumda birliği sağlamanın etkin bir formülü var kanısındayım: İspanya Komünist Partisi toplumdaki rolünü oynamaya başlamalıdır.

□ **İKP'nin faaliyetlerinin, kongrede belirtildiği üzere, üçüncü yanı olan Sol Birliğin teşviki üzerinde durur musunuz? Bu görev, komünistlerin birliği konusuyla ne ölçüde bağlıdır?**

□ Belirttiğim gibi, komünistlerin birliğinin koşulu herşeyden çok, ortak politika ve ortak pratik faaliyettir. Ama buna Sol Birlik koalisyonu stratejisiyle ulaşılabilir. Bu çerçevenin dışında birlik çok zordur.

Bugün Sol Birlik hem ortak deneyimi, hem de bir stratejik projeyi temsil etmektedir. Bu tür bir tasarının geliştirilmesi ve iki komünist örgütün kurmak istedikleri toplum ve gereksinim duydukları politika konusunda ortak bir görüşe sahip olmaları, kendi başına çok önemli birleştirici etmenlerdir. Gerisi, teori temelinde kabul edilecek taktiklere bağlıdır ve alternatif programlar hazırlanırken çözümlenebilir.

Partimize ve bana göre Sol Birlik, komünistlerin hızla ve etkin bir şekilde biraraya gelmelerini olanaklı kılacak bir katalizördür, çünkü biz somut konularda eylem birliğiyle ilgileniyoruz.

Ama Sol Birlik henüz yeterince gelişmediği için, örgütlenme yolları üzerine tartışmalar sürüyor. Koalisyonun çok açık olabileceğini sanmıyorum. Şayet toplumu dönüştürmek istiyorsak ve koalisyonumuz birçok bileşenden oluşacaksa, açıktır ki, yapısı bir partininki gibi katı olmamalıdır. Ama ortak bir çalışma temposunun yanısıra, ortak bir örgüt; üst, orta ve alt düzey kadrolar arasında ortak bir disiplin olmalıdır. Çünkü tersi durumda,(bu benzetmenin uygun olup olmadığını kestiremiyorum ama) zaptedilmez kalabalıklardan oluşan bir fanatikler ordusuyla karşı karşıya kalabiliriz.

□ **Sol Birlik 1986'daki eyalet parlamento seçimlerinde Andalusia bölgesinde İspanya'nın öteki bölgelerinde olduğundan çok daha fazla, yüzde 18 oranında oy aldı. Bunu nasıl açıklıyorsunuz? Koalisyonun yararlanabilmesi açısından Andalusia deneyimini "ihraç" etmeyi düşünüyormusunuz?**

□ Andalusia'da birleşme süreci 1984'de başladı. Bu, çok zorlu bir çalışma gerektirdi.. Somut planlar üzerinde çalışırken bu işe girdim. Bu planlar stratejik hedefi-

mizle bağlıydı ve o zamanlar "herkese iş" belgisinde anlatımını buluyordu. Bu fikri yığınlara götürdük, yaygınlaştırdık, politik bir itki oldu ve tabanda destek kazandı. Ama öteki bölgelerde seçim kampanyası sırasında geniş bir açıklama çalışması yürütülmedi. Bu da fark yarattı. Doğal olarak, seçimlerde de farklı sonuçlar elde edildi.

Andalusia deneyiminin "ihracı"na gelince, bu konuyu ben İKP Genel Sekreteri olmadan önce tartıştık. Birlikte bir program geliştirmek, stratejik hedefi tanımlamak ve birliğin oluşturulmasına bir yaklaşım yapmak söz konusu olduğunda, bu deneyimin genel Sol Birlik çalışmalarında kullanılabileceği kanısındayım.

□ **12. Kongreye gelen yabancı delegeler İspanyol basınının Kongreye büyük ilgi gösterdiğini söylediler: Kongreyi 300 kadar gazeteci izledi, radyo ve televizyondan canlı yayın yapıldı, önde gelen gazete ve dergilerde kongreye geniş yer verildi. Bu durumu nasıl açıklıyorsunuz? Zira, herşey bir yana, komünistler, sosyalist olmayan ülkelerde basının pek gözdesi değildir.**

□ Bu ilginin farklı nedenleri vardır: Birincisi gazeteciler olası skandallar söz konusu olduğunda iyi koku alırlar. İkincisi, genel bir kural mıdır, yoksa İspanya'ya özgü birşey midir bilmiyorum ama, basın politikacıların zayıflığını taşır. Demagojiyi kastediyorum. Gazetecinin başta gelen amacı, her ne pahasına olursa olsun gazetesini satmaktır. Gazetelerin başlıkları çoğunlukla gerçeği yansıtmazlar. Okuyucuya birşeyler sunarlar, okuyucunun duymak istediğini söylerler. Bu istemi toplumsal çevre biçimlendirir. Basının partimizle ilgili olarak yazdıklarının çoğu yalandı. 12. Kongrede yer alan herşey, geleneksel bir şekilde, "kişiliklerin", "liderlerin" çatışması olarak gösterildi. Bu tutum, tarihi kişilikler arasındaki düello olarak yorumlayan ve itici gücün yığınlar olduğu gerçeğini görmezden gelen metafizik ve idealist anlayıştan kaynaklanmaktadır. Sorunun özü budur. Doğal olarak, kongremizle ilgili olarak yapılan yayınlar büyük bir ideolojik saldırı içermektedir. Bu tür tutumlara karşı mücadele etmek zorundayız ve parti olarak yaptığımız da budur: Biz şimdi açık ve kollektivist bir ruh içinde konuşuyoruz.

Komünistlerin Yeni Bir Enternasyonal'e Gereksinimleri Var mıdır?

□ **Merkez Komitesi'nin kongreye sunulan raporunda, İKP'nin bunalım yıllarında kendisini öteki komünist partilerden uzak tuttuğu ve sonunda yalıtlandığı belirtildi. Bu eğilim tersine döndürüldü mü? Partinizin uluslararası faaliyetlerinin önceliklerini genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz?**

□ Bu alanda gerçekten de önemli sorunlarımız var. Ama 12. Kongre öncesinde bile konumlarımızı yeniden kazanmaya başlamıştık. Boş politik bilgiçliği bıraktık. Düşüncemi şöyle açıklayayım. Şimdi, perestroyka SBKP'nin izlemiş olduğu politikanın kimi yanlarını eleştirel bir biçimde değerlendirilmesi olanağını sağlıyor. Burada kimse yanıltılamaz, çünkü bu eleştirinin kaynağı sosyalizmdir. Ama daha önce yaptığımız hataların birçoğu, karşıtlarımızdan argümanlar ödünç aldığımız için oldu.

Bu durum son yıllarda değişti. SBKP ile ilişkilerimizde yakınlaşma başladı ve onlar daha içten oluyorlar. Çekoslovakya Komünist Partisi ile dondurulmuş olan ilişkiler yeniden kuruldu. Daha önce Çin Komünist Partisi ile dostça ilişkiler kurduk. Yurt dışına az çıktım, ama birçok yoldaşla görüştüm ve partimizin uluslararası politikada önemli ilerlemeler kaydettiği kanısındayım.

Bu konuyu henüz parti yönetimiyle görüşmüş değilim, ama kendi kişisel değerlendirmemi söyleyeyim: Bu alanda yapılması gereken daha pek çok şey var. Çünkü, sermaye hızla uluslararasılaşıyor ve uluslarötesi şirketler her yerde aktifler. Ve sermayenin bu uluslararasılaşmasına, uluslararası dayanışmayla karşı çıkılmalıdır. Biz tüm komünistler kuru bildirilerin ve yalnızca diplomatik türden ilişkilerin ötesine gidemezsek, ciddi bir hata yapabiliriz. Uluslararası ilişkiler konusunda yeni bir atılıma başlarken, ya da en azından, İKP'nin var olan politikasını aktifleştirirken, çok geniş bir sorunlar yelpazesi üzerinde öteki komünist partilerle diyalog kurmamız gerektiği inancındayım. Bu, aynı zamanda, ülkemize ilişkin alternatifler hazırlamamıza da yardımı olacaktır.

Kısacası, ciddi biçimde çalışmaya girişmenin zamanıdır. Bir fikir ortaya atayım: Komünist partiler, aralarında bir tür bağlantı halkasına gerek duyuyor olabilirler mi? Yeni bir Enternasyonal olmasa bile (çünkü bu kimi anıları tazeleyebilir, oysa tarihte kapanmış konular olmaması gerektiği inancındayım), en azından çok merkezli ve tarihten bize kalan olumsuz klişelerden arınmış bir tür koordinasyon organı olabilir. Komünist partiler arasında uyumlu bir faaliyete şiddetli bir gereksinim vardır.

□ **Sovyetler Birliği'nde perestroyka'dan bahsettiniz. Bunun uluslararası komünist hareket üzerindeki etkisi konusundaki değerlendirmeniz nedir?**

□ Bu değişikliğin Sovyetler Birliği'nin içişleri üzerindeki etkisini tartışmaktan kaçınmak isterim. Ama Mihail Gorbaçov'un, SBKP'nin dış politikasının tutarlılığını, geçerliliğini gösteren bir dizi önemli uluslararası zafer kazandığı açıktır. Ayrıca, Genel Sekreter'in parti yönetimi adına konuşurken geri kalmışlık ve bürokrasiyi, yozlaşma ve benzeri sorunları samimi olarak ve açık biçimde belirtmesi sosyalizmin gücünü gösteriyor. Yalnızca güçlüler kendilerini eleştirebilirler. Bana göre bu özeleştiri, sistem kurulurken birçok sapmalar yapılmış olmasına rağmen, sistemin kendisinin gücünü yansıtmaktadır. Tüm bunlar bizim için çok önemlidir.

Şunu da ilave edebiliriz ki, birçok ülkede komünistler arasında yaygın ve çok zararlı olan, Sovyetler Birliği'ne yönelik "kutsal inek" tutumu kayboluyor. Devrim tapınağı ve idealize edilmiş devrimciler yaratma kaygısı geçmişte kalan bir olgu haline geliyor. Ve böylece, bunları, bugünün teorik ve pratik konumları zemininde bize neler bırakmış olduklarını görmeye başlıyoruz. Bu da, gerçeklere daha katı bakılmasını gerekli kılıyor.

Bir nokta daha: Eğer Lenin, ya da örneğin Buharin imajını idealize edersek, onlar bizim için "tanrı" olarak kalmaya devam ederler. Ama insanlar tanrılarla eş olamazlar ve efsanelerle tartışma cesareti gösteremezler. Bu durum, bazı olguların mitolojileştirilmemesini zorunlu kılıyor.

Bugün birçok kimse Lenin'e karşı tutumumuzda en önemli şeyin, onun mirasını mumyalanmış gibi korumak veya zamanında Lenin'in söylediği şeylere sıkı sıkıya sarılmak olmadığını anlamak zorundadırlar. Önemli olan onun görüşleri, çalışmaları, yöntemi ve kazanılmış olan global sonuçlarıdır.

BARIŞ, SİLAHSIZLANMA, GÜVENLİK ÜSTÜNE PEKİN'İN GÖRÜŞLERİ

Çin Komünist Partisi'nin dünya politikasının yakıcı sorunlarına ilişkin tutumu nedir? Çin'in tek tek ülkelerle ilişkilerinin durumu nedir? Çin Komünist Partisi'nin 13. Kongresi belgeleri[1] dış politikanın yalnızca genel ilkelerini saptıyor. Örneğin Merkez Komitesi'nin raporu şunu vurguluyor: "Çin,kararlılıkla, kendine özgü barışçı ve bağımsız bir dış politika izleyecek ve bütün ülkelerle barış içinde yanyana yaşamanın beş ilkesi temelinde dostluk ve işbirliği ilişkileri kuracaktır." Kongre, orta ve daha kısa menzilli nükleer roketlerin kaldırılması üzerine Sovyet-Amerikan anlaşmasını ve Doğu-Batı ilişkilerinde havanın yumuşamasını selamladı. Aynı zamanda silahların azaltılması yolunda yalnızca ilk adımların atılmış olduğunu, tek bir "sıcak gerginlik ocağının bile kalkmadığını" ve gerçek yumuşamaya varmak için daha "uzun, çetin ve hatta acılı bir yoldan geçilmesi gerektiği"ni belirtti.

*Çin basınında barış ve silahsızlanma sorunları üzerine yazılardan oluşan aşağıdaki derleme bu sorulara yanıt verebilir ve okuyucularımız için ilginç olabilir. Derleme, Çin Komünist Partisi'nin ve Çin hükümetinin önde gelen temsilcilerinin açıklamaları ile, **Renmin ribao** ve diğer ulusal yayınlara dayanmaktadır.*

Çinli önder **Deng Hsiaoping,** dünyadaki gerginliklerin azaltılmasının ülke için şu anda en büyük ilgi kaynağı olduğunu söylüyor. Çin silahsızlanma ve yumuşama sürecine, bölgesel çatışma düğümlerinin çözülmesine her zamankinden daha fazla bir enerjiyle katılıyor, öteki devletlerle ilişkilerini iyileştirmek isteğini kanıtlıyor. Çin'in uluslararası konularda olumlu rol oynama ve Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin hakları için mücadelelerini destekleme çabası, kendini en fazla ve özellikle Birleşmiş Milletler'deki Çin delegasyonunun faaliyetinde ortaya koymaktadır. Çin basını BM'in 1987 sonbaharındaki 42. Genel Kurulu çalışmalarına gerçekten geniş yer ayırdı. Bu genel kurulda Çin, çoğu konularda genç devletlerle ve öteki sosyalist ülkelerle aynı doğrultuda oy kullandı.[2]

İlerleme Çağrıları

Çin Dışişleri Bakanı **Vu Hsuekiyan** BM kürsüsünde, ülkesinin konvansiyonel silahlarda önemli bir indirimi yapılmasını, her türlü nükleer, uzay, kimyasal, biyolojik ve öteki türden kitle kırım silahlarının her yerde yasaklanmasını ve bunların tümüyle yokedilmesini görmek istediğini bir kez daha belirtti. Beijing'de (Pekin'de), silah-

(1) Ayrıntı için bak., **WMR,** No.2, 1988 (Derginin notu)
(2) Çin'in tutumu, gündemin çok az maddesinde (yüzde 4.2) ABD ile çakışmıştır. Çin delegesinin getirilen 165 kârar taslağının 145'ine "evet" oyu kullanması ve hiç "karşı" oy kullanmamış olması dikkat çekicidir. (Derginin notu)

lanma yarışının durdurulmasının dünya halklarının evrensel istemi olduğu, etkin silahsızlanmanın "uluslararası durumu yumuşatma ve barışı dünya çapında savunmanın önemli bir öğesi" olduğu vurgulanıyor.

Çin yönetiminin Moskova ve Washington tarafından da paylaşılan görüşüne göre, en büyük cephaneliklere sahip olan Sovyetler Birliği ve ABD silahsızlanma için özel bir sorumluluk taşımaktadırlar ve nükleer ve konvansiyonel silahlarda büyük çaplı indirimlere ilk önce onlar başlamalıdır. Çin, SSCB ve ABD'den sonra silahsızlanma sürecine katılmaya, "önce nükleer silahların denenmesini, üretimini ve konuşlandırılmasını durdurmaya ve bunların tüm türlerini önemli ölçüde azaltmaya ve yok etmeye" hazır olduğunu ilan etmiştir. Ancak şu anda Çin, nükleer alan da dahil olmak üzere, ülkenin askersel potansiyelini güçlendirme hakkını koruyor. Nükleer konulardaki Sovyet-Amerikan görüşmelerine destek veriyor. Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri **Zao Ziyang** Çin'in bu sorunlardaki konumunu ortaya koyarken, orta ve daha kısa menzilli roketlerin kaldırılmasına ilişkin Sovyet-Amerikan anlaşmasını desteklemiştir. Bu yıl içinde yapılacak bir sonraki doruk toplantısında silahsızlanma yolunda daha büyük ilerlemeler kaydedilmesi umudunu dile getirmiştir. "Daha fazla ilerleme, daha çabuk sonuç getiren Sovyet-Amerikan görüşmeleri ve yeni ve daha da mükemmel silah tipleri geliştirme rekabetine son vermek" çağrıları yapılıyor.

Sovyetler Birliği ile ABD'nin silahsızlanma yolundaki ilk çabalarını savunurken, bizzat Çin de bu yönde bir dizi pratik adımlar atmıştır. 1964'de Çin, "ne olursa olsun, hiçbir zaman nükleer silah ilk kullanmama" yükümlülüğünü üstlendi. **Renmin ribao**'nun belirttiğine göre, Çin, "nükleer silaha sahip olmayan ülkelere ve bölgelere karşı bu silahlarla tehditte bulunmama ve bunları bu ülkelere karşı kullanmama" sözünü de vermiştir. Çin, "ayrımcı" bulduğu için imzalamayı reddetmesine karşın, nükleer silahların yaygınlaştırılmasını önleme anlaşmasının ilkelerine sadık olduğunu ifade etmiştir. **Vu Hsuekiyan** kısa bir süre önce Çin'in yükümlülüklerini yinelerken, nükleer bir güç olarak Çin'in silahsızlanmayı sağlama sorumluluğundan kaçmadığını belirtmiştir. Çin'in silahsızlanma üzerine ilkeli tutumu, nükleer silahların tümüyle yasaklanması ve imha edilmesinden, hem nükleer, hem de konvansiyonel silahsızlanmayı teşvikten oluşmaktadır. Bir başka önemli olgu daha vardır: Çin yönetimi, ülkenin silahlı kuvvetlerinde bir milyonluk bir indirime gidilmesini kararlaştırdı ve bu kararını adım adım gerçekleştirmektedir. Savunma bütçesine ayrılan pay da azaltılmış, silah sanayinin bir bölümü sivil üretime geçirtilmiş, daha önce orduya ait olan tesisler artan ölçüde barışçıl amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır.

Çin hükümeti Latin Amerika'da nükleer silahların yasaklanması anlaşmasına (Tlatelolco Antlaşması) ve Pasifiğin güney bölgesinde nükleer silahsız bölge oluşturulması anlaşmasına (Rarotonga Antlaşması) uyacağını açıkladı. Beijing (Pekin), Kore yarımadasının nükleer silahsız bölgeye dönüştürülmesi, Kuzey Avrupa'da ve Balkanlar'da benzer bölgelerin oluşturulması önerilerini destekliyor. Güneydoğu Asya'da nükleer silahsız bölge fikrine ilgi duyduğunu ortaya koyuyor.

Çin basınındaki yazılara dayanarak bir değerlendirme yapılırsa, Çin'in bir dizi bölgesel çatışma konusundaki tutumu gelişiyor. Çin'in Ortadoğu politikası esnektir ve bölgedeki tüm halkların çıkarlarının uyumlaştırılması ihtiyacını dile getirmektedir.

Çin'in Ortadoğu'deki solcu, radikal ve sağcı, tutucu rejimlere sahip ülkelerin çoğunluğuyla iyi ilişkileri bu yüzdendir. **Renmin ribao**'nun belirttiğine göre, Çin'in Ortadoğu çatışmasının çözülmesindeki önemli rolü Arap dünyasında görülmekte ve bunun aktifleşmesi ve umutları dile getirilmektedir.

Çin'in Ortadoğu'daki durumun çözülmesi konusundaki tutumu, büyük ölçüde Arap görüşüyle özdeştir. Çin, "Ortadoğu sorununun barışçıl çözümü açısından kabul edilebilir bir yol" olarak betimlediği, BM gözetiminde bir uluslararası konferans toplanması fikrini onaylıyor ve BM Genel Sekreterinin buna yönelik çabalarını destekliyor. Çin, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü bu halkın tek yasal temsilcisi olarak görmekte ve FKÖ'nün böylesi bir konferansa ötekilerle birlikte, eşit haklarla katılması gerektiğine inanmaktadır. Çin İsrail'in tüm Arap topraklarından çekilmesini ve Filistin halkının haklarına kavuşturulmasını görmek istiyor.

Çin, İsrail'in var olma ve meşru devlet çıkarlarını güvence altına alma hakkını tanıyor, ama aynı zamanda İsrail yetkililerine sert eleştiriler getiriyor. 1987 Aralık'ında Yemen Arap Cumhuriyeti devlet başkanı Ali Abdullah Salih ile görüşmeleri sırasında **Li Hsiannian**, Çin'in "İsrail'in saldırı ve yayılma politikasına kesinlikle karşı olduğunu ve Filistin halkına yönelik kanlı kırımı lanetlediği"ni ilan etti. Çin basını "İsrail saldırganlarının uluslararası kamuoyunu dikkate almadığını ve binlerce masum Arabı İsrail'in kurbanı yapan... keyfi eylemlere ve terörizme başvurduğunu" vurguluyor. Çin, şu andaki çizgisini değiştirmediği sürece İsrail ile yeniden diplomatik ilişki kurmayı reddetmiştir.

Çin yönetimi, Arapları, ayrılıklarını gidermeye ve birliklerini güçlendirmeye çağırmıştır. 1987 Ekim'inde **Li Hsiannian** şunu vurguladı: "Biz Arap dünyasını gerçekten birleşmiş ve tek bir sesle konuşur görmek istiyoruz." **Deng Hsiaoping**'e göre, uluslararası durumda ne tür değişmeler olursa olsun, Çin'in Arap davasına ve Filistin halkının haklı mücadelesine verdiği destek değişmeyecektir.

Beijing (Pekin), ABD'yi de Tel Aviv'i "desteklemesi ve kışkırtması" ve "Arap halklarının çıkarlarını dikkate almada isteksiz davranması" nedeniyle eleştirmiştir. ABD'nin bölgedeki faaliyeti tam anlamıyla emperyalist olarak nitelendiriliyor. Ne var ki, Çin basınında, Ortadoğu'da "iki süper güç"ün çatıştığına, ABD gibi Sovyetler Birliği'nin de hegemonyacı bir politika izlediğine ilişkin iddialara da raslanmaktadır.

Hsinhua Haber Ajansı yayınladığı bir yorumda Çin yönetiminin "Basra Körfezi'nin şu andaki en sıcak gerginlik ocağı olduğu"na ilişkin görüşüne yer ayırmıştır. Bölgedeki duruma Çin'in yaklaşımı, Arap dünyasından temsilcilerle yaptığı görüşmede **Deng Hsiaoping** tarafından özetle şöyle ortaya konmuştur: "Biz Irak ile İran arasındaki savaş sorununda kesinlikle tarafsız bir konum alıyoruz ve bu ülkeleri uzlaşmaya ikna etmek için aktif tavrımızı sürdüreceğiz." Basra Körfezi bölgesinde yabancı silahlı kuvvetlerin varlığına muhalefet, Çin politikasının önemli bir öğesidir.

Öteki Düğümleri Birlikte Çözmek İçin

Orta Amerika bölgesi sorunlarına ilişkin olarak Beijing'de (Pekin'de) Orta Amerika'da barışın ancak politik çabalarla, dış karışma olmaksızın, her bir devletin egemenlik haklarına saygı temelinde yeniden kurulabileceği inancıyla, gittikçe daha fazla şey söyleniyor. Beijing (Pekin), Contadora ve Lima gruplarının faaliyetlerine, Orta

Amerika'nın beş devlet başkanının formüle ettikleri kalıcı ve istikrarlı barışın kurulması üstüne imzalanmış belgeye yüksek bir değer biçiyor. **Renmin ribao**, sorunun çözülmesi süreciyle ilgili olan bütün ülkelerin "olumlu bir katkıda bulunduğunu ve çatışmanın yayılmasını önlemeye yardım ettiğini" özellikle vurguladı. Orta Amerika ülkelerinin barış çabalarına verdiği genel desteğin yanı sıra Çin yönetimi, saldırganlığın kurbanı olan Nikaragua'ya(3) karşı sempati gösteriyor. 1986'da, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri **Zao Ziyang** başkan Daniel Ortega'yı kabul ederken, "ülkesinin egemenliğini savunmak için, yabancı müdahalesine karşı" mücadelesinde Nikaragua halkına desteklediklerini ilan etti.

Çin basınının Beyaz Saray'ın Orta Amerika politikasına yönelik eleştirisi eskisine göre daha serttir. Bu bağlamda, kısa bir süre önce **Hsinhua** şunları belirtmiştir: "Gerek bölge halklarının, gerekse bütün dünyanın bölgede barış ve istikrara yönelik umutlarına meydan okuyan ABD, Nikaragua'da inatla hükümet karşıtı güçleri destekledi ve buradaki savaşı körükledi." Washington, barışçıl bir yaşamın yeniden kurulmasının önüne engeller çıkartmakla ve "Orta Amerika'da kendi egemenliğini oluşturmaya" çalışmakla suçlanıyor.

Birçok başka ülke gibi Çin de, Afrika'nın güneyinde mücadele eden halklarla dayanışmasını dile getiriyor. BM Genel Kurulu'nun son toplantısına hitap ederken, **Vu Hsuekiyan** şöyle demiştir: "Çin hükümeti Güney Afrika yetkililerinin açık provokatif eylemlerini kesinlikle mahkum eder. Geçmişte olduğu gibi, Güney Afrika Cumhuriyeti halkını, Namibya halkını ve Afrika'nın güneyindeki öteki halkları aralıksız destekleyeceğiz. Uluslararası topluluğu, özellikle de Güney Afrika Cumhuriyeti üzerinde etkisi olan ülkeleri Afrika'nın güney bölgesi halklarının mücadelesini desteklemeye, Güney Afrika yetkilileri üzerinde daha güçlü baskı uygulamaya ve onları ırkayrımı ve komşu ülkelerle istikrarı bozmak politikasından vazgeçirmeye ve BM Güvenlik Konseyi'nin 435 sayılı kararını kayıtsız şartsız uygulamaya zorlamaya ve böylelikle Namibya'nın en kısa zamanda bağımsız olmasını sağlamaya çağırıyoruz."

Çin basınındaki yazılar açıkça gösteriyor ki, Çin Namibya sorununu Angola'daki Küba birliklerinin varlığıyla ilintilendirmeyi reddetmekte, askersel yardım da içinde olmak üzere, cephe ülkelerine, Güneybatı Afrika Halkının Örgütü'ne (SWAPO) ve Afrika Ulusal Kongresi'ne (ANC) destek vermektedir. Bu bağlamda **Li Hsiannian** Pretorya yetkilileri "ırk ayırımından, Namibya'nın bağımsızlığının önüne engeller çıkartmaktan ve öteki ülkelerin içişlerine karışmaktan vazgeçmedikçe", Çin'in politikasının değişmeyeceğine ilan etmiştir.

Tehlikeli "Güvenlik Yayı"

Asya-Pasifik bölgesinde barış ve güvenlik Çin'in dış politikasında olağanüstü önem taşıyan bir öğesidir. Çin yöneticileri tüm yabancı üslerin sökülmesini,nükleer silahların tümüyle kaldırılmasını ve bölgede silahlanma yarışına son verilmesini talep ediyorlar.

Çin, Japonya'nın askeri harcamalarını GSMH'sının yüzde 1'i sınırının üzerinde ve bunu aşan ölçüde artırma kararını şaşkınlıkla karşıladığını açıkladı. Çin basını,

---

(3) Çin Nikaragua ile ilişkilerini geliştirmektedir. Diplomatik ilişkiler 1985'de, partiler arası ilişkiler ise 1987'de kuruldu. Çin Nikaragua'ya ekonomik yardıma başladı.

savaş sonrası dönemde Japonya'da "militarizmi diriltme eğiliminin kendini sürekli duyurduğunu", Japonya'nın militarist bir devlete dönüşme olasılığını dışlamamak gerektiğini belirtiyor. Beijing (Pekin) dergilerinden **Shijie zhinshi**, ABD'nin Japon savaş makinesini güçlendirmeye yardım etmekle "tarihsel bir hata" yaptığını belirtiyor.

Renmin ribao birçok kez, dikkatleri Pentagon'un Pasifik'te gittikçe artan faaliyetlerine ve onun Japonya'dan Avustralya'ya dek uzanan bir "güvenlik yayı", bir askersel üsler zinciri oluşturmasına çekmiştir. Gazete, ABD'nin Filipin topraklarındaki üslerinin kaldırılmasını önlemek için bu ülkenin içişlerine karıştığına, nükleer silahlarla donatılmış Amerikan gemilerinin limanlarına girmesini yasakladığı için Beyaz Saray'ın Yeni Zelanda hükümeti üzerindeki "kaba baskılarına" da yer veriyor.

Çin yönetimi, Kore Yarımadasının kuzey ve güneyindeki silahların kademeli olarak indirilmesine, Amerikan birliklerinin çekilmesine, Kore Halk Cumhuriyeti, Güney Kore ve ABD dışişleri bakanlarının katılacakları üçlü bir konferansın toplanmasına ilişkin Pyongyang'ın önerisi karşısında olumlu bir tutum aldı. Beijing'de (Pekin'de), gerginliklerin ancak Kore'nin iki parçası arasındaki cepheleşmenin azaltılmasıyla ve daha aktif ilişkiler ve diyalog yoluyla gevşetilebileceği vurgulanıyor. Çin, "Team Spirit" (Ekip Ruhu) diye bilinen, yıllık ABD-Güney Kore manevralarını onaylamadığını bildirmiştir.

Kore'deki ve tüm Asya ve Pasifik bölgesindeki militarist Amerikan faaliyeti, Çin bilim adamları ve gazetecileri tarafından askersel üstünlük elde etme ve ABD'nin öteki halklar üzerindeki denetimini sonsuzlaştırma çabaları olarak görülmektedir. **Liaovang** dergisine göre, Reagan yönetiminin neo-globalist doktrini, Harry Truman gibi eski Amerikan başkanlarının doktrinlerinden bile daha saldırgan ve serüvencidir.

Çin basınında Sovyetler Birliği'ne ve öteki sosyalist ülkelere yönelik eleştirilere de rastlanıyor. Çin, Kamboçya Halk Cumhuriyeti hükümetini tanımıyor ve Halkın Kamboçyası'na muhalif güçlere moral ve maddesel destek veriyor. 1988 Şubat'ında Prens Sihanuk ile yaptığı görüşmede **Zao Ziyang**, Beijing'in (Pekin'in) Kamboçya'daki tüm Vietnam birliklerinin geri çekilmesini, şu anda ülkede meşru olarak görev yapan hükümetin dağıtılmasını ve bunun yerine dört partiye dayalı bir hükümetin kurulmasını görmek istediğini yineledi.

Çin hükümeti, Mihail Gorbaçov'un Afganistan ile ilgili açıklamasından sonra şu yorumu yayınladı: "Afganistan'daki Sovyet birliklerinin en kısa zamanda tümüyle çekilmesi Afgan sorununun çözümü için anahtar niteliğindedir. Sovyetler Birliği'nin, gecikmeksizin ve en kısa zamanda Afganistan'ın bağımsız, tarafsız ve bağlantısız bir devlet statüsünün yeniden sağlanması yolunda pratik adımlar atacağını umuyoruz."

Farklı Değerlendirmeler

Basındaki yazılara bakılarak değerlendirilirse, Sovyet dış politikası Çin'de tümüyle farklı bakış açılarından ele alınıyor. Beijing'de (Pekin'de) yayınlanan **Shijie zhinshi** dergisi "Sovyet dış politikasındaki yenilenmenin stratejik mi, yoksa taktik mi olduğu konusunda farklı görüşlerin bulunduğu"nu belirtiyor. Kimi konularda Sovyetler Birliği "hegemonyacılık" ile suçlanmaktadır. Kimi yazarlar, Sovyet barış girişimlerine güvenmediklerini ifade ediyorlar ve "iki süper güç" konseptini kullanmayı sür-

dürüyorlar. Uluslararası ilişkilerdeki havanın daha da ısınmasının, "süper güçler"in zayıflaması ve öz itibariyle dünyanın öteki ülkelerini de içeren "barış güçleri"nin güçlenmesi sonucu olduğu söyleniyor.

Sovyet yönetiminin uluslararası ilişkileri yeniden yapılandırma çabaları Çin'de aynı zamanda birçok kişi tarafından ilgiyle izleniyor. SSCB'nin çeşitli alanlardaki yapıcı ve esnek girişimleri aktarılıyor. Politikolog **Huah Hsiang** Sovyet yönetiminin şu andaki çizgisinin "Çin'in dış politikasını etkileyen önemli bir yeni etmen" olduğunu söylüyor. Çin basınında, SBKP'nin uluslararası durumu "gerçekten gerçekçi bir biçimde ve soğukkanlılıkla" analiz ettiğine, Sovyet yönetiminin "dış politikayı tümüyle düzeltmede önemli ilerlemeler kaydettiği"ne ilişkin yorumlar bulmak mümkündür. Sovyetler Birliği'nin dünya çapındaki amacının "diyalog geliştirmek, çatışmaları azaltmak, istikrarı ve yumuşama atmosferini sağlamak" olduğu belirtiliyor. Ünlü diplomat **Gong Dabei**, **Shinjie zhinshi**'de, Sovyet yönetiminin dış ve iç politikasının, dünya çapındaki önemi "küçümsenemeyecek" bir tür "yeni devrim" geçirdiği sonucuna vardı. **Liaovang**, süregiden Sovyet-Amerikan diyalogu konusunda şunları söylüyor: "Sovyet lideri silahlanmayı kontrol etmeyi, silahlanma yarışının getirdiği yükü, çabaları ülkenin ekonomisini, bilim ve teknolojiyi güçlendirmek üzerinde yoğunlaştıracak tarzda azaltmayı özlüyor." **Jiefangjun bao** gazetesi Mihail Gorbaçov'un 1987 Ekimi'nde Murmansk'da yaptığı önerilerin Sovyetler Birliği'nin askersel politikasında yeni düşüncenin ifadesi olduğunu yazdı. Geçen yıl **Shinjie zhinshi** son yıllardaki Sovyet-Amerikan görüşmelerinin gidişatını analiz etti ve şöyle dedi: "SBKP'nin 27. Kongresi'ndensonra Sovyet yönetimi dış politikada 'yeni düşünce' konseptini ortaya koydu... Fakat ABD SSCB'nin tüm barış önerilerini reddetmeyi sürdürdü... Olumlu değişiklikler ancak bu yıl belirmiştir." Moğolistan'daki Sovyet birliklerinin azaltılmasına ilişkin Sovyet girişimi, bir Çinli bilim adamı tarafından "yeni düşüncede samimi olunduğunu gösteren bir adım" olarak nitelendirilmiştir. Sovyetler Birliği'nin 1987 yazında Asya'daki tüm orta menzilli roketlerini kaldırmaya hazır olduğunu açıklaması Çin'de de dikkatlerden kaçmamıştır.

Çin Komünist Partisi'nin kilit uluslararası sorunlar üzerine tutumunun ana öğeleri işte bunlardır ve bunlar, Çin'in şu andaki dış politika tablosuna tümüyle uymaktadır.

Eugene Pillsbury

SOSYAL ADALETSİZLİĞE KARŞI İŞÇİ SINIFI

Prag'da Yapılan Uluslararası Sempozyum

Çağdaş kapitalizmin gelişmesinde çelişkilerin derinleşmesi, insanların yaşamsal gereksinilerinin daha tam olarak karşılanmasının nesnel olanaklarını açan bilimsel-teknik ilerlemenin etkisiyle üretim güçlerinin hızla gelişmesi burjuva toplumuna özgü sosyal adaletsizlik sorununu yeni bir kesinlikle ortaya koyuyor. Günümüzde kapitalizmin birçok yeni özellikler edindiği koşullarda sosyal adalet için savaşım yolları World Marxist Review dergisiyle Dünya Sendikalar Federasyonu'nun Prag'da ortaklaşa düzenledikleri uluslararası sempozyumun tartışma konularıydı.

*Sempozyuma katılanlar arasında, Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) Sosyo-ekonomi Şubesi Başkanı **A.Herrero**, DSF'nin Uluslarötesi şirketlerle ilgili Komisyonu Sekreteri **R.Guyvarch**, DSF'nin Avrupa Komisyonu Sekreterlik üyesi **T.Bergman**, Yunanistan 'Kooperatif' Birleşik Sendikal Hareket (ESAK-C) temsilcisi **D.Stratulis**, Inter sendikal temsilcisi **E.Rul** (Portekiz), Genel Emek Konfederasyonundan **N.Reynal** (Fransa), Avusturya Sendikalar Konfedarasyonu'ndaki sol bağlaşma temsilcisi **T.Schmidt**, Belçika Komünist Partisi MK üyesi **P.Marcus**, Büyük Britanya Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi **B.Ramelson**,* Yunanistan Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi YKP Merkez Komitesi üyesi ***Z.Zorvilis**, Alman Komünist Partisi Yürütme Kurulu çalışanlarından **d. Mandel**,* Alman Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, ***G.Kwiatovski**, Danimarka Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, DKP MK Yürütme Kurulu üyesi ve Yürütme Kurulu Sekreteri **I.Nörlund** İrlanda Komünist Partisinin dergideki temsilcisi, İrlanda Komünist Partisi MK üyesi **W. Somerset**,* İspanya Komünist Partisi MK Sekreterlik üyesi ***F.Frutos**,* Kanada Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, Kanada Komünist Partisi MK üyisi ***G.Van Houten**, Lübnan Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, LKP MK Politik Büro üyesi **R.Samhun**, Norveç Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, NKP Merkez Yürütme Kurulu üyesi ve Merkez Yürütme Kurulu Sekreteri **G.Wahl**, Hollanda Komünist Partisi Ulusal Yönetim Kurulu üyesi **N.P.Hansen**, Portekiz Komünist Partisi MK çalışanı **A.Almeyda**, ABD Komünist Partisi MK üyesi **C.Bloice**, Türkiye Komünist Partisi'nin dergideki temsilcisi, TKP MK üyesi **A.İleri**, Finlandiya Komünist Partisi'nin dergideki üyesi **A.Leppanen**, İsveç Komünistler Sol Partisi temsilcisi, parlamento üyesi **H.Petersson**, derginin Yönetsel Editörü, tarih bilimleri doktoru, **Prof.S.Tsukasov**, dergi çalıanlarından, Ekonomi bilimleri doktoru, **Prof.G.Chernikov** da yer alıyordu.*

Aşağıda, tartışmalardan kısa bir özet sunuyoruz.

Bugün sosyal adalet fikrine yaklaşım ne olmalıdır? Bu soruya,, sempozyuma katılanlardan birçokları konuşmalarında değindiler ve böylesi bir yaklaşımın her dönem, her ülke ve halk için aynı olmadığını vurguladılar.

İşçi sınıfı, daha doğuşuyla birlikte, sosyal adaletin korunması, sınıfsal baskıya ve emekçilerin sömürüsüne karşı savaş belgisini yükseltti. Sempozyumun açış konuşmasında, tarihte ilk uluslararası komünist örgütün (Komünistler Birliği) bundan 140 yıl önce K.Marks ve F.Engels tarafından kurulduğunu anımsatan **S.Tsukasov**, bunun, önceleri adına *Adiller Birliği* denilen Alman devrimcilerinin birleşmesi temelinde ortaya çıktığını belirtti. Birliğin 1847 yılında yapılan kongresine katılanlar, örgüte yeni bir ad verilmesinin nedenini açıklarken şöyle diyorlardı: "Çok sayıda kişi adalet istiyor, önemli olan bunların adaletten ne anladıklarıdır... Biz genelde adalet istediğimiz için -herkes kendisi için adalet isteyebilir- değil, var olan toplumsal düzene ve özel mülkiyete saldırdığımız için onlardan ayrılıyoruz."(1)

Adalet için savaşımı toplumun yeni ilkeler temelinde yenilenmesi görevleriyle bağlayan bilimsel sosyalizm kurucuları, işçi sınıfına ücretli kölelikten, baskı ve sömürüden kurtulmanın yollarını göstermişlerdir. Bu, komünistler için uzun yıllar değişmeyen bir amaç olarak kalmıştır. Ancak, işçi sınıfının istemlerinin somut içeriği, onun yaşam ve çalışma koşullarının değişmesine uygun olarak değişiyor.

Meyveleri Toplayanlar

Günümüzde işçi sınıfının yaşam ve çalışma koşulları, eğer gelişmiş kapitalist ülkeler söz konusuysa, yalnızca *Komünist Manifesto* dönemine göre değil, aynı zamanda İkinci Dünya Savaşı öncelerine ve hatta 1950'li yıllara göre bile farklıdır. Geçtiğimiz onyıllarda ekonominin gelişmesi, emek verimliliğinin ve toplumsal zenginliklerin artması sonucunda, halkın önemli kesimlerinin yaşam düzeyi yükseldi. 1938'de bu ülkelerde kişi başına düşen ulusal gelir (1980 fiyatlarına göre) iki bin dolardı ve bu rakam 1987'de 5.6 bin dolara kadar yükseldi, yani, yaklaşık üç katlık bir artış gösterdi. Bu artışın ürünlerinin büyük bir bölümünü sermaye sahipleri devşirmiş olsa bile, bundan emekçi kesimler de belli bir pay almışlardır. Özel tüketimin ölçüleri artmış, hizmetler alanı genişlemiş, birçok ülkede sosyal güvenlik sistemi kurulmuş ve bu, çok kısa bir süre içinde dal budak salmıştır.

Bu süreçler, belli dönemlerde, değişik ülkelerde ve bölgelerde ekonomik ve sosyopolitik gelişmeye, işçi sınıfının savaşkanlığına, onun egemen sınıflardan şu veya bu hakkı alma yeteneğine bağlı olarak, çok farklı ve inişli-çıkışlı bir gelişme göstermiştir. Burada, bilimsel-teknik devriminin işgücünün yeniden üretimine yönelik yeni istemleri ileri sürmesi de büyük bir rol oynamıştır. Çağdaş sanayi için, daha yüksek eğitsel ve genel-kültürel standartlar, mesleki beceri, daha iyi bir sağlık ve artan bir verimlilik düzeyi gereklidir. "Üçüncü Dünya" halklarının, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerin emperyalizmi tarafından sömürülmesi ve bu ülkeler içinde giderek artan sosyal ayrışmalar gibi faktörlerin de büyük bir önemi vardır.

Bu nedenle, sempozyuma katılanlardan birçoğu, sosyal adaletsizliğin doğası ve biçimlerini belirleyen kriterlerin tarihsel bakımdan koşullandırılmış karakterini vurguladılar. **A.Almeyda** şöyle dedi: "Kapitalizm gibi, insanın insan tarafından sömürülmesi temeline dayanan her toplumun içkin bir özelliği olan sosyal adalet, üretim güçlerinin gelişme düzeyine ve her devletin tarihsel evrimine bağlı olarak, değişik biçimlerde kendini göstermektedir."

(1) K.Marks ve F.Engels, **Toplu Yapıtlar**, C.6, s.595 (İng.)

Dolayısıyla, işçi sınıfının sosyal adaletsizliğin giderek ortadan kaldırılmasına ve günümüz burjuva toplumsal ilişkilerinin özgül adaletsizliklerinin zayıflatılmasına yönelik istemleri, bir yanda aynı amaca doğru yöneliyor, öte yandan ise, biçim olarak ülkeden ülkeye değişiyorlar. Böylesi istemlerin niteliği ve içeriği, ulusal yaşamın birçok faktörünce koşullandırılıyor. Bu arada, konuşmacılar, yalnızca tek bir göstergenin değil, bugün emekçi halkın durumunu belirleyen koşullar bütünlüğünün önemli olduğunu belirttiler. **D.Stratulis** şunları vurguladı: "Günümüzde işçilerin yaşam tarzı yalnızca ücretlere değil aynı zamanda başka birçok faktöre de bağlıdır. Sağlık, eğitim, kültür, konut koşulları, boş zamanların değerlendirilmesi, vb. hizmetlerinden yararlanmak önemlidir."

Yurttaşların gereksinimlerini karşılama olanakları büyük ölçüde ülkenin gelişme düzeyine, onun toplumsal zenginlik ölçülerine bağlıdır. Sanayice gelişmiş birçok kapitalist ülkede, işçi sınıfının emeğiyle yaratılan üretici güçler potansiyeli sayesinde, halkın geniş kesimlerinin 'yaşam kalitesi' önemli ölçüde iyileştirilebilirdi. Ama bu gerçekten yapılmış mıdır?

F.Frutos şöyle konuştu: "İspanya emekçilerinin, bugün geçmişe kıyasla, genel olarak çok daha iyi bir maddi ortamda bulunduğunu kabul ederken biz, bu değişiklikleri tarihsel gelişmenin bağlamı dışında ele alamayız. Sosyal ilerlemenin, bugün zorunlu asgari yaşam düzeyini belirleyen göstergelerle karşılaştırılması gerekiyor... Paradoks olan şudur ki, çağdaş bilimsel, teknik ve üretici kaynaklar temelden farklı ve daha iyi bir dünyayı kurmaya yardımcı olabilirdi, ama bu adaletsiz sosyal sisteme özgü olan çarpıklıklar ve kaos tüm toplum için olumsuz bir nitelik taşıyan süreçleri tahrik ediyor.

Belli bir dönemde emekçilerin bir kesiminin maddi gelirleri yükselmiş olsa bile bu, henüz, toplumsal zenginliklerin adil biçimde dağıldığı ve bu zenginlikleri yaratan ve çoğaltanların çabalarının yeterince ödüllendirildiği anlamına gelmez.

T.Schmidt şöyle dedi: "Avusturya Sosyalist Partisi içindeki reformistlerin 80'li yılların başlarında bir koz olarak kullandıkları cümle şöyleydi: Açıkçası, bugün her zamankinden daha iyi yaşıyoruz! Bu cümle, işçi sınıfının ve ücretli çalışan orta katmanların çoğunluğunun somut durumunu yansıtıyordu. Ama bu, aynı zamanda, dikkatleri, ulaşılmış olanlarla potansiyeller arasındaki uçurumdan başka yönlere de çekiyordu. Toplumsal nimetlerin dağıtılma mekanizması işçi sınıfının gözünden kaçırılıyordu.

Bu arada, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde, "gelir dağılımı mekanizması" sürekli olarak bir yönde; sermayenin toplumsal gelirdeki payının artması, ücretli emekçilerin payının ise azalması yönünde işliyordu. **K.Bloice**, bununla ilgili olarak, "sermayenin egemen olduğu ülkelerde sınıfsal ezgi ve adaletsizliğin artmasının, kendi açısından sosyal adaletsizliğin hem nedeni, hem de yansıması olarak ortaya çıktığını" belirtti.

Sempozyuma katılanlar, kapitalist ülkelerde servetlerin denetimi ve artan mülk ayrışmasıyla ilgili olarak çok sayıda örnek verdiler.

New York Times gazetesinin verilerine göre, ABD'de nüfusun yüzde 1'ini oluşturan en zengin aileler, bundan 15 yıl önce, ulusal zenginliklerin yüzde 27'sini ellerinde tutuyorlardı, bugün ise bu ailelerin payı yüzde 36'dır. Bu dönemde, toplumun yüzde

20'sini oluşturan en yoksul Amerikalıların geliri yüzde 3 oranında azalmıştır.

FAC ekonomisi 200 multimilyoner ailenin elindedir. Nüfusun yüzde 1.7'si, ülkenin üretimde kullanılan sermayesinin dörtte üçünü denetliyor.

Diğer ülkelerde de durum bundan farklı değildir. Örneğin, İsveç'te en zengin ailelerin yüzde 3.8'i, 1975'te tüm zenginliklerin yüzde 67.5'ne sahiptiler, 1985'te bu rakam yüzde 78'e çıktı. Türkiye'de ücretlerin GSMH içindeki payı 1980'de yüzde 27'den, 1986'da yüzde 18'e düştü. Aynı dönemde kâr, faiz ve rantların payı ise yüzde 49'dan, yüzde 65'e yükseldi. Norveç'te ulusal gelir 1972-1986 yılları arasında yüzde 46, emekçilerin tüketimi ise yüzde 22 oranında bir artış kaydetti. Bu ise, büyümenin büyük bir bölümünün sermayeye yaradığı anlamına geliyor.

Danimarka'da, 1976'da, toplumun yüzde 20'si tüm malların yüzde 70'ne sahipti, 1980'de bu oran yüzde 85.4'e ve 1984'de ise yüzde 86.7'e çıktı.

Böylece eğilim, tüm kapitalist devletler açısından, bunların ekonomik gelişme düzeyine, coğrafyasına, toplumsal gereksinimleri karşılamada ulaştığı düzeye bakmaksızın ortaktır ve çok açık ve belirli bir biçimde işlemektedir.

"...Ve İşini Sessizce Gör"

Sempozyuma katılanlar, emekçilerin ücretlerinin, üretim alanında eylem gösteren işverenlerin sürekli baskısının yanısıra, enflasyon ve her tür kemer-sıkma politikası sonucunda, sürekli aşındığını kanıtlayan örnekler verdiler. Sanayice gelişmiş kapitalist ülkeler egemen güçlerin ekonomiyi 'istikrarlılaştırma' ve 'canlandırma' ile ilgili değişik programları, ekonomiyi tedavi etmek için hareket noktası olarak ücretleri dondurmayı ve şiddetli 'kemer-sıkma' önlemlerini uyguluyor. Sonuçta, fiyat artışları nominal ücret artışlarını (eğer varsa) çok gerilerde bırakıyor.

Fransa'da, 1982-1985 döneminde özel sektörde çalışan işçilerin ücretleri her yıl yüzde 8.4, devlet sektöründekilerin ise yüzde 7.3 oranında bir artış göstermiştir. Genel Emek Konfederasyonu'nun verilerine göre, aynı dönemde fiyatlar yılda yüzde 11.2 oranında artmıştır. Bu ülkede ücretlerin ulusal gelir içindeki payının 1980'de yüzde 57.4'ten, 1986'da yüzde 53.9'a düşmesi hiç kimseyi şaşırtmıyor.

Yunanistan'da 1986'da reel ücretler, fiyat artışları sonucunda yüzde 6.4 oranında azalmış, üç kişilik bir ailenin satın alma gücü iki yıl içinde yüzde 16 oranında bir düşme göstermiştir.

Belçika'da emekçilerin satın alma gücü, 1981-1985 yıllarında yüzde 13-18 oranında düşmüştür. Türkiye'de, fiyat artışları sonucu, işçilerin reel gelirleri yarı yarıya azalmıştır.

H.Petersson işçi sınıfının yüksek ücret alan kesimleriyle orta katmanların gelirleri arasında belli bir yaklaşma olduğunu belirtti. Ama bu, temel sınıfsal çelişkilerin ortadan kalktığını, kimi burjuva sosyologlarının iddia ettiği gibi, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde halkın tüm katmanlarının giderek bir 'orta sınıf' halinde 'birleştiğini' kanıtlamıyor. **I.Nörlund** şöyle konuştu: "Tekelci devlet kapitalizmi koşullarında bilimsel-teknik kazanımların kullanılması, emek üretkenliğinin artırılması burjuvaziye, artı değerin sahiplenilmesi ve bunun sessizce yapılması için yeni olanaklar açıyor."

Ancak, sermayenin ve taraftarlarının yarattığı efsaneler ile gerçeklikler arasındaki uçurumu gizlemek zordur. Toplumun ezici çoğunluğunu sözde 'mülk sahibi' durumuna getiren ve her işçiyi hisse senedi satın alır almaz bir 'kapitalist'e dönüştürecek 'halk kapitalizmi'ni örnek olarak ele alalım. Amerika'da 30 milyon hisse senedi sahibi vardır. Bunlardan yüzde 99'u hisselerin yalnızca yüzde 8.4'ne sahiptir, öte yandan, en büyük hissedarların yüzde 5'nin payı ise yüzde 85'i bulmaktadır. İsveç'te hisse senetlerinin yüzde 66'sı yüzde 3 gibi küçük bir azınlığın elinde yoğunlaşmıştır.

Sempozyumdaki konuşmalarda, sömürü derecesinin artmasının, önemli ölçüde işçilerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda onların entellektüel ve sinirsel enerjisini de giderek daha yüksek boyutlarda sömürmek amacıyla, sermayenin, bilimsel-teknik devrim kazanımlarını kullanmasından ileri geldiği belirtildi. Emek ile sermaye ilişkileri alanında birçok yeni sürecin ve işçi sınıfının yeni sömürü biçimlerinin ortaya çıkmasının kökenleri işte burada yatıyor. Emekçilerin bir kesiminin uzmanlık durumlarının yükselmesi, emek üretkenliğini artırmaya ve kârları yükseltmeye olanak sağlıyor. İşverenler, bir tür 'işçi aristokrasisi' yaratarak, kalifiye uzmanlar satın alabiliyorlar. Ama aynı zamanda, işgücünün diğer bir kesimi düşük ücretlerle basit işlere aktarılıyor.

Burjuvazinin yeni taktiği, emeğin entansifleştirilmesini her bakımdan yükseltmeye, bireyin tüm yaratıcılık gücünü kâr uğruna söküp almaya yöneliktir. Böylesi bir çizgi tekellerin egemenliğini güçlendiriyor ve aynı zamanda da, ücretli işçilerde üretimin yönetimine katılma hayalleri yaratıyor.

Sempozyumda, sermaye sahiplerinin emekçilerin 'kendi kendilerini sömürmesi'nin değişik biçimlerini her bakımdan teşvik ettiklerini belirtildi. **G.Chernikov**, bu uygulamanın değişik biçimlerde adlandırıldığını vurguladı. Fransa'da buna aktif katılım politikası deniyor. Finlandiya'da, işveren örgütleri konfederasyonu *Eva* buna 'piyasadaki insan-merkezcilik' adını vermiştir. FAC, Avusturya, Norveç ve kimi diğer ülkelerde ise buna 'emeğin insancıllaşması' adı verilmiştir. Yunanistan'da işçilerle 'verimlilik anlaşmaları' imzalanıyor. Japonya İşverenler Birliği Nikeiron 'işçi-yönetici denetimi'ni reklam ediyor. Bu sistem ekip denetimini, rasyonalizasyon girişimlerinin teşvik edilmesini, 'kalite grupları' kurulmasını öngörüyor. 80'li yılların başlarında, böylesi gruplara yaklaşık 1 milyon kişi katılıyordu, bugün artık 10 milyondan söz ediliyor.

Benzer sistemler özellikle uluslarötesi kuruluşların egemen olduğu sanayi dallarında çok yaygındır. Yeni sömürü biçimleri, diyor **A.Herrero**, eski biçimlerle yanyana gelişerek daha evrensel, daha genel bir nitelik kazanıyor ve uluslararası alanda yaygınlaşıyorlar. **R.Samhun**'nun da belirttiği gibi, üretimin ve sermayenin artan ölçülerde uluslararasılaştığı ve uluslarötesi tekellerin egemenliğinin hız kazandığı koşullarda, sorun, yalnızca bir ülke ya da bölge emekçilerinin durumu değildir. Sosyal adaletsizliğe karşı savaşım, bütünleşmiş mülk sahiplerinin daha yoğun sömürüsüne hedef olan uluslararası işçi sınıfını yakından ilgilendiriyor. Bu da emekçilerin çabalarının global ölçülerde uyumlaştırılmasını gerektiriyor.

Sallantılı Genlik

"Genel genlik devleti" kavramı, reel gerçeklere uymadığı için burjuva politikologları tarafından artık kullanılmasa da, bunların birçoğu, genliğin genel bir nitelik alma-

masına karşın, gelişmiş sanayi ülkelerinde halkın çoğunluğunu şu veya bu biçimde kapsamına aldığını iddia ediyorlar. Onlara göre, yüksek ekonomik gelişme, yurttaşlara geniş yaşam olanakları, başarı için çok geniş fırsatlar sağlıyor. Sempozyuma katılanlar, bu tabloda çok önemli düzeltmeler yaptılar.

Onlar, *durumun kararsızlığının, dalgalanmaların ve geleceğe olan güvensizliğin* halkın ezici çoğunluğunun yaşamında yenive giderek daha belirleyici bir çizgiye dönüştüğünü belirttiler. **B.Guyvarch**, "tüm kapitalist devletlerde işverenlerin, 'esneklik' adına, değişik biçimlerde, kararsızlık ve genel güvensizliği emekçiler için normal bir yaşam tarzı yapmaya çalıştıkları"nı vurguladı. Kapitalizm istihdama giderek daha fazla sallantılı ve geçici bir nitelik veriyor. **R.Reynal**, "güvencesiz bir statüye sahip işlerin sayısında büyük bir artış"a tanık olmaktayız, dedi. Emekçiler istihdam ve ücretler alanında giderek daha da yükselmekte olan istikrarsızlıktan zarar görüyor, bu da onların yaşamını çekilmez hale getiriyor, ailede ve genel olarak toplumda olduğu gibi, kişisel ve mesleki planda da sıkıntılar yaratıyor..."

Emekçilerin istikrarsız durumuna, en başta kapitalist dünyanın en keskin sosyal sorunlarından biri olan işsizlik tehlikesi neden oluyor. Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Örgütü (OECD) ülkelerinde, resmi verilere göre 30 milyondan fazla işsiz var. Bu konuda yorum yapan **B.Ramelson**, "yalanlar, küstahca yalanlar ve istatistikler vardır" biçimindeki İngiliz atasözünün tam da bu çarpıtmalara uygun düştüğünü söyledi. Bu resmi sayılar İş ve İşçi Bulma Kurumları'na kayıtlı olmayanları, ilk kez iş aramaya çıkanları, ya da, karamsarlığa düşerek iş aramaktan vazgeçenleri kapsamıyor. Gerçekten de, geçtiğimiz birkaç yıl içinde hükümet, işsizliği hesaplama yöntemini 18 kere değiştirmiş ve her seferinde de, gerçek toplamı düşürmüştür.

J.Mandell, "AKP'nın Hamburg Kongresinde, ülkenin işçi sınıfının üçte birinin son 10-12 yıl içinde işsizliğin ve bunun sonuçlarının etkisinde kalmış olduğunun saptandığını" belirtti. Önceleri yüksek vasıflılığın güvenli bir istihdam sağladığı sanılıyordu. Oysa şimdi, ekonomide meydana gelen ve koskoca iş kollarının daralmasına, birçok geleneksel mesleğin yok olmasına yol açan yapısal değişiklikler her türlü beceriyi, yıllardır biriken deneyimi lüzumsuz hale getirebiliyor.

İşten atma tehditleri emekçilere karşı güçlü bir sosyal baskı aracına dönüşüyor. İşten atılma korkusu, onları her türlü koşulda çalışmaya zorlayan işverenler karşısında tavizci bir duruma getiriyor. **A.Lappanen**'in sözlerine göre, bu durum "yalnızca kâra yönelen ve emekçi halkın çıkarlarını görmezlikten gelen kapitalizmin insanlık dışı doğası"nda kendini gösteriyor. Birçok ülkede işçiler, işyerlerini korumak için her şeyi göze alıyorlar. **E.Rui**'nin de belirttiği gibi, Portekizli işçiler zaman zaman aylarca hiç para almadan çalışıyor, buna tepki gösterince de işverenin işletmeyi kapatma tehdidiyle karşı karşıya kalıyorlar. Geçen yıl 100 binden fazla emekçi, böylesi bir keyfiliğin kurbanı oldu.

Milyonlarca çalışabilir yurttaşı varlığını sürdürme kaynaklarından yoksun bırakan ve onları değişik toplumsal sadaka biçimleriyle (eğer varsa) yaşamak zorunda bırakan işsizlik, daha parlak dönemlerde kurulmuş olsa bir ailenin göreli genliğinin sallantılı dünyasını tıpkı ani bir hastalık, ya da doğal bir afet gibi iyice yıkıyor.

Sempozyuma katılanlar, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde, sürekli çalışanlarla işsizler arasında bir ara duruma sahip olan grupların sayısının hızla artışının çalışma ilkelerinde önemli yeni bir çizgi olduğunu belirttiler. Kısmi, geçici, kısa süreli,

programdışı bir esnek istihdam, işçi sınıfının elde ettiği birçok sosyal hakkı baltalayarak, halkın giderek yeni yeni katmanlarını ve emek türlerini kapsamına alıyor. Fransa'da özel esneklik yasası (resmi olarak buna çalışma süresinin düzenlenmesi yasası deniyor) çalışma hakkına, toplu sözleşme sistemine karşı saldırılara temel yapıldı. Buna göre, şimdi çalışma ilişkileri sınırlı bir süre, çoğu zaman da birkaç ay için kurulabiliyor. Benzer bir pratik, diğer ülkelerde de uygulanıyor. İspanya'da, son 2-3 yıl içinde işe alınanlardan yüzde 90'ı yalnızca 3-6 ay süreli anlaşmalar imzalamıştır. Portekiz'de 1986'da, emekçilerden yalnızca yüzde 11'i daimi çalışma anlaşması temelinde işe alınmıştır.

Erkteki burjuva partilerin yöneticileri, çoğu zaman yeni işyerleri açtıklarını övünerek söylerler. Ama gerçekte bunlar kararsız, geçici, az ücret verilen, sosyal garantilerden yoksun işyerleridir.

K.Bloice şu verileri sıraladı: 1979'da ABD'de, 14 milyon emekçi teknolojik yenilenmeler ve imalat işlemlerinin sona erdirilmesi sonucunda işinden oldu. Yine bu dönemde 12 milyon yeni iş sağlandı ve bunların 10 milyonu hizmetler alanındaydı. Bu alanda iş bulabilenlerden yalnızca yarısı eski maaşlarını koruyabildi. Birçoklarının sağlık yardımları, sosyal güvenlikleri, emekli maaşları kısıldı. Bu alandaki işletmelerin çoğunda ne bir sendika örgütü, ne de keyfi işten atmalara karşı herhangi bir koruma söz konusuydu.

Çalışma ilişkilerindeki istikrarsızlık, istihdamın küçük parçalara ayrılması emek dünyasının giderek daha da parçalanmasına, onun içinde çalışanlarla işsizler, maaşları yüksek olanlarla düşük maaş alanlar, yeni ve eski işyerlerinde çalışanlar, geleceği olan ve olmayan meslekler, vb. arasında derin farklılıklara ve ayrışmalara sebep oluyor. Bu temelde kadınlara, ulusal azınlıkların temsilcilerine, gençliğin önemli gruplarına karşı farklı tutumlar hız kazanıyor. Sonuçta, ücretli işçilerin durumundaki farklılıklar derinleşiyor ve onlar arasındaki rekabet keskinleşiyor. "Kapitalizm", diyor **A.Herrero**, "emekçilerin dayanışmalarını baltalayarak ve ister bir işletme çerçevesinde olsun, isterse aynı işkolu düzeyindeki işletmeler arasında, değişik işkolları ve değişik ülkeler arasında olsun, her yerde rekabet çatışmalarına sokarak, onları bölmektedir."

İşçi sınıfının bölünmesi, seçimlerle ve birçok ulusal sorunla ilgili tutumları koşullandırarak onun değişik gruplarının politik durumuna yansıyor. **B.Ramelson**'un belirttiği gibi, İngiltere'de tutucular kalifiye işçilerin bir bölümünü, eğer daha az ücret alanlara sosyal garantiler sağlanırsa onların da bunlara yardım yapması gerekeceği yolu tehditlerle kendi yanlarına çekiyorlar. Böylelikle emekçiler birbirlerine karşı kışkırtılıyor, büyük burjuvaziye karşı savaştan alıkonuluyor. Ne yazık ki, sol güçlerin bir kesimi de böylesi bir propagandadan etkileniyor.

Burjuvazinin savunucuları, ayrıcalıklı kişilerle halkın diğer kesimleri arasındaki temel farklılıkları örtbas etmeye, emek ve sermaye arasındaki çelişkileri değil, emek dünyasının kendi içindeki sorunları gündeme getirmeye çalışıyorlar. İkiyüzlülükle adalete, dayanışmaya davetiye çıkaran bunlar, emekçileri, sosyal güvenlik harcamalarını karşılamak, tekellerin ödemediği sosyal harcamaları ödemek zorunda bırakıyorlar.

Milyonerlere Emekli Maaşı

Sanayice gelişmiş birçok kapitalist ülkede yürürlükte olan sosyal güvenlik sistemleri emekçilerin önemli kazanımlarındandır. Bununla birlikte, kimi burjuva ve reformist politikologlar, sosyal amaçlı devlet harcamalarını maddi eşitsizliğin giderilmesinin ve gelirlerin yeniden dağılımının köklü bir aracı olarak gösteriyorlar.

T.Schmidt şunları belirtti: "Avusturya'nın ulusal geliri içinde sosyal gereksinimlere ayrılan ödeneklerin payı bugün yüzde 28'dir. Açıkça konuşulacak olursa, bunlara politik tartışmalar sırasında devlet harcamaları denilmesine karşın, bunlar aslında devlet harcaması değildir. Özü bakımından bu para, bütçe yoluyla, birilerinden alınıp başkalarına verilmektedir. Evet, yeniden dağılım yapılıyor, ama sınıflar arasında değil, işçi sınıfı ve marjinal katmanlar arasında oluyor bu."

Burjuvazinin payına düşeni bütçeye yatırması, emekçilerin çetin savaşları sonucu sağlanmıştır. Ancak o, sürekli bir biçimde bu payın azaltılmasına çalışıyor. Özellikle son yıllarda, benzer bir eğilim hız kazanmıştır. Tutucu çevrelerin, devletin daha az karışması belgisi altında izledikleri politikaya, askersel ve yönetsel harcamalar değil, en başta sağlık, eğitim, işsizlik, çocuk yardımları, vb. alanlara ayrılan paralar kurban olmaktadır.

Avusturya'da 'kırmızı kalem' denilen bu politika, 1981-1986 döneminde, 12 en gelişmiş kapitalist ülkede sosyal amaçlı harcamaların yaklaşık 200 milyar dolarlık kesintiye uğramasına yol açmıştır. Böylelikle, emekçilerin yaşam düzeyine ağır darbeler indiriliyor, çünkü sosyal harcamalar onların gelirlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır.

Sempozyumda, tekelci devlet kapitalizmi koşullarında işgücü değerinin artık çoktandır yalnızca ücretler değil, giderek daha büyük ölçüde, sosyal gereksinimler için devlet tarafından ayrılan ödeneklerle belirlendiği belirtildi. Avusturya'da ücretli emekçilerin yaşam boyunca aldıkları gelirler, çocuk paralarından emekli maaşlarına kadar, sosyal yardımların üçte birini oluşturuyor.

Konuşmacılar, sermayenin, parasal ücretleri bile azaltmaksızın işgücünün değerini düşürdüğüne dikkat çektiler. Örneğin İngiltere'de, diyor **B.Ramelson,** enflasyon hızı da dikkate alınarak, ortalama ücretler son beş yıl içinde yaklaşık yüzde 3 oranında artırılmıştır. Ama onların değişik sosyal yardım ve kolaylıklardan, ya da, 'sosyal ücret' diye adlandırılan ödeneklerden oluşan gelirleri çok azalmıştır.

İşgücü değerinin bu yolla azaltılması, burjuvazi için ücretlerden yapılacak doğrudan kesintilere kıyasla çok daha elverişlidir. **T.Schmidt**'in de vurguladığı gibi, "emekçilerin ücretlere karşı tutumu, sosyal harcamalara karşı tutumundan farklıdır. Ücretlerin korunması tüm işgücü için yaşamsal bir davadır ve ödemelerdeki bir kısıtlanma kendiliğinden gelme bir tepkiye neden olur. Oysa, sosyal harcamalar kollektif savaşım hedefi olarak kabul edilmiyor. Burada dağınıklık egemendir. Sosyal güvenlik sisteminin nasıl çökertildiği sıradan insanların gözlerinden kaçıyor ve bu sürece etkin olarak karşı koymak yüksek düzeyde bir politik bilinç gerektiriyor."

Sempozyumda yapılan konuşmalarda, burjuva yığınsal iletişim araçlarının yardımla yaşayanlara 'sosyal asalaklar' yaftasını yakıştırdığı belirtildi. Böylece, bunalımın kurbanlarına kendilerinin işe yaramazlıkları ve faydasızlıkları aşılanıyor. Yurttaşlara ya-

pılan devlet yardımlarına ve devletin sosyal rolüne ilişkin saldırılar yeniden özelleştirme düşüncelerine ve özel sektörün genişlemesine yol açıyor. Örneğin, sağlık ve eğitim alanlarında olduğu gibi, çok sayıda kamu hizmeti yeniden özel sektöre devrediliyor, maliyetleri daha da artıyor ve bunlar, geniş katmaların artık yararlanamadığı alanlara dönüşüyor; bu da, bu alanlardaki eşitsizliği daha da derinleştiriyor.

Devletin işlettiği sosyal hizmetlere yönelik saldırılar, çoğu zaman, işverenlerin vergilerinin azaltılması, böylece, sermaye yatırımları için paranın serbest kalması gereğiyle gerekçelendiriliyor. 'Adil' veriler konulması seçim kampanyalarının, büyük politik çatışmaların en önemli konularından biridir. Vergilerin ağır yükünü kim taşıyor, bunlar nüfusun değişik grupları arasında nasıl dağılıyor? Tartışmalara katılanlar bu konulara büyük bir dikkat ayırdılar.

Z.Zorzovilis'e göre, Yunanistan'da vergilerin yaklaşık yüzde 93'ünü gelir vergisi oluşturuyor. Bunların üçte ikisini, mal ve hizmet fiyatlarına giren ve bunların pahalılaşmasına yol açan dolaylı vergiler oluşturuyor. Toplumun 'alt' katmanlarının verdiği dolaysız vergiler de artıyor. Bu arada, büyük sermaye çevreleri temsilcileri, ne yapıp edip bunları ödememeye çalışıyorlar.

Ülkenin en zengin kişilerinden Vardinoyanis, vergi bildirim listesine, kendisinin 'emekli' olduğunu ve bu yüzden de tek drahmi vergi ödemeyeceğini yazmıştır. Ülkenin ve dünyanın en büyük armatörlerinden biri olan Kristina Onasis, 1986'da tek drahmi vergi ödememiştir. Bu arada, işverenler yatırım yapmak bahanesiyle, devletten büyük yardımlar alıyorlar, ancak bunları spekülasyonlar için kullanıyor, bu paralarla büyük dolaplar çeviriyorlar. Mal ithali ve ihracı alanında çevrilen dolaplarla çok büyük paralar vergiden kaçırılıyor. Sonuçta, büyük sermaye temsilcileri toplam vergi gelirlerinin üçte birini hazineden kaçırıyorlar.

Öteki kapitalist ülkelerde de benzeri bir tablo gözleniyor. 1982'de Brüksel Lambert grubu 3.27 milyar Belçika frangı tutarında kâr elde ettiğini açıklayarak, 1.87 milyar frank vergi ödemiştir. 1985'de bu grubun kârları yaklaşık 8 milyar franga yükselmiş, ancak şirket hemen hemen hiç vergi ödememiştir. 1982-1985 döneminde, Societe Generale'in kârları, altı milyar frankı bularak, dört kat artmıştır. Ancak, bu şirketin aynı dönem içinde ödediği vergiler artmak şöyle dursun, 1 milyardan 0.8 milyar franka inmiştir.

Portekiz'de ise işverenler, yaklaşık 150 milyar eskudo borçlanarak, sosyal güvenlik fonuna vergi ödemeye son vermişlerdir. Bu, tüm devlet sosyal güvenlik bütçesinin yaklaşık üçte birini oluşturuyor.

Hükümetlerin tekellere sundukları 'vergi iadeleri' devlet bütçesindeki girdilerin azalmasına ve devlet harcamalarının karşılanamamasına neden oluyor. Sosyal harcamaları kısan egemen çevreler, askersel ticaretin yararına olan savunma ödeneklerinin indirilmesine yanaşmıyorlar. Böylece, sonuçta 'gelirlerin yeniden dağılımı' yalnızca tek yönde, yani vergi ödeyen yığınların cebinden büyük askersel-sanayi kuruluşlarının kasalarına doğru para akışı yönünde gelişiyor. Genel güvenliği baltalayan silahlanma yarışının barış için taşıdığı tehlikelerle yanyana, ekonominin militaristleştirilmesi sömürünün ve sosyal adaletsizliğin artması için de ek bir faktöre dönüşüyor.

'Dördüncü Dünya'

'Yoksullara-Dördüncü Dünyaya Yardım' örgütü, geçen yılın Ekim ayında, Fran-

sa'da 30.kuruluş yılını kutladı. Fransız Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi, Fransız Komünist Partisi'nin Başkanlık seçimlerindeki adayı A.Lejoinie, bu örgüte gönderdiği bir mesajda şunları yazıyor: "Sizin ve sizin gibi daha birçok kuruluşun eylemleri, asgari yaşam gereksinimlerinden bile yoksun olan milyonlarca insan için gereklidir."

Fransa gibi zengin bir ülkede ne kadar yoksul insan vardır? Açlıktan ve soğuktan kıvranan, her türlü acıyı ve yokluğu sırtında taşıyan, başını sokacak bir çatısı olmayanların sayısı sekiz milyondur. Korkunç durum öylesine geniş boyutlar kazanmıştır ki, Başkan F.Mitterand bile "dördüncü bir dünyanın, yani yoksulluğun ve cahilliğin varlığını... hiçbir şey haklı gösteremez" demek zorunda kalmıştır.

Sempozyuma katılanlar, sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde, toplumun aforoz ettiği ve asgari yaşam koşullarından yoksun olan insanların sayısının hızla arttığını belirttiler. Bu arada 'yeni yoksulluk'un bu ülkeler sosyal yaşamının kronik bir olgusu durumuna geldiğini vurguladılar.

Fransa'da olduğu gibi, İspanya'da da 80'li yıllarda, nüfusun yüzde 22'ni oluşturan sekiz milyon insan sahipsiz kalmıştır. 'Caritas' adındaki Katolik derneğinin açıklamalarına göre, bugün Portekiz ailelerinin yaklaşık üçte biri tamamen yoksulluk ve yaklaşık yüzde 50'si de göreli yoksulluk düzeyinde yaşıyor. Türkiye'de, sağcı Doğru Yol Partisi'nin verilerine göre, on milyon insan yetersiz besleniyor, ailelerin yüzde 30'u yoksulluk koşullarında bir yaşam sürdürüyor. Yunanistan'da, 80'li yılların başlarında işçi ailelerinin yüzde 55'i geçinme düzeyinin altında b.. gelire sahipti.

FAC, İngiltere, İsveç, Danimarka, Belçika ve Finlandiya gibi, piyasa ekonomisinin en başarılı örneği olan ülkelerde bile, 'yeni yoksulluk' kendisini hissettirerek, toplumun önemli kesimlerini kapsamına alıyor. Resmi verilere göre, tüm AET ülkelerinde 40 milyon insan yoksulluk çizgisinin altında bir yaşam sürdürüyor. Yoksulluğun artışını büyük sosyal bir sorun olarak gören Avrupa Toplulukları Komisyonu, bu felaketi denetleme yöntemleri hazırlamak amacıyla özel 'araştırma programları' hazırlamıştır. Birleşik Amerika piskoposlarının 1987'de yayımladıkları "Herkes İçin Ekonomik Eşitlik" başlıklı mektupta şunlar vurgulanıyor: Ülkemizde insanı isyan ettiren bir yoksulluk kol geziyor. Amerika'nın büyük zenginliğine karşın, bugün 33 milyondan fazla Amerikalı yoksulluk içinde yaşıyor ve daha 20-30 milyon kişinin de insanca yaşam koşullarına ihtiyacı vardır. Ama yoksulluk Birleşik Amerika'da azalmıyor, giderek artıyor.

Konuşmasının önemli bir bölümünü konut sorununa ayıran G. van Houten, evsizlerin sayısının artmasına dikkat çekti. Kanada Sosyal Gelişme Kurumu'nun açıklamalarına göre, 1986'da ülkede yaklaşık 100 bin kişinin başını sokacak bir yeri yoktur. Aynı yıl içinde 1 milyondan fazla kişi sayıları 300'ü bulan yoksul barınaklarında ve çorba mutfaklarında parasız yemekten yararlanmıştır. Resmi olarak, 'yoksullar' kategorisindeki insanların sayısı dört milyonu aşıyor. Evsizlik ve açlık sorunu birbiriyle sıkı sıkıya örülüyor. Toronto Konuk Evleri Kurumu'nun açıklamasına göre, evsiz ailelerin sayısı 1985 yılına göre 1986'da yüzde 77 oranında bir artış göstermiştir. Kurumun müdürü bu konuda şöyle diyor: "Parasız yemeğe muhtaç olanların sayısı giderek artıyor, sabit bir evi olmayanların sayısı ise tarihimizde eşi görülmemiş bir düzeye yükselmiştir."

Burjuva sosyologları, çoğu zaman yoksulluğun toplumdaki darkafalıların, 'zayıf'

grupların, 'şanssız' kişilerin bir yazgısı olduğunu, diğerlerinin ise, çağdaş ilerlemenin ürünlerinden yararlandıkları için böyle bir duruma düşmediklerini iddia ediyorlar. Bunlara göre, 'iki kademeli toplum' ya da 'üçte iki toplumu', 'birkaç katmanlı toplum', vb. düşüncelerinde belirtilen sosyal sınırlar tam da buradan geçiyor. Bir yanda refah içinde yaşayan bir 'çoğunluk', diğer yanda yeteneksizliğin, eğitim eksikliğinin, hastalıkların, kişisel başarısızlığının ve talihsizliğinin kurbanı olan, sürünen bir 'azınlık' yer alıyor.

Konuşmacılar, bu görüşlerin gerçeklikten uzak olduğunu belirttiler: Eğitsel düzey gibi kişisel nitelikler kişinin oluşumunda bir rol oynasalar bile, bunlar da, belirleyici ölçüde, toplumsal ve sınıfsal etkenlerle belirleniyorlar. 'Yeni yoksulluk' yalıtlanmış bir olgu değildir, tersine, ücretli emeğin organik bir parçası, kapitalist sömürünün bir sonucudur. Yoksulluk yoksulların hatası değil, adaletsiz toplumsal mekanizmanın değirmeninde öğütülen insanlar için bir felakettir. Ve bu olgular, hiç de Marksist görüşlere sempatizan olarak düşünülemeyecek insanların bile gözünden kaçmıyor. Amerikalı piskoposlar "bunca insanın ve bunca ailenin güvenlikten uzak olan maddi konumu ABD'de yaşamın ekonomik dayanaklarının araştırılmasını gerektiriyor" diye açıklamada bulunuyorlar.

'Yeni yoksulluk' egemen sınıflara egemenliklerini sürdürmek için önemli bir araç olarak hizmet ediyor. İşinden olma ve toplumun en gerilerine düşme, terkedilmişlerin saflarında yer alma korkusu insanları uysallaştırıyor, daha az istemlerde bulunmalarını getiriyor. Böylesi sosyal bir tabakanın varlığı, diğerlerinin de uçuruma bir göz atmalarına yardım ediyor ve onları, işverenlerin sunduğu koşulları kabul etmek zorunda bırakıyor.

İşsiz kalınması, ücretlerin azaltılması, hastalık, piyasa dalgalanmaları, parasal çalkantılar, enflasyon, bankaların iflası, borçların ödenememesi ve daha bir yığın baskı yüzünden maddi gelirlerinden yoksun kalma tehlikesini, güvensizlik duygusunu çok sayıda insan gündelik yaşamlarında hissediyor. İşsiz kalan ve daha sonra da konutundan olan yurttaşların yazgısını ele alan **W.Somerset** şöyle dedi: "Bu kötülüklerin kurbanı olan insanlar, önceleri normal bir yaşam için tüm koşullara sahiptiler. Onlar tüm yaşamları boyunca çalışmışlar, elverişli işler bulmuşlar, konut, hatta bir otomobil sahibi olmuşlardı. Kapitalizmin yeni saldırısı, onları işsiz bırakıp, yaşamak için bu lüks malları elden çıkarmaya zorlayarak, tüm bunlara bir darbede son veriyor."

Sempozyuma katılanların da belirttiği gibi, geçim darlığının ve yoksulluğun doğurduğu sosyal tepkiyi çoğu zaman egemen ve sağcı politik güçler sömürüyor ve bunlar, ileri sürdükleri populist sloganlarıyla, yoksulların hoşnutsuzluğunu onların kendi durumlarının gerçek nedenlerinden uzaklaştırarak, büyük burjuvazinin kabul edebileceği bir kanala yöneltiyorlar. Yitirecek hiçbir şeyi olmayan bu umutsuz insanlar, çoğu kez, neofaşist ve başka aşırı örgütlerce elde ediliyorlar.

Bir Alternatif Var Mı?

Bugün kapitalist ülkelerde görünüşte tüm politik güçler sosyal adaletsizliğe karşı çıkıyorlar. Ama burjuva parti ve akımlarından farklı olarak komünistler, emekçilerin köklü çıkarlarına gerçekten yanıt veren değişiklik programları ileri sürüyorlar.

Kapitalizmde, bu düzenin doğasını değiştirmeden, sosyal adaletsizliğin nedenleri ortadan kaldırılabilir mi? Sempozyuma katılanlar, emekçilerin istemlerinden oluşan bütünsel bir devlet politikasının ancak sosyalizmde olanaklı olduğunu vurguladılar. Ancak, sosyal adaletsizliğin var olan koşullarda ortaya çıkan nedenlerinin hafifletilmesi çabaları da yararsız bir şey olarak ele alınmalıdır. Burada, halk yığınlarının güncel yaşamın iyileştirilmesi söz konusudur. Bundan başka, diyor **A.Almeyda,** kapitalist sömürünün sonuçlarına karşı yürütülen eylemler onun kaynaklarının öğrenilmesine ve bunun da giderek, onun temellerine yönelik bir savaşıma dönüşmesine yol açıyor.

A.Herrero'nun da vurguladığı gibi, işçi sınıfının sosyal adaletsizliğe karşı savaşım yöntemleri, "sosyal öç" politikası yürüten burjuvaziye karşı verilen savaşlarda oluşuyor. Demokrasi güçleri, sermayenin karşıdevrimciliğine karşı koymanın köklü değişiklikler hareketinin yaygınlaştırılmasına, sosyal adaletli bir toplumun, sosyalizmin kurulmasına yardım ettiği gerçeğinden hareket ediyorlar.

Tartışmalarda, işçi harekiti için gerekli olan alternatif ekonomik ve sosyal politikanın değişik yönleri ele alındı.

Yaşam, yığınsal işsizliğe ve onun sonuçlarına karşı savaşımı en önemli görev olarak öne koydu. Birçok komünist parti ve sendika örgütü, istihdam ve yeni işyerleri açılmasıyla ilgili programlar hazırlamış, önerilerde bulunmuştur. FAC komünistleri, bu uygun önerilerin, federal yönetimce olduğu gibi, yerel ve bölgesel yönetimlerce de kabul edilmesi için çaba harcıyorlar. Teknik yeniliklerin ve emek tasarruf eden teknolojilerin uygulanmasına, daha esnek emek örgütlenmesine karşı çıkmayan AKP, niteliksel bir ekonomik yükselişi toplumsal ve kişisel istemlerin daha tam olarak karşılanmasıyla bağlıyor. Ve ekonominin halkın sosyal ve ekolojik gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılması ve bununla ilintilendirilmesi istemi de buradan kaynaklanıyor.

Silahlarda köklü kısıtlamalara gidilmesi ve askersel üretimden barışçıl üretime geçilmesiyle, istihdamın yükselişi için geniş perspektifler açılabilir, devlet ödenekleri sivil üretim sektörlerinin etkin bir biçimde geliştirilmesinde kullanılabilir. Birçok kapitalist ülkede komünistler ve sendikalar da benzeri görüşler ileri sürüyorlar.

Sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde emekçilerin başta gelen istemlerinden biri, ücretlerin tam olarak korunması koşuluyla çalışma sürelerinin azaltılmasına yöneliktir. Bilimsel-teknik devrim ve emek tasarruf eden teknolojilerin ille de yığınsal işten çıkarmalara ve emeğin yoğunlaştırılmasına eşlik etmesi mi gerekiyor? Komünist partiler ve ilerici sendikalar buna hayır yanıtını veriyorlar. Bu devrimin ve bu teknolojilerin diğer emekçilerin iş bulma olanaklarının da genişletilmesine yardım etmesi için, çalışma süresinin azaltılmasına yol açması gerekir diyorlar. Kimi ülkelerde 35 saatlik çalışma haftasından, kimi ülkelerde ise altı saatlik çalışma gününden söz ediliyor. Sempozyuma katılanlar, bu istemin sosyo-ekonomik ilerlemenin bizzat doğası tarafından ortaya çıkarıldığı ve aynı zamanda çok gerçekçi olduğu görüşünde birleştiler.

Komünist partiler, sendikalar ve ilerici güçler kendi alternatif programlarında, işsizliğe karşı ve istihdam olanaklarının genişletilmesi için savaşımı ücretlerin artırılması gibi, başka sosyal sorunların çözümüyle bağlıyorlar. Ama görülüyor ki, bu ken-

diliğinden ve kararlı savaşımlar verilmeden olmayacaktır. Konuşmacıların da vurguladıkları gibi, Fransa, İngiltere, Yunanistan, Portekiz ve FAC'deki eylem deneyimleri, grevlerin emekçi çıkarlarının savunulmasında en etkili araçlar olarak kaldıklarını kanıtlıyor.

Komünist partilerin alternatif politikaları, sendikaların istemleri sosyal güvenlik ve hizmetler sisteminin gelişmesini öngörüyor. Bunların programları emeklilik maaşlarının yükseltilmesini, bunlarla ilgili asgari sınırların belirlenmesini, fiyat artışlarıyla ilgili ek ödemelerin otomatikman yapılmasını, işverenlerin emeklilik fonuna yeni katkılarda bulunmasını, vb. öngörüyor. Aynı zamanda, gençlik, kadınlar, çok çocuklu aileler, sakatlar gibi toplumun değişik gruplarına yapılan yardımların genişletilmesi de söz konusudur. **Z.Zorzovilis**'in de belirttiği gibi, bu toplumun bir sadakası değil, kapitalisterin el koydukları milyonlarca insanın alınterinin ürünlerinin bir kısmının geri verimesidir.

Konut sorunu, kapitalist ülkelerde, özellikle de dar gelirliler için çok keskin bir sorun olmaya devam ediyor. Sağlık sisteminin büyük ölçüde emekçilerin ödedikleri sosyal sigorta primleriyle ayakta durabilmesi adalet midir? Komünistlere göre, burada gelir düzeyinden bağımsız olarak herkesin konut ve sağlık yardımlarından yararlanabilmesi için ana harcamalar devlet ve işverenler üzerinde olmalıdır. Özellikle şimdi, bilimsel-teknik devrim koşullarında, bilim ve eğitimden herkesin eşit düzeyde yararlanmasının yolu da böyle açılmalıdır.

Son yıllarda, komünist partilerin ve sendikaların programlarında, çevrenin korunması istemleri giderek daha büyük bir yer alıyor. Bu alanda da herkes için eşit koşullar oluşturmanın yolu israfsız teknolojilerin uygulanması ve geliştirilmesi devletin ve işverenlerin çevrenin korunması önlemleriyle ilgili harcamalarının arttırılmasından, herkes için temiz ve sağlıklı bir çevrenin sağlanmasından geçiyor.

Aynı zamanda, sosyal adaletsizliğe karşı savaşta kapitalist devletin ne ölçüde kullanılabileceği sorunu üzerinde de duruldu. Söz alanlar, çalışma yasaları da içinde yasaların, vergi, bütçe ve sosyal alanlardaki politakalar yardımıyla somut önlemlerin alınması için baskı yapmanın bütünüyle gerçekçi olduğunu belirttiler. Örneğin, **K.Bloice**'un da vurguladığı gibi, ABD Komünist Partisi, emekçilerin yararlı ve karşılığı ödenen istihdam, toplumun oluşturduğu yaşam düzeyine uygun bir ücret,insana yaraşır ve uygun kiralı konutlar, eğitim ve mesleki yetişme, hastalık ve yaşlılığın getirdiği ekonomik kaygılardan korunma hakkı gibi yasal ve hukuksal güvenceler elde edebileceği görüşündedir. Bu savaş, kapitalist ülkelerde amansızca bastırılan "insan hakları" üstüne burjuva propagandasıyla, işte bu temel üzerinde birleştirilmelidir.

Sempozyuma katılanlar, sosyal önlemler için gerekli harcamaların kaynakları üstüne konuşurken, her şeyden önce tekellerin artan gelirlerine işaret ettiler. Burada, kârlar üzerine konan vergileri artırabilmek için, bunların bir kesiminin sosyal fonlara aktarılması ve böylelikle elde edilen harcamaların emekçilerin gereksinimlerinin karşılanmasına yöneltilmesi söz konusudur. Askersel harcamaların azaltılması, sosyal politakanın finanse edilmesinin önemli bir kaynağıdır.

Günümüzde sosyal adalet için savaş, emekçilerin barışçıl yaşamlarının garanti altına alınmasının ayrılmaz bir parçasıdır. Değişik ülkelerde sendikaların yükselttikle-

ri "Roket değil, İşyeri" belgisi, boşuna emekçilerin istemleri durumuna gelmemiştir. Onlar silah depolarının yok edilmesini, serbest kalan harcamaların sivil üretime aktarılmasını, istihdamın artırılmasını, kapitalist sistemin yaşamın cenderesine ittiği insanlar da içinde, geniş halk yığınlarının sosyal koşullarının iyileştirilmesinin gerçekçi bir yolu olarak görüyorlar. Barış ve silahsızlanma savaşıyla, toplumun ekonomik ve sosyal gelişmesi sorunları arasındaki karşılıklı ilişki komünist partilerin alternatif programlarında ve sendikaların istemlerinde açıkça görülüyor.

Tartışmalarda da belirtildiği gibi, genel sınıfsal çıkarlar tüm grupsal ya da sendikal farklılıklardan üstün olduğu için, alternatif bir ekonomik ve sosyal politika uğruna savaşım eylem birliklerinin sağlanması yolunda geniş perspektifler açıyor. **G.Wahl** ücretlerin, konut, sosyal güvenlik, sağlık ve eğitim konularının somut yanlarının çözümüne yönelimin olağanüstü öneme sahip olduğunu; çünkü bunların, sosyal demokratlarla ve diğer demokratik akım ve hareketlerle işbirliğinin nesnel temelini oluşturduğunu belirtti.

Bu alanda olumlu deneyimlerle birlikte, başarısızlıklar da vardır. "Sosyal partnerlik" ideologlarının etkisinin büyük olduğu, birliğin potansiyel olanaklarının antikomünizmin ağır yükü altında hâlâ ezildiği yerlerde, işçi sınıfının politik güçleri arasındaki işbirliği çok zorlaşıyor Ancak, yığınların sosyal-sınıfsal çatışmalara ve savaş karşıtı eylemlere katılımının giderek artması antitekelci tutumların genişlemesine, eylemlerin pratik olarak uyumlandırılmasına yol açıyor. **P.Marcus**, 1987 başlarında Belçika komünistlerinin, sosyalistlerinin ve Hıristiyan İşçi Hareketi'nin, ülkede artan yoksulluğa karşı, geniş ortak kampanyalar düzenlediklerini belirtti. **G.Kwiatowski** ise, AKP'nin eylem birliği politikasına, birçok durumda sosyal demokratların, Hıristiyan-Demokrat Birlik ve Hıristiyan-Sosyalist Birlik partilerinin sosyal komitelerinde çalışanların, Yeşiller hareketinin ve partisizlerin de katıldıklarını açıkladı. Bir başka olanak da, çalışma hakkının korunması için ortak savaşımda işsizleri birleştirmek ve ücretli işçileri harekete geçirmektir.

Sempozyumda, emekçilerin yalnızca ulusal değil, uluslararası düzeyde de artan dayanışmasının zorunluluğuna değinildi. **R.Samhun** her şeyden önce, yalnızca gelişmekte olan ülkeleri değil, aynı zamanda sanayice gelişmiş kapitalist dünyadaki emekçileri de, işyerlerinden yoksun bırakarak, ya da ücretlerini azaltarak yağmalayan uluslarötesi kuruluşların eylemlerinin bunu gerektirdiğine dikkat çekti. **P.Guyvarch** ise, Dünya Sendikalar Federasyonu'nun, değişik bölgelerdeki eylemler üstüne yaptığı bir çözümlemenin savaşımın en başta ücretlerin artırılması (tüm eylemlerin yüzde 46'sı) ve stihdamın korunması (yüzde 30) üzerine yürütüldüğünü kanıtladığını belirtti. Burada, özellikle, eylemlerin uluslararası düzeyde uyumlaştırılması için geniş alanlar açılıyor. Emekçiler ve bunların sendikaları bu alanda hâlâ sermayenin açıkça gerisinde kalıyorlar, ancak böylesi ortak eylemlerin önemi giderek artacaktır.

Uluslararası dayanışma hareketi sosyal adaletin sağlanması ve güçlendirilmesi, emekçilerin çıkarları ve hakları için savaşımın başarısı açısında başta gelen koşullardan biridir.

LATİN AMERİKA: YENİ DÜŞÜNCE, YENİ OLANAKLAR

Bugün Latin Amerika'da barış güçlerinin analizinde ve eylemlerinde yeni olan nedir? Nükleer-uzay çağının gerçekliklerinin, bu bölgedeki görünümleri nelerdir? Devrimciler bunu nasıl kavrıyorlar, çağdaş koşullarda güvenlikli bir dünya ve sosyal ilerleme için savaşımı nasıl yürütüyorlar? Araştırma grubunun çalışmaları bu sorular üstüneydi. Bu gruba şu kişiler katılıyor: David Moraes (Bolivya), Antonio Granja (Brezilya), Donald Ramotar (Guyana), Randolfo Banegas (Honduras), Sulli Sano (Dominik Cumhuriyeti), J.Arisala (Kolombiya), A.Diaz-Ruiz (Küba), Ornell Urrlola (Panama), J.Campos (Paraguay), Jaime Barrios (Salvador), Orel Viciani (Şili), J.Regato (Ekvador). Raporu, grubun çalışma koordinatörü Francisco Gambos (Kosta Rika) hazırladı.

Sovyet komünistleri, bundan iki yıl önce, SBKP'nin 27. Kongresinde, önümüzdeki dönemde savaşımın, barışı koruyacak yeteneğe sahip bir politikanın nasıl olması etrafında odaklaşacağını belirttiler. Bu soru yalnızca büyük devletleri değil, aynı zamanda tüm halkları, partileri ve hükümetleri de ilgilendiriyor. Çünkü, barış yalnızca ortak çabalarla korunabilir.

Zamanın doğrulamış olduğu bu sonuç, Latin Amerika bağlamında ne anlama geliyor? Bu soruyu yanıtlamak çok önemlidir, çünkü bu konuda kolayca aşırılığa kayılabilir. Nükleer tehlikenin evrensel niteliğinin dikkate alınmadığı durumlarda, barışı koruma sorumluluğundan uzaklaşma gibi bir çaba ortaya çıkabilir. Ve tersine, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin saldırılarına ve baskısına karşı halkın çıkarları için devrimci savaştan, bu savaşın her biçiminin gerginlik yaratacağı, dünya barışını tehdit edeceği savı haklı gösterilerek vazgeçilebilir. Böylesi bir durum ise "Pax Amerika'nın (yahut Ortadoğu'daki benzeriyle Camp David ruhunda bir "barış"ın) onay lanmasına yol açabilir. Bu ise, emperyalist sömürü ve müdahaleyi kolaylaştırıyor, sonuçta, komünist partilerin devrimci niteliğinin ve onların yığınlar arasında etkisinin zayıflamasına götürüyor.

Latin Amerika'da ve Karaip bölgesinde emperyalist egemenlik en saldırgan biçimlerde kendisini gösterdiği için emperyalizmin zorbalığına karşı sosyal ilerleme için savaşım ile barış için savaşım arasındaki akıllıca bir denge, her iki yöndeki savaşımın başarısı için zorunlu bir koşuldur. Komünistler, barış için çaba harcayan diğer demokratik ve devrimci hareketlerin temsilcileri bu sorunlarla her gün karşı karşıya geliyorlar.

Latin Amerika ülkelerinin emperyalizmle ekonomik ve politik ilişkileri -bağımsızlık ve egemenlik ilişkileri- çok değişik biçimlerde ortaya çıkan bir bunalım içindedir. Emperyalizm bu durumdan kurtulmak için ısrarla yeni globalizm politikasını uygulamaya çalışıyor; ekonomik, politik, kültürel ve askersel alanlarda ülkelerin içişlerine karışıyor, kendi iradesine bağlı olan hükümetlere, adına "Ulusal Güvenlik"(1) denilen karaünlü doktrini bir yaşam normu olarak kabul ettirmek için elinden geleni yapıyor. Kasım 1987'de Mar del Plata'da (Arjantin) yapılan silahlı kuvvetler temsilcilerinin 17. bölgesel konferansında bu bir kez daha kanıtlandı.

ABD'nin küçük Grenada'ya karşı canice saldırısı, Küba'ya yönelik sürekli baskı ve tehditleri, paralı askerlerin Nikaragua'ya saldırısı ve bu ülkeye karşı uyguladığı ekonomik baskı önlemleri, Salvador'un barbarca işgali, tüm bunlar onun aşırı saldırganlık politikasının kanıtlarıdır. Panama topraklarındaki 13 askeri üs varlığını sürdürüyor. Bunlar, Panama'nın olduğu gibi diğer devletlerin de içişlerine karışmada bir atlama tahtasıdır. Ayrıca, Torrijos-Carter arasında imzalanan anlaşmanın(2) uygulanması da engellenmek istenmektedir. ABD'nin savaş gemileri, Karaip denizi ve Pasifik okyanusundan ayrılmıyorlar. Honduras'ın büyük bir askeri üsse dönüştürülmesi, gelecekteki bir işgal hareketine hazırlıktır. Amerikan askerlerinin esrar kaçakçılarıyla savaşmak gerekçesiyle Bolivya'ya, sivil tesisler kurma bahanesiyle Ekvador'a ve Kosta Rika'ya gönderilmesi (güçlü halk hareketi karşısında ABD, askerlerini Bolivya ve Ekvador'dan çekmek zorunda kalmıştır) aynı amaçlara hizmet ediyordu.

Ama aynı zamanda, halkların anakarada var olan ilişkiler sistemine karşı direnişinde yeni yönler ortaya çıkıyor ve bunlar genişliyor. ABD'nin denetlediği uluslararası mali kuruluşların ekonomik önlemlerine karşı tepki giderek daha büyüyor. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası,Latin Amerika ülkelerinin borçlarını ödeyebilmesini sağlamak için (bu borçların ödenmesi adeta olanaksızdır), bölgedeki devletlerin egemen çevrelerine baskı yapıyor, onları emekçilerin razı olmadıkları önlemler almaya zorluyorlar. Halk yığınlarının savaşımın aktifleşmesiyle birlikte, etkin burjuva çevrelerinde ve hatta bunların çıkarlarını temsil eden hükümetlerde hoşnutsuzluk giderek artıyor. Bu da, emperyalizm ile bağımlı ülkeler arasındaki çelişkilerin keskinleştiğini kanıtlıyor.

Gerçekler böyledir ve Komünistler, bunlardan hareketle barış savaşımını sürdürüyor, yeni düşüncenin Latin Amerika bağlamındaki somut anlamını anlatıyorlar. Birkaç örnek verelim:

— Fidel Castro, *dış borçlar sorununun çözümü* için cesur girişimlerde bulundu. Bunlar aynı zamanda barış davasına da bir katkıdır. Yalnızca işçilerin, köylülerin, devrimci hareketlerin değil, aynı zamanda burjuvazinin bir kesiminin ve birçok hükümetin de bayrağını yükseltti. Küba lideri, kredi veren ülkelerin dış borçların ödenmesini finanse etmeleri için, kendi ülkelerinin savunma harcamalarında yüzde 10-12 oranında bir indirim yapmaları önerisinde bulundu. Bu yolla, silahsızlanma sorunları "Üçüncü Dünya" ülkelerinin ekonomik sorunlarının çözümüyle bağlanmış olu-

(1) Burada, emperyalizmin, orduları dış saldırı karşısında ülkenin egemenliğini korumaya değil, "iç düşmana" karşı (devrimci, demokratik hareketlere, işçi sınıfının eylemlerine karşı) savaşmaya zorlayan askeri politik doktrini söz konusudur.

(2) Bu anlaşma 1977'de imzalandı ve Panama'nın, 1999 sonuna doğru kanal bölgesinde hukuksal açıdan tam yetki sahibi olmasını öngörmektedir. (Derginin notu)

yor. Bu, patlamaya oldukça hazır durumdan çıkış açısından mantıklı ve pratik bir yöntemdir.

— Kosta Rika Başkanı Oscar Arias'ın girişimi sonucu Ağustos 1987'de biraraya gelen beş Orta Amerika ülkesi yöneticisi *Orta Amerika'da Barışın Sağlanmasıyla İlgili Guatemala Uyum Anlaşmalarını*[3] imzaladılar. Onlar, bölgedeki çatışmalara görüşmeler yoluyla çözüm bulunmasını amaçlayan Contadora Grubu'nun (Meksika, Panama, Kolombiya ve Venezüella) ve Destek Grubu'nun (Peru, Brezilya, Uruguay ve Arjantin) eylemleri de içinde, Latin Amerika ve tüm dünya barışçı güçlerinin değişik biçimlerde kendini gösteren kaygılarına böyle yanıt verdiler.

Komünist partiler ve bölgedeki diğer demokratik, devrimci güçler bizimle dayanışma içindedirler. Birincisi, biz bu grupların ortaya çıkmasının ve bunların eylemlerinin Orta Amerika'daki halklar ile Reagan politikası arasındaki ciddi çelişkilerin varlığını yansıtacağını göz önünde bulunduruyoruz. İkincisi, çok sayıda hükümet ve burjuva çevrelerinin, Latin Amerika'nın merkezinde çok daha büyük boyutta yeni bir "Vietnam"ın ortaya çıkmasından endişe duydukları açıkça görülüyor.

— *Sandinist devriminin* yöneticileri, emperyalist saldırıya karşı koyan Nikaragua halkıyla birlikte, Latin Amerikalıların "yeni düşünce" olarak kabul ettikleri politik bir olgunluk ve esneklik gösteriyorlar. Sandinistler egemen gelişme, özgür ve adaletli bir toplum kurma hakkını yiğitçe ve etkin bir biçimde savunuyorlar. Bununla birlikte, barış istemini de ardıcıl ve açık bir biçimde ortaya koyuyorlar. Onların politik çizgisi büyük bir sempati uyandırıyor, kendileriyle diğer ülke halkları, hükümetleri ve politik partileri arasında dayanışmanın güçlenmesine yardım ediyor. Hatta Washington'un açtığı karalama kampanyası bile anlaşmazlığın görüşmeler yoluyla çözülmesini, Nikaragua halkının geleceğini özgürce tayin etmesini isteyen güçlerin geniş cephesini sarsmayı başaramadı. Sandinistlerin barışçıl tutumu ve iradesi böylesi bir cephenin kurulmasına yardım ederken, ABD yöneticileri kendi tutumlarıyla politik yalıtlanmalarını daha da yaygınlaştırıyorlar.

— Farabundo Marti Ulusal Kurtuluş Cephesi ve Devrimci Demokratik Cephe'de birleşen *Salvador devrimcileri* ulusal barış yolunda ilerliyorlar ve politik diyalogun, Duarte diktatörlüğüyle görüşmelerin ilerlemesi için gerekli olan her şeyi yapıyorlar. Yedi yıldır savaş alanlarında bulunan onlar, anlaşmazlığa adil bir çözüm getirecek diyalog yönünde çaba harcıyorlar. Salvador Komünist Partisi'nin Araştırma Grubundaki temcilcisi devrimcilerin kendi temel amaçlarının diyalektiğinin bilincinde olduklarını belirtiyor ve şöyle diyor: "Bizim bakış açımıza göre, demokrasi ile devrim arasında, devrim ile antiemperyalist çizgi arasında ve devrimci halk savaşı ile bizim amaçladığımız barış arasında kopmaz ilişkiler vardır... Barışın sağlanması bölgede yumuşamaya, Orta Amerika devletleri arasında barış içinde yanyana yaşama ilkeleri ve pratiğinin formüle edilmesine olağanüstü elverişli katkılarda bulunacaktır."

— Uzun yıllardan beri askeri rejime karşı savaş yürüten *Guatemala Ulusal Dev-*

(3) Bunlar "Esquipulas-2" diye biliniyor ve başka şeylerin yanısıra, askeri eylemlere 90 günlük bir süre içinde son verilmesini, komşu ve diğer ülkelerin hükümetlerince düzensiz güçlere yapılan yardımların kesilmesini, her ülkede ulusal uzlaşma amacıyla diyalog kurulmasını, genel af çıkarılmasını, olağanüstü durumların, yani sıkıyönetimlerin kaldırılmasını, özgürlüklerin yerleşmesini, bu anlaşmaların uygulanmasını denetlemekle ilgili komisyonlar kurulmasını, özgür seçimler ve demokratik reformlar yapılmasını öngörüyor.

rimci Birliği (GUDB) de benzeri bir tutum içindedir. GUDB'nin diyalogla ilgili sorumlu politikasını, örgütün, Vinisio Serezo'nun Başkan seçildiği 1986 dönemindeki bildirileri de kanıtlıyor. Doğal olarak bu bildirilerde, aynı zamanda, "gerçek demokrasi yolunu açmak için asgari istemler ve adımlar"dan da söz edilmektedir.

Ancak anakarada, komünistler ve diğer demokratik çevrelerin gösterdiği barış iradesinin ciddi sınavlardan geçtiği ülkeler de vardır. Kolombiya bu ülkelerden biridir. Başkaldıran örgütlerin çoğunluğu ile hükümet arasında 1984 yılında imzalanan anlaşmadan sonra bu ülkede yüzlerce komünist ve başka ilerici siyasi önder öldürüldü. Sol güçler koalisyonu Yurtsever Bağlaşma'nın Başkanı ve Yüksek Mahkeme eski üyesi Jaime Pardo Leal'ın 1987 sonunda öldürülmesinden sonra, halk hareketi büyük kayıplara uğradı. Aşırı sağcı yarı-askersel gruplarla sarmaşan ve aynı zamanda uyuşturucu ticaretiyle bağlı olan militaristlerin provokasyonları gerçek bir barbarlık halini aldı.

Yaşama hakkı, baskılara son verilmesi, demokrasinin güçlenmesi, ülkede köklü sosyo-ekonomik ve politik dönüşümlere gidilmesi için savaşan Kolombiya'lı komünistler ve bunların politik bağlaşıkları, halkın kutsal çıkarlarını savunmaya ve bu amaçları barışçıl bir ortamda eide etmek için tüm olanakları kullanmaya kararlı olduklarını belirtiyorlar.

Faşist diktatörlük koşullarında eylem yürüten Şili Komünist Partisi Pinochet kliğinin alaşağı edilmesi için güç kullanılması sorununa ölçülü bir yaklaşım gösteriyor. Şili Komünist Partisi'nin görüşü şöyledir: "Çoğu zaman durum, sözde, bizim aktif olarak politikanın askerselleştirilmesini ve diktatörlüğün silah zoruyla yenilmesini, genel silahlı bir savaşımın yaygınlaştırılmasını istediğimiz ve şimdiki durumdan politik bir çıkışa karşı olduğumuz biçiminde ele alınıyor. Eğer böyle olsaydı, biz bunu açıkça söylerdik. Biz, politik bir çözüme taraftarız ve kurumlaşmış faşist sistemin olanaklı tek bir temelde, yığınların birliği ve savaşımı temelinde yıkılmasına çalışıyoruz. Zor kullanma, gerçek biçimleriyle, diktatörlüğün eylemlerinden kaynaklanıyor ve yalnızca da onun yıkılmasıyla son bulabilir."

Son yıllarda halk yığınlarının eylemlerinde anti-militarist eğilimlerin arttığı gözleniyor. Örneğin Arjantin'de Başkan R. Alfonsin'in anayasal hükümetinin ilk döneminde gerici militaristlere karşı yürütülen protesto kampanyaları, ağır suçlar işleyen birçok rütbeli subayın mahkemeye verilmesine ve yargılanmasına yol açtı. Bu eğilimin aktifleşmesi bölgede barış hareketinin güçlenmesine yardım etti.(4)

Ama bundan iki yıl önce "Demokrasi, Bütünleşme ve Latin Amerika ile Karaip Bölgesinin Kurtuluşu İçin Askerler Örgütü"nün kurulması, ordu içindeki bir başka kesimin çağımızın gerçekliklerini kavramasına yardım etti. Ve bu çaba, bir bakıma, tüm insanlığın yazgısıyla ilgili sorumluluğu yurtseverlik gelenekleriyle ve ulusal bağımsızlık ruhuyla bütünleştiriyor. Onlar, nükleer silahsız bir dünyadan yana olmaya ve her türlü askeri bloklara katılıma karşı çıkıyorlar. Ama bu örgütlerin belgelerinin de kanıtladığı gibi , onlar daha da ileri gidiyor, emperyalizmin askersel ve politik müdahalelerini yeriyor ve kendi ülkelerinde gerçek bir halk demokrasisinin, halklar

(4) Son dönemde, Arjantin yöneticileri, ordunun başındakilerle yaptıkları görüşmelerden sonra, kanlı cinayetlere karışmakla suçlanan yüzlerce subayın aklanmasını öngören yasaları kabul ettiler. Bu da, ülkede politik istikrarsızlığın artmasının nedenlerinden biri oldu.

arasında güven ve dayanışmanın kurulması çağrısında bulunuyorlar. Ve bu askerlerin birçok milletvekilinin, bilim ve kültür alanında çalışanların, kilise temsilcilerinin bilincindeki ve eylemlerindeki bu yeni öğeler, bugün Rio Grande nehrinin güneyindeki barış hareketini daha da zenginleştiriyor.

Yukarıda söylenenler, kuşkusuz bu sürecin geleneksel katılımcılarının öneminin küçümsenmesi anlamına gelmiyor. Onlar aynı zamanda, kendi geniş demokratik kuruluşlarının (sendika, kadın, gençlik, öğrenci ve elbette barış örgütlerinin) eylemlerinin amaç ve biçimlerini de değiştirmişlerdir.

Mayıs 1987'de Ekvador'da, Latin Amerika barış komiteleri konferansı yapıldı. Konferansta, barış hareketlerinin bugünkü durumu, halkların karşı karşıya geldikleri sorunlar, Nikaragua'ya yönelik saldırganlık politikası ve bu politikanın tüm Orta Amerika için taşıdığı tehlikeler, emperyalizmin değişik ülkelerdeki askersel varlığı, dış borçlar trajedisi, IMF'nin yıkıcı diktası ve insan haklarının çiğnenmesi gibi konular ele alındı. Şili ve Paraguay yurtseverleri ve demokratlarıyla dayanışma hareketinin güçlendirilmesi üstüne özel bir karar alındı.

Yeni düşüncenin şu öğesini de belirtmeden geçemeyiz: Ulusal çıkarların ve genel barış ülkülerinin egemenlik ve iyi komşuluk ilkelerinin savunulmasında *uluslar ve bölgeler arasındaki, şu veya bu ülkenin güvenliği ile ulus lararası barış ve güvenlik sisteminin bölünmezliği arasındaki ilişkiler,* bugün her zamankinden çok daha açık bir biçimde kendini gösteriyor. Bundan dolayı, İngiltere'nin nükleer bir üs haline getirdiği Malvin adaları üzerinde egemenliğini yeniden sağlamak için Arjantin halkının verdiği savaşım, aynı zamanda, bu adaları ve genel olarak Güney Atlantiği bir barış bölgesine dönüştürmek için de verilen bir savaştır. Brezilya yönetimi ve halkı da bu doğrultuda çaba sarfediyor. Güney Atlantiği askerden arınmış bir bölge olarak görme istemi Birleşmiş Milletler Örgütü (BMÖ) Genel Kurulu'nun 42. oturumunda alınan kararlarda da yankısını bulduğu gibi, dünya topluluğunun isteği olmuştur.

Kimilerine göre Latin Amerika'daki barış eylemlerinin gücü, Avrupa'ya göre daha zayıftır. Ancak böyle bir karşılaştırma doğru değildir: Barış savaşının ve dolayısıyla dünyanın değişik bölgelerindeki barış hareketlerinin kendine özgü çizgileri vardır. Kuşkusuz anakaramızda eylemde bulunan barış güçleri, kendi somut-tarihsel olanaklarından hareket ederek, bu özgünlüğün korunmasına değerli katkılarda bulunuyorlar.

Komünist partiler ve diğer devrimci hareketler, antiemperyalist savaşımı uzun bir dönemdir yürüttükleri, gerici çevrelerin baskı ve tehditlerine boyun eğmeyerek bu savaşımın ön sıralarında yer aldıkları için, barış taraftarları arasında seçkin bir yere sahiptirler ve bunların büyük bir saygınlığı vardır. Örneğin Küba Komünist Partisi (KKP) temsilcisi, Küba komünistleri için barış savaşımının emperyalizm karşısında geri çekilmek ya da onun saldırı ve diktasına direnmeyi zayıflatmak anlamına gelmediğini belirtti ve şunları söyledi: "Tersine, konumlarımızın güçlendirilmesi ve anakaradaki devrimci hareketin ilerlemesi emperyalizmin iddialarını frenliyor, aynı zamanda barışa da katkıda bulunuyor. Biz inanıyoruz ki, Küba'nın politik, ekonomik ve ideolojik bakımdan en başta da, sosyalist topluluğun yardımlarıyla kendi savunmasını açısından daha da güçlenmesi ABD emperyalizminin önceden kestirilemeye-

cek sonuçlara yol açabilecek, doğrudan askersel bir saldırısının önlenmesine yardım edecektir.''

Bolivya Komünist Partisi temsilcisinin kanısına göre, Latin Amerika'nın barış için, savaşa ve saldırganlığa karşı verdiği savaşımın, aynı zamanda yoksulluğa, ekonomik geriliğe, açlığa ve diğer sosyal felaketlere karşı da bir savaş olduğunun komünist partilerin propaganda çalışmalarında, daha geniş ölçüde yansıtılması gerekiyor. Bu aynı zamanda, demokrasi, sosyal adalet ve ulusal kurtuluş için, sömürünün yok edilmesi, insana yaraşır koşullarda yaşamak hakkı için verilen bir savaştır. Son olarak, insan varlığını sürdürme ve güvenlik, dış borçların ödenmesine direnmekle ve yeni bir uluslararası ekonomik düzen kurulması istemiyle de sağlanıyor.

Böylece, Latin Amerika'da barışın korunması ve sosyal ilerleme görevlerinin, diyalektik bir biçimde birbirine bağlanması eğilimi kendini gösteriyor ve giderek güçleniyor. Devrimciler, savaş alanında olsalar bile, savaşsız bir dünya konseptinin hazırlanması gereğine giderek daha sıkça başvuruyorlar.

Tarihin de kanıtladığı gibi, sosyo-ekonomik bunalımlar ve diğer nesnel faktörler kendiliğinden devrimci değişikliklere ve barışın güçlenmesine yol açmıyor. Burada, *öznel faktörler* yığınların hoşnutsuzluk durumundan, kendi gerçek çıkarları için savaşa hazır olmaya yükselmesinde aktif, dinamik ve belirleyici bir rol oynuyorlar. Ama ne yazık ki, anakaranın birçok ülkesinde, en başta da Karaip bölgesinde öznel faktörler, yani devrimci demokratik güçlerin etkinliği hâlâ yetersizdir. Diğer olumsuz bir olgu da, sol güçler arasında birliğin henüz sağlanamamış olmasıdır. Bu, birçok ilerici sürecin gelişmesini engellemeye devam ediyor. Bundan dolayı, komünistlerin yaygınlaştırdıkları, dış borçların ödenmemesi ve yeni bir uluslararası ekonomik düzenin kurulması görüşleri, barış davasına olduğu gibi, gezegenimizin bu kesiminde güçlü antiemperyalist bir cephenin kurulmasına da hizmet ediyor.

Anakaranızda, halkların özgürce seçme ve tehlikelerden ve dayatmalardan uzak bir gelişme hakkı sayesinde barışın yerleştiğini kavrayan hükümetlerin ve sosyal güçlerin sayısı giderek artıyor. Öteden beri (örneğin Avrupa'da), Latin Amerikalıları yalnızca güvenlik ve egemenliğin askersel-politik yanlarının rahatsız ettiği sanılıyordu. Ama bundan on yıl önce Fidel Castro, baskı ve tehditlerden uzak bir ortamda ekonomik gelişme sorununu ileri sürdü ve bunun anlamı da, sorunun bir bütün olarak uluslararası güvenliğin tüm yanlarıyla birlikte ele alınmasıydı. Ve bugün böylesi bir analizin özü ve uzak görüşlülüğü, devrimciler için olduğu gibi, gerçekçi düşünen politikacılar ve birçok Latin Amerika ülkesi yöneticisi için de çok açıktır.

Ülkelerimizin bağımsızlığı ve güvenliğinin savunulması ve yaşamın korunmasında, etkinlikleriyle çevreye onarılmaz yaralar açan uluslarötesi tekellere karşı savaşım da büyük bir önem kazanıyor. Bugünkü ekolojik durum, bu sorunda devrimci ve demokratik örgütlerden daha aktif bir eylem gerektiriyor.

Devrimci güçlerin potansiyeli her geçen gün artıyor. Emperyalizmin giderek toplumun daha geniş kesimlerini etkileyen saldırı ve talan politikası değişik barış gruplarını birliğe zorluyor. Egemenlik sistemindeki bunalım, demokrasi ve uluslararası ekonomik ilişkilerin yeniden yapılandırılması için içişlere müdahaleye, mali baskıya, ticari ayrımcılığa karşı, bağımsızlık ve barış için savaşımda birliğin sağlanması yönünde yeni yollar ve perspektifler açıyor. Komünistler, evrensel güvenlik konseptinin halkların özgürce gelişmesinin ardıcıl bir biçimde savunulmasıyla uyumlaştırılması,

çatışmaların giderilmesinde barışçıl araçların kullanılması ve diyalog yöntemlerinin emperyalizm ve oligarşinin saldırganlığına karşı direnişte güç kullanmaya hazır olmakla karşı karşıya getirilmemesi için, devrimci atılımlarını politik sorumluluk duygusuyla kaynaştırıyorlar.

Nükleer ve her tür silahdan arınmış bir dünya uğrunda savaşımın çok büyük güçlüklerle karşı karşıya bulunduğunu biliyoruz. Bu, bizim özeleştirel olmamızı gerektiriyor; barış hareketlerinin genişlemesi ve derinleşmesinde kullanılmamış olan olanakları ortaya çıkarmamız görevini öne koyuyor. Bundan dolayı, ***Latin Amerika'da yeni politik düşüncenin ve yeni eylemlerin yaygınlaştırılması bugün komünistlerin ve diğer devrimci-demokratik çevrelerin en fazla sorumluluk gerektiren bir misyonu olarak ortaya çıkıyor.***

ÖZYÖNETİM YOLUYLA BUNALIMIN ÜSTESİNDEN NASIL GELİNEBİLİR?

Yugoslav Gazetecilerle Bir Diyalog

Yugoslavya'nın önünde önemli olaylar var: Komünistler Birliği'nin konferansı ve 1990 yılında yapılacak olan 14. Parti Kongresi. WMR, haftalık Komunist dergisi başredaktör yardımcısı Borislav Vucetic ve Borba gazetesi dış politika yazarlarından Dragan Vukcevic'e bu forumların hazırlanma ortamı ve Yugoslavya'da basının rolü üzerine sorular yöneltti.

❑ 29 Şubat-1 Mart tarihleri arasında Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nin 13. Plenum toplantısı yapıldı. Plenumda hangi konular tartışıldı ve basında bu nasıl ele alındı?

Borislav Vucetic: Önce plenum toplantısının açık yapıldığını, halkın tüm tartışmaları izlemiş olduğunu, toplantının televizyona alındığını belirteyim. Merkez Komitesi'nin çalışmalarının temel yanları ve çalışmalarını daha etkin bir biçimde yürütebilmesi için atılacak adımlar konusundaki tartışmalarda gerek plenuma katılanlar, gerekse Parti basını birçok eleştiri yöneltti. Parti organlarının toplantılarında var olan sorunlar hakkında uzun-uzadıya konuşulması, ama bu sorunların çözümünden sorumlu olanların açıklanmaması şeklinde, geçmişte var olan uygulamalardan artık vazgeçilmiş olduğunu sanıyorum. Canalıcı sorunların ivedilikle çözüme kavuşturulmasını engelleyenler hakkında açıkça konuşmanın zamanı gelmiştir.

Dragan Vukcevic: Dinamik ve değişen bir toplumda yaşıyoruz. İlerlememizi engelleyen şeylere artık izin veremeyiz. Şimdi Yugoslavya'da geniş ölçekli bir toplumsal ve ekonomik değişim programı hazırlanıyor. Ancak şunu da kabul ediyoruz ki, amaçlarımıza ulaşmak için çaba harcarken, ülkemizin durumu açısından tipik olan bunalım gelişmelerine karşı da sistemli bir şekilde mücadele etmemiz gerekiyor.

Borislav Vucetic: Plenum toplantısını basının ele alış biçimine gelince, çok değişik yaklaşımlar uygulandı. Örneğin, Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nden yoldaşlarla görüşmeler yaptıktan sonra, **Komunist** dergisinin, toplantı raporunu tam metin olarak basmasının hiç de gerekli olmadığı görüşüne vardık. Tartışılan sorunlar üzerine kendi eleştirel değerlendirmemizi yapacaktık, özellikle önemli olan konuları seçecektik ki okuyucularımız temel konularda daha geniş enformasyon alabilsinler. Burada "daha geniş" sözü "sıkıcı" anlamına gelmiyor. Bugün artık sıkıcı uzunluktaki makalelerin modası geçti. Bu tip makaleler üretici değil, çünkü çok fazla zaman ve yer işgal ediyorlar. Popülarite kaybına yol açıyorlar. Okuyucuları, dergilerinin kendilerine açık ve özlü makalelerle anında, tam doğru ve gerçek bilgi verme-

sini istiyorlar. Öyle ki, bunları okuyan herhangi biri şu ya da bu sorun hakkında bir görüş sahibi olabilsin.

Dragan Vukcevic: Yugoslavya'da (öteki sosyalist ülkelerde de) gazeteciler hala mesleki dogmatizmin yarattığı birçok engelin sıkıntısını çekiyorlar. Bu dogmatizm geçmişte, parti organlarının toplantıları ve kararları hakkında önceden hazırlanmış materyallerin yayınlanması biçiminde yaygın bir uygulamayla besleniyordu. Kişinin kendi görüşlerini belirtme olanakları sınırlandırılmıştı. Ama gazeteci aldığı her haberi sadece ileten bir teknisyen değildir. Gazeteci, kendi görüşleri ve bakış açısıyla yaratıcı bir iş yapmaktadır. Kendi önerileri ve eleştirileriyle katkılarda bulunabilir.

Politik kararlar elbette çok önemlidir. Ama bu, bizim onları sonul gerçek olarak göreceğimiz, ya da, ilelebet geçerli sayacağımız anlamına gelmiyor. Kararların değiştirilmek, iptal edilmek zorunda kalındığı ve hataların düzeltildiği durumlara ilişkin bir dizi örnek verilebilir. Sanırım, eğer başlangıçta yapıcı ve aynı zamanda eleştirel bir yaklaşım içinde olsa idik, bu bizim yararımıza olacaktı.

Borislav Vucetic: Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nin partinin çalışmalarının basına yansıtılması konusunda sorumlu ve eleştirel bir yaklaşımı anlayışla karşıladığını ve desteklediğini vurgulamak istiyorum. Konumu ne olursa olsun, hiç kimsenin eleştiriden uzak tutulmaması partinin yönetici organları için ilkesel bir konudur.Bir gazeteci tartışma götürmez olgulardan ve inandırıcı argümanlardan hareket ettiği sürece açık davranabilir. Borba gazetesindeki meslekdaşlarım da böyle yapıyorlar. Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Başkan yardımcısı iken Agrocommerce işletmesini de içeren büyük bir mali skandala karıştığı ortaya çıkan Hamdiya Pozderac'a karşı ilk kararlı tutum alanlar onlar olmuştu.(1)

Dragan Vukcevic: Evet bu zorlu bir mücadeleydi. Bu sadece bir üst düzey hükümet yetkilisinin ahlakdışı bir tutumuyla ilgili bir durum değildi. Bir noktayı hatırlatayım. Bizim yasalarımıza göre, Pozderac bu Mayıs ayında Kollektif Başkanlığa gelecekti. Burada belli bir kişiye saldırı yöneltme söz konusu değildir. Onunla kişisel olarak mücadele etmiyoruz. Belli üst düzey yöneticilerin kendi konumları ve ayrıcalıklarını kötüye kullanarak toplumun ve devletin sırtından zengin olma koşullarına karşı mücadele ediyoruz.

Ülkeyi İleri Götürecek Yeni Görüşlere ve Yeni İnsanlara İhtiyacımız Var

— Şimdi Yugoslavya basınında güç kazanan yeni yaklaşım, plenum toplantısının basında verilmesini nasıl etkiledi? *Komunist* ve *Borba* toplantıda dile getirilen hangi konulara ağırlık verdiler?

Borislav Vucetic: Gerek toplantıya katılanların konuşmalarında, gerekse yazarlarımızın parti forumunun çalışması üzerine yazdıkları yorumlarda eleştirel bir ton egemendi. Örneğin, ***Komunist*** Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi üyesi

(1) Federal Yürütme Konseyi'nin Federal Meclis'e sunduğu rapora göre Agrocommerce, karşılıksız çek vermek de dahil, bazı yasadışı mali işlere karışmıştı. Bu işlerin içindeki kişiler yasadışı yollarla kendilerine kazanç sağladılar. Sonuçta, Agrocommerce'nin ekonomik çalışması durduruldu, kredi verenler kayba uğradı ve Yugoslavya'nın uluslararası saygınlığı zedelendi. (Derginin notu)

Vinko Hafner'in konuşmasını yayınladı. Vinko Hafner konuşmasında, Merkez Komitesi Prezidyumunun bileşiminde değişiklik yapılması gerektiğini belirtmişti. Hafner'in görüşüne göre, Merkez Komitesi Prezidyumu günün taleplerini karşılamıyordu. Bu görüş Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi üyesi Marko Orlandic tarafından da dile getirildi. Marco Orlandic personel ve kadro konusunun, Komünistler Birliği ve partinin tüm organları için şimdi kilit bir sorun olduğunu belirtmişti.

Bir bütün olarak plenum toplantısının başmakalelerdeki değerlendirilmesine gelince, en başta tartışmanın çok genel olup, somut bir nitelik taşımamasından ve keskin güncel konuların üzerini örtme girişiminden duyulan memnuniyetsizliği dile getirenlere değinmek istiyorum.

Dragan Vukcevic: Meslekdaşımın değindiği sorunlar üzerine daha ayrıntılı olarak durmak istiyorum. Başından beri, Yugoslavya'nın sağlıklı, ilerici güçlerinin ne partinin toplumdaki öncü rolünü, ne de devrimci kazanımlarımızı sorgulamadıklarını vurgulamak isterim. Partinin prestij ve etkisinin ardında yatan budur. Öte yandan yaygın bir görüş de, Komünistler Birliği ülkeyi yönetmeye devam edecekse, partinin personel konularında değişiklik yapılması gerektiğidir.

Açık konuşursak, görevlerinde 20 ya da 30 yıldan fazla kalan üst düzey yetkililer konusunda başka birçok insan gibi, ben de olumlu düşünmüyorum. Bence, eski davranışlara ve eski düşünceye uzun süre alışmış olanlar yeni taleplere uygun davranamazlar. Bunların yeni görüşleri ve yeni çalışma ilkelerini kabul etmeleri, bunlara yanıt vermeleri zordur.

Şimdi Yugoslavya'da -Yugoslavya Komünistler Birliği Merkez Komitesi'nden, parti ve devlet yapısının en alt düzeyindeki ögelere kadar- yönetici personel sayısını azaltmak için büyük çaba harcanıyor. Küçük bir ülke olan Yugoslavya'da -ve çok daha ileri ve güçlü ekonomilerde de- ulusal ekonomi bürokratları, yararlı bir iş yapmayan insanları yetiştirip besleyemez ve beslememelidir. *Borba*'nın işyerinde bir sertifika kampanyası başlattık. Gerekleri yerine getirmeyen gazetecilere başka bir işe geçmeleri tavsiye ediliyor.

Bir başka önemli nokta daha var: Sanırım, eğer Komünistler Birliği'nde ve özellikle yönetiminde ideolojik ve politik birlik daha sağlam olsaydı, Yugoslavya böylesi zorluklar içinde olmaz ve sorunlarını daha çabuk çözebilirdi. Josip Broz Tito'nun ölümünden sonra çalışmalarımızda onun görüşlerine bağlı kalmaya söz verdik. Ancak dürüst, çalışkan ve ilkeli komünistlerle birlikte, değişik düzeylerde parti yönetim sistemi içinde bu görüşleri paylaşmayan insanlar da var. Bu kurumuş ormandan, oportunistlerden ve kendine hizmet eden bürokratlardan kurtulmak için çok çaba harcıyoruz. Bunlar sorunlara çözüm bulunmasına, Yugoslavya Komünistler Birliği'nin ülkeyi bunalımdan çıkarmasına yardımcı olmak istemiyorlar.

Sorunu Çözecek Tek Şey Politik Yönetimde Birliktir

□ Bu bunalımın belirgin özelliklerini biraz daha somutlar mısınız? Gazeteci olarak bunu nasıl ele alıyorsunuz? Bugünkü durumun özellikle ciddi bulduğunuz yanları neler?

Borislav Vucetic: Ülkemizin sorunları büyük ölçüde, sadece Yugoslavya'da değil, dünyada da (özellikle gelişme konusunun ciddi bir engelle karşılaştığı bölgelerde) söz konusu olan ekonomik sorunlara yeterli çözüm bulunamamasından kaynaklanıyor. Yugoslavya'nın etkin olarak katıldığı bağlantısızlar hareketi bu gerçeğe uygun bir tutum alıyor. Bağlantısız ülkeler yeni ve adil bir ekonomik düzen kurmak ve eşitlik elde etmek için çaba harcıyorlar. Gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkeleri sömürmeye son vermeli ve onların ekonomik ilerlemelerine katkıda bulunmalıdırlar. Adil bir ekonomik düzen bağlantısızlar hareketindeki ülkelerin çıkarlarına ve düşünce tarzına olabildiğince yanıt vermelidir. Sanırım bu, bir bütün olarak uluslararası sosyalist ve işçi hareketinin de bir amacıdır.

Global sorunlardan söz ederek sizin somut bir sorunuzu saptırmak istemem. Ama Yugoslavya'nın sorunları, dünya ekonomisinde belirgin olan zorlukların (hammadde ve enerji kaynakları yetersizliği, borçluluk, enflasyon, işsizlik ve çalışma çatışmaları) küçültülmüş bir kopyasıdır denilebilir. Yugoslavya'da, özellikle ülke çapında ekonomik bir iç pazar olmaması nedeniyle, karmaşık sosyo-ekonomik sorunlar keskin bir biçimde kendini gösterdi. Biz, bir federasyon içinde var olan yönetsel, bölgesel ve etnik sınırlarla birbirinden ayrılmış, farklı ve yalıtlanmış bölgelerde yaşıyoruz.

Dragan Vukcevic: B.Vucetic'ın değindiği sorun gerçekten de karmaşıktır. Altı cumhuriyetten her biri, iki özerk bölgeyle birlikte, devlet içinde devlete benzeyen bir federasyon oluşturuyor. Bu durum uzun bir zamandır şakalara ve karikatürlere konu oluyor. Örneğin, Slovenya'da bir sigara üreticisi tüm federasyon çapında kendi ürününe pazar arıyor, ama aynı zamanda, dışarıdan bir üreticinin benzer ürününün Slovenya pazarına girmemesi için elinden geleni yapıyor. Sonuç ise bir kısır döngü.

Bunun kırılması için sadece ekonomik kararlar yeterli değil. Ülkenin tek bir ekonomik varlığa sahip olması için, ortak bir politik yönetim olması gerekir. Açıkça ifade edersek, eğer hükümetimiz ve parti organları bir karara varırlarsa bu ülke çapında uygulanmalıdır. Halbuki, parti merkez komitesinin aldığı bir karara yoldaşlar oybirliği ile onay verirken, kendi cumhuriyetlerine döndüklerinde bunu uygulamak için hiç birşey yapmıyorlar ve hatta, buna karşıt bir hat izliyorlar. Kısacası, parti aktivistleri demokratik merkeziyetçilik ilkelerine uymadıkça, iyi ekonomik sonuçlar bekleyemeyiz.

Bir başka nokta daha var: Sosyalist gelişme kayıtlarının gösterdiği gibi, politik yönetimin ve ekonomik yönetimin işlevleri kesin bir şekilde çizilmelidir. Parti ve hükümetin işlevlerinin birbiriyle çakışması ilerlemeyi engeller. Benzer sorunlar bir dizi konferans, toplantı ve oturumda ele alındı ve en sonunda ortaya çıkan sonuçlar ve alınan kararlar, bunların uygulanmasında doğrudan sorumlu olanlara iletildiğinde zamanın geçmiş olduğu ortaya çıktı. Parti ekonominin üzerinde olmalı, ekonomi politikasına yön vermeli, ama teknolojik sorunlar ya da tek tek sanayi projeleriyle, materyal temini ve sermaye oluşturulması gibi konularla uğraşmamalıdır.

İşçilerin Yönetiminin Baskı Altına Alındığı Teknokratik Bir Yönetim Aygıtında Grevler Olur

□ **Bu sorunlar gerçekten karmaşık ve partinin, hükümetin işlevleriyle ilgili. Ama**

herhalde bunlar bunalım durumunun belli göstergelerinden (örneğin işsizlik ya da grevler) dikkatlerinizi uzaklaştırmıyor. Bunlara yayın organlarınızda nasıl yanıt veriyorsunuz?

Borislav Vucetic: Biz *Komunist*'te işsizlik konusunu da, çoğu kez "işin durdurulması" olarak alınmasına rağmen grevleri de açıkça tartışıyoruz. Buna birçok örnek verebilirim. Ama şu ya da bu durumun herşeyi açıklayacağını sanmıyorum. Anladığım kadarıyla, üretim araçlarının denetimini elinde bulunduran, kâr elde eden ve bunun dağıtımında yer alan işçilerimizin grevi kişilere ya da olgulara ilişkin bir sorundur. Bu anlamda, sosyalist işletmelerdeki durum kapitalist fabrikalardakinden farklıdır. Ama yine de işçiler grev yapıyor. Neden? Lütfen dikkat edin, grevler öncelikle teknokratik ve bürokratik yönetim aygıtının şiştiği ve kuşatıldığı, işçilerin özyönetim mekanizmasının gözardı edildiği durumlarda olmaktadır.

Oldukça ibret verici bir öykü anlatmak istiyorum. Olay Novi Sad'da Pobeda fabrikasında geçti. İşçiler tarafından aday gösterilen fabrika yöneticisi, her nasılsa bürokratik üst yöneticiler tarafından uygun görülmemişti ve Yugoslavya Komünistler Birliği kent komitesi de kendisini desteklememişti. İşine son verilecek gibi görünüyordu. Ama işçiler yöneticiyi ve konumunu korumak için harekete geçtiler. Yönetici yeteneğini gösterdi ve fabrikayı ekonomik performans açısından Yugoslavya'nın en iyi fabrikalarından biri yaptı. O fabrikada hiç grev yoktur.

Buna benzer örnekler sadece işçilerin özyönetiminin ne olduğunu göstermekle kalmıyor, aynı zamanda "işçi" kelimesinin nasıl yeni bir anlam ve buna bağlı bir saygınlık kazandığını gösteriyor.

□ **İşsizlere gelince, bunlar çalışmıyor. Bu nedenle gerçek efendilerden sayılmıyorlar mı?**

Borislav Vucetic: Evet, sorun bu. Bir milyondan fazla insan işsiz ve bunların çoğu para kazanmak için yurtdışına çıkıyor. Ama ülkeye bir daha dönmemek üzere yurtlarından ayrılmıyorlar. Onlar da, hükümet de bunu zorunlu ve geçici bir çözüm olarak görüyor. Bugün bu, ülke için yararlı. Yurtdışından gönderilen para devlet için de, işçilerin kendileri için de ek döviz demektir. Bunlar aileleri için de daha yüksek yaşam koşulları sağlayabilirler. Yineliyorum, Yugoslavya'da bir milyondan fazla işsiz var. Ama durum düşünüldüğü kadar korkunç değildir. Örneğin, Belgrad'da çoğu yüksek tahsilli 200 bin kişi işsiz. Ama bunun nedeni iş bulunmaması değil. Bu insanlar Belgrad dışında başka yerlerde, örneğin Kosova'da, iş olanakları olmasına rağmen, iş aramayı reddediyorlar. Bunun yanısıra, toprağı olan birçok insan toprak işlemek istemiyor.

Dragan Vukcevic: Borislav Vucetic'in Yugoslav işçilerinin ne için ve neye karşı greve çıktıkları konusundaki görüşlerine birkaç söz ekleyebilirim. Kosova madencilerinin bir grevi *Borba*'da ele alındı. Grevciler Federe Meclis üyeleriyle yaptıkları toplantıda kendi taleplerini dile getirdiler. "Biz fazla çalışmaktan değil, az kazanmaktan şikayet ediyoruz" dediler. "Bizim protestomuzun ardında yatan, yöneticimizin işçilerin yönetimini dikkate almamasıdır. Biz 360 madenciye karşılık, 1000 mühendis ve yöneticinin bulunmasını hiç hoş karşılamıyoruz."

Sosyalizm Hem Savunulmalı, Hem de Yetkinleştirilmelidir

☐ Gazeteciler olarak herhalde Yugoslav toplumunun ahlaksal ve politik durumunu ve bu alandaki süreçleri ele alma fırsatınız olmuştur. Ülkenizin sosyalist gelişmesinin geleceğini nasıl görüyorsunuz? Burada hangi yanların daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz?

Borislav Vucetic: Yugoslavya sosyalist gelişme yolunu seçti ve bu seçiminden geri dönemez ve dönmek de istemiyor. Sosyalizmin üstünlükleri tartışma götürmez. Biz zayıf bir ekonomik potansiyelle bir yola koyulduk. Bir halk deyişinde belirtildiği gibi, çarıktan şık iskarpine, hatta otomobile atladık. Eğer nereden başladığımız hatırlanırsa, sosyalist gelişmede öteki sosyalist ülkelere göre daha hızlı yol aldığımız söylenebilir.

Sosyalizmin geleceği açısından düşünüldüğünde, sanırım bu, halkın yaratıcı girişimine dayanılarak kurulmalıdır. İnsan faktörü çok önemlidir. Yugoslavya sadece buna dayanarak, sosyalist yol üzerinde önüne çıkan engellerin üstesinden gelebilir. Burada sanırım, karşıdevrimci çıkışlarla mücadele etmek zorunda kaldığımız Kosova bölgesindeki olaylara değinmek zorundayım.(2) Bu sorun plenum toplantısında ayrıntılarıyla tartışıldı. Öteki şeylerle birlikte normalleştirme çabalarının sonuçlarının ilk ipuçları görüldü. Ancak sorunlar hâlâ varlığını sürdürüyor ve bunların, yığınların yardımıyla çözülmesi gerekiyor.

Dragan Vukcevic: Yugoslavya sosyalist bir ülkedir ve toplumsal sistemimizi hiç kimsenin çökertmesine izin vermeyeceğiz. Ancak ulusal ya da uluslararası düzeyde bu tür girişimler vardır. Sık sık başka bir yol seçmemizin (sosyal demokrat bir çizgiye girmemiz, ya da, başka bir Batı modelini kabul etmemizin) tavsiye edildiğini duyuyoruz. Ama biz kapitalist sistemin Yugoslavya'ya uygulanmasının tarihsel olarak ömrünü doldurmuş olduğunu söylüyoruz. Sosyalizm daha gençtir ve en başta da, daha ileridir, daha etkindir, daha çok umutlar vaad ediyor ve onun öngördüğü olanaklar henüz tam anlamıyla yaşama geçmemiştir. Bu nedenle, sosyalizmin ve onun demokratik ilkelerinin (işçilerin özyönetimi belki de hepsinden önemlidir) çoktan çağdışı olmuş bir şeyle yer değiştirmesine izin veremeyiz.

Yugoslavya'nın sosyalist bir ülke olup olmaması sorunu hiçbir zaman ciddi olarak ortaya atılmadı. Karşı karşıya olduğumuz ikilem farklıdır ve sosyal sistemimizin hızlı ya da yavaş gelişmesi sorunudur. Biz gelişmemizin hızlı olmasını savunuyoruz ve bu amaca ulaşmak için çaba göstereceğiz. Özyönetime dayanan sosyalizm daha geniş demokrasiye doğru ilerlemeli ki, her işçi yeni bir yaşamın kurulması için, olabildiğince katkıda bulunsun. Herkes daha iyi çalıştıkça artan talepleri tam olarak karşılamak ve daha yüksek bir yaşam düzeyi elde etmek çok daha kolay olacaktır. Yugoslavya'da özyönetimin özü budur.

Bu görüşlerin öteki sosyalist ülkelerde de uygulandığını görmekten memnunluk

---

(2) Kosova, Sırbistan'ın iki büyük özerk bölgesinden biridir ve nüfusun çoğunluğunu Arnavutlar oluşturmaktadır. Bunun yanısıra Sırplar, Montenegrinler ve öteki etnik gruplardan insanlar da vardır. Bu bölgede çok gergin politik bir durum gelişti ve farklı halk grupları arasında birçok çatışma oldu. Geçtiğimiz aylarda milliyetçi ve bölücü üç gizli örgüt ortaya çıkarıldı ve etkisiz hale getirildi. (Derginin notu)

duyuyoruz. *Borba*'nın özel muhabiri olarak katıldığım SBKP'nin 27. Kongresi'nde Gorbaçov ve Rizkov yoldaşlar, Lenin'in görüşlerine dayanan özyönetim üzerinde geniş bir biçimde ve önemle durdular. Sanırım, Yugoslavya bu konuda olumlu ve olumsuz belli bir deneyim birikimine sahiptir.

Geçenlerde Sovyet ve Japon kadınlarının uydu aracılığıyla televizyonda yapılan bir görüşmesini izledim. Japon kadın perestroyka'nın ne anlama geldiğini sorduğunda, Sovyet kadını şunları söyledi: "Sanırım, birinci ve en başta olarak, hatalar yapmış olduğumuzu kabul etme cesareti anlamına geliyor." Bence bu oldukça geçerli ve hatta devrimci bir fikirdir. Kaldı ki, geçmişteki hataları kabul etmeden ve bunları düzeltmeden, ileriye gidemezsiniz.

Borislav Vucetic: Bu bağlamda şunu söylemek istiyorum. 1948'den sonra Yugoslavya ve öteki sosyalist ülkeler az çok birbirinden farklı görüşlere sahiptiler. Bu durum şimdi değişiyor. Sosyalist dünyada partiler, hükümetler ve halklar arasındaki ilişkiler daha canlı ve anlamlı bir hal alıyor. M.Gorbaçov'un Yugoslavya ziyaretinin bu sürece hız kazandıracığına inanıyorum.

BU ATEŞ HİÇ SÖNMEYECEK

1 Mayıs, yaşamsal çıkarlarını savunurken kanlarını döken işçilerin anıldığı özel bir gündür. Adalet ve toplumsal eşitlik ülkülerini ve bütün insanlar için barış, özgürlük ve esenliğin kazanılmasına olan inancı dile getirir. İşçilerin uluslararası dayanışma gününü her vurgulayışımızda, bu günün temel gücünü anımsarız; bu güç, emekçilerin ortak sınıf çıkarları ve uluslararası dayanışmasının taşıdığı önemdir.

1 Mayıs 1890'da, yani 98 yıl önce dünyada ilk 1 Mayıs gösterileri gerçekleştirildiğinde, Engels **Komünist Manifesto**'ya yeni bir önsöz yazmıştır. "Bugün tanık olunanlar", demiştir Engels, "tüm ülkelerin kapitalistlerinin ve toprak beylerinin gözlerini, tüm ülkelerin emekçilerinin bugün artık birleşmiş oldukları olgusuna açacaktır. Keşke Marks da benimle birlikte bunu kendi gözleriyle görebilseydi!"

Uluslararası işçi sınıfı hareketi inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir; çaresizlik ve umutsuzluğu ise hiç tanımamıştır. 1 Mayıs bizimle birlikte yaşadığı sürece, aşağıda yayınladığımız incelemenin de kanıtladığı üzere, işçilerin haklı davasının zaferine duyulan inanç ateşi hiç sönmeyecektir.

"BİRLEŞİRSEK AYAKTA KALIRIZ"
'Grev Eylemi Üzerine Bir İnceleme'

Sınıf savaşlarının durumu ile ilgili incelememize *İngiltere*'yle başlamak istiyoruz. Bu tercih, rasgele bir istekten çok nesnel mantığın sonucudur. Aşağı yukarı 150 yıl önce, Engels, bu ülkedeki işçi sınıfı hareketinin en yetkin klasik biçimi taşıdığını ve İngiltere'de gerçekleşmiş veya gerçekleşecek her şeyin bütün diğer ülkelerdeki emekçiler açısından yaşamsal önemde olacağını yazmıştır.

Beklendiği gibi, son onyılda İngiltere, işçi sınıfı hareketinin tipik örneği olarak anılmış, bir tutuculuk (muhafazakârlık) dalgasıyla sarsılmış, sendikalar zayıflamış ve grev eylemi düşme göstermiştir. Durum hayli gerçekçi bir görünüm taşımıştır: emekçilerin geçmişte kazandıkları konumlardan geriye çekildikleri, sendikaların parçalandığı ve yığınsal grevlerin sonuçsuz kaldığı izlenimi edinilmiştir. ABD, Fransa ve Batı Almanya gibi öbür kapitalist ülkelerde de gelişmeler benzer bir seyir izlemiştir.

Ama tekellerin geçti sandığı fırtına bulutlarının gökyüzünde toplanmakta olduğu gözlenmiştir. 1986'da İngiltre'de yapılan grevlerde yitirilen işgünü sayısı 2 milyonu bulmuştur. 1987'de bu rakam 3.5 milyona çıkmıştır ve bu yıl çok daha yüksek olacaktır. 1988'in ilk aylarında, bütün ülke, hemşirelerin, madencilerin, feribot emekçilerinin ve otomobil sanayii işçilerinin katıldığı grevlerin fırtınasıyla sarsılmıştır.

Ford Motor Şirketi'nin grevi bu grevler içinde en büyüğü ve en öğreticisi olmuştur. 30.000'i aşkın işçi işi durdurmuş ve öne sürdüğü istemleri koparmıştır; bu grev sonucunda ücretler yükselmiş ve iş sözleşmelerinde bazı değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Aşağı yukarı on yıl boyunca, İngiliz işçilerinin bu türden ilk zaferi olmuştur bu.

Grevcilere göre bu başarının üç ana nedeni vardır: Birincisi, sendikaların takındığı kararlı tutum olmuş; ikincisi, Britanya Adalarındaki yirmi Ford fabrikasında çalışan işçilerin tümü tek bir cephe oluşturduğu için, grevcilerin gücü dayanışmayla artmış; üçüncüsü, şirketin öbür ülkelerdeki işletmelerinde yapılan dayanışma grevleri son derece önem taşımıştır. İngiltere'de şirket günde yaklaşık 17 milyon pound kaybetmiştir; ayrıca şirketin Batı Avrupa fabrikalarındaki grevler sonucunda da 8.5 milyon pound kayıp söz konusudur. Bir başka ada devleti olan Taiwan'daki Ford Motor Şirketi işçileri de İngiliz işçi arkadaşlarıyla dayanışma grevleri yasak olmasına karşın, işçilerin, geleneksel Yeni Yıl ödentilerinin artırılması istemini öne sürmekten hiç kimse alıkoyamamıştır. Bu nedenle grev çağrısı yapılmıştır. Şirketin Detroit genel merkezi zararın 200 milyon pounda varacağını görünce, İngiliz otomobil işçilerinin başlattığı ve ülke sınırlarının dışına taşan iş uyuşmazlığını çözmek için hemen çözüm yolları arayışına girilmiştir.

Dünya Sendikalar Federasyonu Genel Konseyi'nin 40. Oturumu vesilesiyle DSF'nin sosyo-ekonomik birimince gerçekleştirilen, geçtiğimiz yıl öbür ülkelerde yapılan belli başlı grevlerle ilgili inceleme, bu konuda rakamlar vermektedir. İncelemede ele alınan 258 grevden 93'ü *Amerika ve Karaip* ülkelerinde (ABD, Kanada, El Salvador, Ekvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Panama, Dominik Cumhuriyeti, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya, Meksika, Peru, Uruguay ve Venezuella), 86'sı *Avrupa*'da (Yunanistan, Türkiye, Belçika, İsveç, Batı Almanya, İngiltere, İsviçre, İrlanda, Kıbrıs ve Fransa), 46'sı *Asya ve Okyanusya* ülkelerinde (Tayland, Malezya, Bangladeş, Endonezya, Singapur, Filipinler, Japonya, Pakistan, Pasifik adası devletleri, Hindistan, Yeni Zelanda, Avustralya ve Güney Kore) ve 33'ü de *Afrika*'da (Kenya, Liberya, Gana, Zambiya, Sudan Senegal, Güney Afrika, Tunus, Fas ve Mısır) gerçekleşmiştir. Lübnan ve İsrail dışındaki Ortadoğu ülkelerinde yeterli yeri bulunmadığı için, bu bölge ülkelerindeki durum inceleme konusu yapılmamıştır.

Grevcilerin İstemleri

	Grev sayısı	Ücret	İş	Sendikal özgürlükler	İş koşulları	Kemer sıkma önlemleri	Toplu sözleşmeler	İş Saatleri	Özelleştirme
Afrika	33	15	13	11	6	1	—	2	—
Asya-Okyanusya	46	26	12	6	2	—	2	2	8
Avrupa	86	36	29	7	9	6	7	3	—
Amerika-Karaipler	93	41	23	6	5	16	8	4	3
Toplam	258	118	77	30	22	23	17	11	11
Toplamın yüzdesi		45.7	29.8	11.6	8.5	8.9	6.6	4.3	4.3

En çok sayıda grev, şu üç ana sektörde gerçekleşmiştir:

Amerika ve Karaipler: 1. Metalurji, 2. Eğitim, 3. Hizmetler

Avrupa: 1. Metalurji, 2. Hizmetler, 2. Ulaşım

Asya ve Okyanusya: 1. Gıda sanayisi, 2. Tekstil sanayisi, 3. Metalurji, ulaşım.

Afrika: 1. Ulaşım, 2. Kömür madenciliği, eğitim, 3. Metalurji.

İş uyuşmazlıklarının devlet ya da özel sektör (uluslarötesi şirketler dahil) işletmelerinde gerçekleşmeleri açısından, sadece iki bölge arasında kayda değer bir fark gözlenmiştir. *Amerika ve Karaip ülkeleri*'ndeki toplam grevlerden 38'i devlet işletmelerinde ve 52'si özel işletmelerde gerçekleşmiştir. *Asya ve Okyanusya ülkeleri*'nde bu oranlar 14 ve 37, *Avrupa*'da 47 ve 50, *Afrika*'da ise 19 ve 17'dir.

DSF uzmanlarının yaptığı inceleme göstermiştir ki, bütün bölgelerdeki başarılı grevlerin en büyük bölümü ücretlerin artırılmasına ve sürekli istihdama yöneliktir. Birçok ülkede, yeniden, grevlerin örgütlenmesinde sendikaların artan bir rol oynadığı gözlenmiştir. Bu özellikle ABD için doğrudur. İncelemenin kapsamına giren 58 ülkeden 13'ünde, yani *Fransa, Lübnan, Yunanistan, İspanya, Hindistan, El Salvador, Ekvador, Haiti, Bolivya, Brezilya, Şili, Kolombiya ve Peru*'da, sendikalar genel grevlere yöneldi ve uygulamada, emekçileri bu tür yığın eylemlerine seferber edebildiklerini kanıtladılar.

Araştırma sırasında uluslarötesi işletmelerdeki grevlerle ilgili veriler özel bir önemle öne çıktı. USX, Boise Cascade, General Electric, International Paper ve General Motors gibi uluslarötesi şirketlere bağlı işletmelerin işçileri *ABD*'de 1987'de greve çıktılar. Sanayideki eylem *İngiltere*'de Caterpillar, Massey-Ferguson ve General Motors'u *Fransa*'da Renault, Bata ve Unilever'i *İspanya*'da General Motors ve Renault'yu, *Yunanistan*'da Coca-Cola'yı, *Türkiye*'de Unilever'i, *Batı Almanya*'da Volkswagen'i, *Kolombiya*'da General Motors, Renault, Nestlé, Coca-Cola ve Unilever'i, *Meksika*'da Ford ve Volkswagen'i, *Dominik Cumhuriyeti*'nde Coca-Cola'yı, *Brezilya*'da Rhone-Poulenc'i, *Japonya*'da Nestlé'yi ve *Filipinler*'de Unilever'i etkiledi. DSF uzmanları, uluslarötesi işletmelerdeki grevlerin daha sık, daha keskin ve daha uzun bir hal aldığını vurgulamışlardır. Sözgelimi, Meksika'daki Ford personeli, Kolombiya'daki Renault ve Nestlé personeli üç haftayı aşkın bir süre, Kolombiya'daki Volkswagen işçileri 49 gün ve Coca-Cola işçileri 76 gün grev yapmışlardır.

Uluslarötesi şirketlerin işletmelerindeki grevler sırasında değişik ülkelerin işçileri arasında uluslararası dayanışma ve karşılıklı destek bağları oluşmaktadır. Meksika'da Volkswagen işletmelerindeki, Kolombiya'da Renault, Nestlé ve Coca-Cola işletmelerindeki, Dominik Cumhuriyeti'nde Coca-Cola işletmelerindeki grevler sırasında, DSF'nin uluslarötesi şirketlerle ilgili komisyonu, uluslararası dayanışmanın örgütlenmesine etkin olarak katıldı. İngiltere'de Caterpillar tesislerindeki grevi, Fransa, Belçika ve Yunanistan'daki kardeş işletmelerin işçileri desteklediler. Volkswagen işçileri, Meksika'daki otomobil işçilerinin grevinin yol açtığı zararı gidermek isteyen işverenin üretimi artırma planlarına yanıt olarak grev kararı aldılar. Batı Almanya'daki IG Metal sendikası ve Fransa'daki Genel Emek Konfederasyonu, grevcilerle dayanışmalarını dile getirdiler. Genel Emek Konfederasyonu, Kolombiya'da grevci Renault işçilerine de benzer bir destek sunmuştur. İşçilerin yukarda verilen örnekler, işçilerin ortak eylemlerinin etkinliğini göstermekle birlikte, verilen örnekler, kural olmaktan çok istisna niteliğindedir. İnceleme göstermektedir ki, çoğu durumda, aynı uluslarötesi şirket çerçevesinde gerçekleşse ve eşzamanlı ve benzer istemlere yönelik olsa bile, söz konusu grevler birbirinden kopuk, eylem eşgüdümünden ve bilgi alışverişinden yoksun biçimde gerçekleştirilmiştir. Bunun içindir ki, uluslarötesi şirketlerdeki grevler şimdiye kadar yeterli sonuç vermemiştir.

DSF uzmanlarının vurguladığı bu olgu, İngiltere'deki Ford Motor Şirketi grevini akla getiriyor. İngiliz otomobil işçileri grevlerine şu belgiyle başladılar: "Birleşirsek ayakta kalırız, bölünürsek düşeriz." Direndiler, çünkü kararlıydılar ve birleşmişlerdi, çünkü başka ülkelerdeki işçi kardeşlerinin desteğini kazanmışlardı. "Klasik örnekler" ülkesi, emekçilere, hakları ve çıkarları için nasıl savaşılacağı konusunda yeniden örnek oldu. Umud edilir ki bütün uluslararası işçi sınıfı hareketi bu örneği izlesin. Birleşirsek ayakta kalırız!

Wiktor Schott
Jagdish Ramayan

EMEK VE HUKUK

Yeni bir özerk örgüt olan Sendikal Haklar Uluslararası Merkezi 16 Kasım 1987'de kuruldu. Merkezin Yürütme Sekreteri örgütün görevlerini, faaliyet alanlarını ve elde ettiği ilk sonuçları açıklıyor.

Mario Ramos
Sendikal Haklar Uluslararası Merkezi
Yürütme Sekreteri

□ **Merkeziniz birkaç ay önce açılmış olmasına karşın,somut eylemlerle varlığını hissettirmiş bulunuyor. Bu eylemler arasında, Renault araba fabrikalarında yönetimin işten attığı sendika aktivistlerinin savunması ve Air-Inter pilotlarının grevinin yasaklanmasına ilişkin mahkeme kararının kaldırılması çabaları sayılabilir. Merkeziniz bu tür eylemlere ağırlık verecek midir?**

□ Bunların yanı sıra, Bolivya, Kolombiya, Türkiye, Portekiz, Şili, Venezüella, El Salvador, Güney Afrika, işgal altındaki Filistin toprakları, Nijerya ve Japonya'daki sendikal haklarla ilgili ihlaller konusunda da bir dizi pratik adım attık. *Merkezin başlıca görevi, sendikal haklarla ilgili her ihlale, sendikalara yönelik her baskı eylemine karşı çıkmak, işçilere ve sendikacılara destek ve hukuki yardım sağlamaktır.*

Bu, elbette, faaliyet alanlarımızdan yalnızca biridir. Sendikal hakları kısıtlama yöntemlerinin evriminin incelenmesiyle ve sendikal özgürlüklerin çiğnenmesi konusunda bilgi toplayıp bu bilgileri kamuya sunmakla da ilgileniyoruz. *Merkez uluslararası dayanışmayı ilerletecek, bu hakların ve özgürlüklerin savunulmasına yönelik eylemleri destekleyecek ve bu hak ve özgürlüklere saygı duyulması ve bunların genişletilmesi amacına yönelecektir.*

Birçok kapitalist ve gelişmekte olan ülkedeki sendikal harekette bunalımdan söz edildiği şu koşullarda, bu görevler, ivedi oldukları kadar çetin de görünüyorlar.

Sendikaların bir bunalımın darbesini yemiş olduğundan değil de, günümüz ekonomik ve toplumsal süreçlerinin yol açtığı yapısal değişmelerin etkilerinin kendisini hissettirdiğinden söz etmek, sanırım daha doğru olacaktır. Şimdiki ekonomik durum üretimdeki ve mali alandaki altüst oluşlarla ve uluslararası ilişkilerdeki dengesizlikler ve eşitsizliklerle nitelenmektedir. Uluslarötesi şirketler ve özel işletmeler üretimlerini mümkün olan en kısa zamanda kârlı hale getirerek bu durumdan kaçınmak isteyeceklerdir. Uluslarötesi şirketler ve özel işletmeler yeni teknolojileri ve emeğin "esnek" örgütlenmesini devreye sokmakta ve toplumsal düzeni bozma ve kamu sektörü özelleştirme yoluna gitmektedirler.

Büyük iş çevreleri, planlarını emekçilerin zararına gerçekleştirmek için yeni iş ya-

salarına ihtiyaç duymaktadır; bu yasalar işten atmalara ve işçi düşmanı önlemler alınmasına olanak taşıyacak, işçilere grev ve toplu sözleşme haklarını tanımayacak, daha savaşkan nitelikteki sendikaların ezilmesini kolaylaştıracak ve öbürlerini ise tekellerin uysal birer aracı haline getirecektir.

Bunun karakteristik bir örneği, İngiltere'deki işçi düşmanı yasalardır. Bu yasalar hükümetin sendikalar aleyhinde mahkemeye başvurmasına, sendikaların mal varlıklarına el konmasına ya da bir grevden ötürü sendikaların ağır para cezalarına çarptırılmasına olanak vermektedir. İstihdam Yasasıyla yeni sert önlemler getirilmekte olduğu da bilinen bir şeydir. Bazı ülkelerin yasaları idareye sendikaları dağıtma yetkisi vermektedir.

Bu nedenle, sendikalara karşı açılan "haçlı seferi"nin, onyıllar boyunca savaşılarak kazanılmış toplumsal kazanımlara yönelik kapsamlı saldırının bir yönünü oluşturduğunu belirtmek için yeterli nedenlere sahibiz. Genel hedef, emekçilerin sosyo-ekonomik sorunlara adil ve ilerici çözümler bulmalarını önlemek, toplu istemlerini açıklamalarına ve işyerinde ve toplumda seslerini duyurmalarına olanak tanımamaktır.

Yığınsal saldırı doğal olarak sendikaları etkilemektedir. Onbinlerce sendikacı işten atılmış ve yüzbinlerce sıradan sendika üyesinin işine son verilmiş ve bu kesimlerin, işgücünün geriye kalanıyla bağlantı kurması olanağı ortadan kalkmıştır. Sanayideki yeniden düzenleme ve geleneksel sanayilerdeki birçok tesislerin kapatılması yüzünden bazı işçi hareketi merkezleri yer değiştirmiştir, diğerleri ise yer değiştirmek üzeredir.

Fakat mikroelektronikte, telekomünikasyon ve mikrobiyoloji sanayilerinde ve hizmetlerde yeni işletmelere boy göstermekte ve sendikalar bu alanlarda durmadan büyüme göstermektedirler. Vurgulanmalıdır ki,birçok ülkenin kamu hizmetlerinde sendikalar yasaklanmış ya da ciddi bir biçimde kısıtlanmıştır; bu durum, kamu hizmetlerinde örgütlenme hakkının korunması ve istihdamın düzenlenmesi usulleriyle ilgili ILO'nun 151 numaralı sözleşmesinin onaylanmasına yönelik yığınsal işçi eylemlerine yol açmıştır.

Yapısal değişmeler emekçilerin bilincinin ve eğitiminin yükselmesine de katkıda bulunmuştur: Emekçiler, işletmelerinin işlerinde söz sahibi olmak, işlerini ve sosyal güvenlik sistemlerini korumak ve yeterli yaşama koşullarına kavuşmak için daha da kararlı bir biçimde hareket etmektedirler. 1987'de en azından 340 uzun süreli grev gerçekleşmiştir; bunlar, kapitalist ülkelerin çoğunda sendikal faaliyetlerin yükselmekte olduğunun güçlü kanıtıdır.

O yüzden, bugün sendikalarda bir bunalımdan söz etmek için yeterli neden yoktur. Fakat yeterince açık olan şudur ki, *sendikal özgürlükler kısıtlanmaktadır.* Birçok ülkede büyük sermaye çevreleri ve egemen sınıflar sendika önderlerinin ve aktivistlerinin hapsedilmesine ve öldürülmesine kadar varan bir dizi yöntem kullanmaktadır; bu sadece faşist diktatörlük altındaki ülkelerde değil, kendilerini demokratik olarak adlandıran ama sendikal hakların ya bütünüyle baskı altında tutulduğu veya ciddi biçimde kısıtlandığı ya da korporatif yapılara bağlandığı ülkelerde de söz konusudur.

Fransa'da Billancourt Onlusu'nun yargılanması bunun iyi bir örneğidir.On sendika aktivistini dava eden Renault yönetimi, söz konusu on kişinin uzun bir süre de-

mir parmaklıklar ardında kalmasını istemekle kalmamış, şirket tesislerinde planlanan yığınsal işten çıkarmalara karşı işçilerin eylemini önlemeyi de ummuştur. Ama Fransız işçilerin gerçekleştirdiği geniş ölçüdeki dayanışma eylemleri sayesinde, yargılama suya düşmüştür.

Daha inceltilmiş teknikler de kullanılmaktadır; bunlara örnek olarak, sendikaların güçlü bir tabana sahip olduğu işletmelerin yeniden düzenlenmesi ya da emeğin "esnek" örgütlenmesi sayılabilir.

Bu nedenle,Merkezimiz faaliyetlerini özgürlükler konusunda günümüz koşullarına uyumlu hale getirmektedir. Sözgelimi son zamanlarda, Fransa'da sağlık hizmetlerinde, ulaşımda, metalurji, kimya ve tekstil sanayilerinde sendikal haklarla ilgili ihlaller konusunda bilgi verici yayınlarda bulunduk ve Kolombiya'da sendikal özgürlüklerin ve insan haklarının acımasızca sindirilmesi üzerine bir kitapçık yayımladık. Öbür ülkelerdeki benzer sorunlar konusunda da incelemeler sürmektedir.

□ **Bütün bu çalışmaları yapabilmek için Merkez ne gibi olanaklara ve kolaylıklara sahiptir ve bu çalışmalar nasıl örgütlenmektedir?**

□ Merkez, II. Dünya Sendikalar Kongresi'nin bir çağrısına yanıt olarak 11 uluslararası örgüt tarafından kuruldu. Çalışmalarımızı, BM Ana Belgesi'nde ve BM Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'nde öngörülen ruhla ve uluslararası sözleşme ve anlaşmalara ve ILO sözleşme ve tavsiye kararlarına uygun olarak yürütüyoruz. *Merkez, eğilim ve uluslararası örgütsel bağlantı gözetilmeksizin bütün uluslararası, bölgesel ve ulusal sendikal örgütlere açıktır.* Aynı biçimde, Merkez, sendikal hakların korunmasına ve geliştirilmesine katkıda bulunabilecek bütün öbür örgütlere ve hareketlere ve kişilere de açıktır.

Merkezin sahip olduğu olanaklar konusundaki soruya bu bir yanıt oluşturmaktadır. Bu olanaklar nesnel olarak geniş olup, emekçilerin birlikte davranma ve birbirine yardımcı olma ihtiyacına yönelik bilincinin artışına koşut olarak artmaya devam edecektir. Sendikal hakların güçlü biçimde savunulması, mesleği, milliyeti veya sendikal bağı ne olursa olsun bütün emekçiler için günümüzde yaşamsal önem taşımaktadır. Bunun içindir ki *Merkezin temel ilkesi, sendikal, yığın hareketleri, hükümetlerarası ve hükümetler dışı örgütler arasında ulusal ve uluslararası düzeydeki işbirliğinin ve diyaloğun geliştirilmesidir.*

Merkezin temsili nitelikteki destekleyici komitesi, 26 ülkeden, değişik eğilim ve uluslararası örgütsel bağa sahip sendika önderlerini ve aktivistlerini, ünlü bilginleri, akademisyenleri ve tanınmış hukukçuları, senatörleri ve parlamenterleri kapsamaktadır. Bu kişilerden bazıları şunlardır: Perulu Senatör Rolando Ames Cobian; Uluslararası Demokratik Hukukçular Birliği Başkanı Joe Nordmann; Suriye İşçi Sendikaları Genel Federasyonu Sekreteri Vacih Taha; Kyoto Üniversitesi'nden (Japonya) Prof. Noboru Kataoka; Allende hükümetinin eski adalet bakanı Manuel Sanhueza Crus ve BM İnsan Hakları Komisyonu üyesi, hukuk doktoru Vassil Mratchkov.

Değişik ülkelerde bir muhabirler ağı ve şubeler kurma çalışmaları sürmektedir; Portekiz, Mısır ve Kosta Rika'da bu tür yapılar kurulmuş bulunmaktadır. Bütün dünyada sendikal hakların durumuyla ilgili düzenli incelemeler yayımlanması çalışmaları örgütlenmektedir.

☐ Açıktır ki,sendikal hakların savunulması önlemleri söz konusu olduğunda,bu önlemler daha geniş kapsamlı insan hakları sorunundan ayrı tutulamayacaktır, değil mi?

☐ Elbette öyle. Son derece açıktır ki,sendikal hakların ihlali ya da kısıtlanması insan haklarına yönelik bir saldırıdır. Gelecek Aralık ayında 40 yaşını dolduracak olan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, siyasal ve ekonomik hakların bölünmezliğini vurgulamaktadır. Grev hakkı da dahil olmak üzere sendikal haklar insan haklarıyla ilgili bir dizi uluslararası belgeden biri olan Ekonomik, Toplumsal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nde, ilgili ILO sözleşmelerinde ve hatta, AET'nin onayladığı Avrupa Toplumsal Şartı'nda yer almaktadır.

Bütün bu uluslararası hukuk belgelerinin, insan haklarını korumanın araçları olduğuna inanıyoruz; bu insan hakları arasında; barış içinde yaşama hakkı, çalışma hakkı, yeterli ücret hakkı, kültürel faaliyet, eğitim ve mesleki eğitim, konut ve ücretli tatil, dinlenme ve boş zamanlar hakları yer almaktadır. Sendikalar emekçilerin sosyo-ekonomik yaşamına katılarak bu hedefler doğrultusunda enerjik ve bağımsız biçimde çalışma yeteneklerini kanıtlamışlardır. Bu nedenle sendikaların yaptıkları şey insan haklarını korumaktır.

Bunun içindir ki Uluslararası Merkezimiz, değişik eğilimlerdeki hükümetlerarası ve hükümetler dışı örgütlerle işbirliği ve ILO, BM ve ulusal ve bölgesel örgütlerle ortak eylem isteği taşımaktadır.